

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

DUMAS MŰVEI

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

A GUTENBERG KÖNYVKIADÓ VÁLLALAT KÖNYVEI

FORDITÓK ÉS BIRÁLÓK

AMBRUS ZOLTÁN	KARINTHY EMILIA
ADORJAN SÁNDOR	KARINTHY FRIGYES
BÁLINT LAJOS	KELEN FERENC dr.
BALLA MIHÁLY	LÁNDOR TIVADAR
BÁNÓCZI LÁSZLÓ dr.	MARGITTAI SZANISZLÓNÉ
BONKÁLÓ SÁNDOR dr.	NÉMETH ANDOR
CSERNA ANDOR	OCSKAY ISTVÁNNÉ
CSILLAY KÁLMÁN	Ifj. PÁLÓCZI HORVÁTH L.
ÉBER LÁSZLÓ	DOBOSI PÉCSY MÁRIA
ENDRÓDY BÉLA dr.	PETERDI ISTVÁN
FEKETE OSZKÁR dr.	POGÁNY KÁZMÉR
FORRÓ PÁL dr.	PORZSOLT KÁLMÁN
GELLÉRT HUGÓ	PÜNKÖSTI ANDOR
GERGELY GYÓZÓ	SALGÓ ERNŐ dr.
GUTI ERZSI	SEBESTYÉN KÁROLY dr.
GYAGYOVSZKY EMIL	SCHÖNER DEZSÓ
HAIMAN HUGÓ dr.	SCHÖPFLIN ALADÁR
HALASI ANDOR	SZEGEDY ISTVÁN
HAVAS ALBERT	SZÉP ERNŐ
HAVAS ANDRÁS KÁROLY	SZIKLAY JÁNOS dr.
HAVAS JÓZSEF	SZINI GYULA
HEVESI SÁNDOR	SZIRMAI JÓZSEFNÉ
HONTI REZSŐ	SZTRÓKAY KÁLMÁN
KARDOS LÁSZLÓ dr.	TRÓCSÁNYI ZOLTÁN dr.

VÉCSEY LEO

F É V A L

D'ARTAGNAN FIA

(LE FILS DE D'ARTAGNAN)

– A HÁROM TESTŐR FOLYTATASA –

III.

JOGOSÍTOTT TELJES KIADÁS

FRANCIA EREDETIBŐL FORDITOTTA

GELLÉRT HUGÓ

GUTENBERG KÖNYVKIADÓVALLALAT R. T.
BUDAPEST

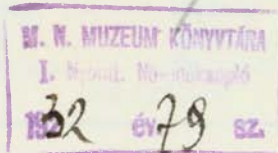
*A címlap keretrajzát
és a bekötést
VÉGH GUSZTAV
iparművész.
tervezte*

64181 / 4/3

~~10.309~~

XVIII.

A Royal-tér

Tizenhat év mult azon események óta, amelyeket elbeszéltünk.

Szereplőink egy részére rettenetes, más részére kedves és derűs, hősínkre, d'Artagnan Georgesra komor és aggodalmakkal tele tizenhat év.

Sok minden történt e hosszú idő alatt.

Sandoval y Palomas Hernan herceg visszaadta lelkét az Urnak és ennek folytán egész vagyona jog szerint leányára szállt, bármilyen ocsmány lépésekhez is folyamodott a Krózus-herceg élete utolsó pillanatában, hogy Inest az örökségből kizárja.

Amde ebben a korban, amikor az örökösödés szó oly komoly összeütközésekre vezetett az összes kormányok és főként Franciaország és Spanyolország között, a Főtörvényszékek, melyek nagyrészt jogtudósokból álltak, akár franciák, akár spanyolok voltak is, óvakodtak túlszigorúaknak mutatkozni örökségi ügyekben és szívesen árasztották egész

jóakarukat valamely rang életben maradt birto-
kosaira.

D'Ablincourt Ines grófné tehát ez új halál-
eset folytán mérhetetlenül gazdag lett.

Kevéssel e gondviselészerű örökség előtt,
Ausztriai Mária Terézia halála után, Ines elhatá-
rozta, hogy elhagyja az udvart, ahol alapjában vé-
ve sohasem mutatkozott.

Minthogy mindig élt benne a remény, hogy
újra megtalálja leányát, nem akarta elhagyni Pá-
rist, mert anyai ösztöne azt súgta, hogy itt fogja
viszontlátani, ha ugyan a sors könyvében úgy volt
megírva, hogy egy napon viszontlássa.

A Bourbon — ma Lille — ucca egy bájos pa-
lotájában élt visszavonultan, melyet saját ízlése
szerint építtetett fel.

Itt, hogy elejét vegye minden megjegyzésnek
s mert teljesen céltalannak tartotta, hogy bárkinek
is magyarázatokkal szolgáljon multjára vonatkozó-
lag, atyja nevét vette fel és a világ számára San-
doval hercegnővé lett.

A szegények, akik rangjáról nem bírtak tudomá-
ssal, egyszerűen „a jó fekete ruhás hölgynek“
nevezték, mert ismerték Ines nagy jótékonyágát,
aki nem vetette le fekete ruháját a végzetes éjszaka
óta, amelyen René grófot csaknem szemei láttára
gyilkolták meg.

Caritát, odaadó szolgálóját küldte el Madridba,
hogy védje meg érdekeit, melyeket csak ő maga
képviselhetett sikeresen.

Éppen azon a napon, amelyen Spanyolország-
ba akart utazni, a fekete szolgáló egy alacsonyter-

metű nemesúrral találkozott, aki láttára alig tudta túrtörtetni magát, hogy fel ne kiáltson.

Hirtelen megállva, a nemesúr szívére szorította kezét és oly hangon, amely mosolyt fakaszthatott volna másokban:

— Lelkemre, ő az! — mormolta.

Izgalmát legyőzve, Carita után akart sietni, de közben a fekete Vénusz már akkora előnyre tett szert, hogy nem tudta utólélni.

A nemesúr, akinek érzékeny és lobbanékony szívére e találkozás rendkívül mély hatást gyakorolt s akiről hamarosan újra beszélni fogunk, kudarca fölött kétségbeesve folytatta útját, átkozva rövid lábait, amelyek balsikerét okozták.

D'Abincourt grófné, akit ezentúl Sandoval hercegnőnek fogunk nevezni s aki kizárólag gyermeke emlékének élt, magára maradva, csak kivételes esetekben hagyta el palotáját.

Legnagyobb szórakozása az volt, hogy néha elment a Royal térre és a fiaal nemesleányokat nézte, akik a nap bizonyos óráiban szinte ellepték a teret.

A Royal-tér abban az időben a nemesség találkozóhelye volt. Tagadhatatlan, hogy felvonult a köznép is, de mindig tisztos távolban tartotta magát.

XIII. Lajos lovasszobra körül, melyet Richelieu bíbornok emeltetett, a nemesurak és hölgyek fesztelenül taszigálták egymást, de az idő erkölcei semmi kivetni valót sem találtak ebben a tülekedésben, melyet különben érhetővé tett a hely szűk volta, ahol e tömeg szorongott.

Mert valóban mindig tömegek szorongtak e nagyszerű téren, jóllehet teljesen pusztá volt, tekintve a szobortól, amelyről említést tettünk és amely a középpontjában ékeskedett.

Csak 1783 április 25-én rendelte el a királyi tanács egyik határozata, hogy a rácsokon belül két sor fát ültessenek, melyek még ma is láthatók, a dajkák és gyermekkertésznők nagy örömeire, akik nyáron a lombok árnyékát élvezik.

Egy nap, amikor a hercegnő szokott helyéről, azaz hordszéke mellett ülve komoran és némán szemlélte a sétálók fel-alá hullámozását, tekintete egy szép fiatal leányon akadt meg, akit két, merev és kimért magatartásukról ítélve, a főnemeséghez tartozó, előkelő úr kísért.

Különös: mindkét élemedett koru, de rendkívül különböző megjelenésű főúr ugyanazzal a gyengédséggel és előzékenységgel viseltetett a fiatal leány iránt és, mondhatnók, ugyanazzal a szerető és atyai tekintettel kísérte lépteit.

Furcsa két teremtése volt ez Istennek.

Az egyik arányalanul magas volt és vígasztalanul sovány kis arca, mely szinte elveszett széles vállai között, csaknem kizárólag sascsőrrre emlékeztető orrából állt.

Az ember kitalálhatta, hogy pocakját a jó táplálkozásnak és a megelégedettségnek köszönhette, melyet minden izgalmat kerülő életmódja fölött érzett.

A másíknak, aki oly rövid lábakon járt, hogy azt lehetett volna hinni, hogy a térdeit koptatja, ijesztően sovány kis teste volt, de egy elég nehezen

megmagyarázható rendellenesség folytán széles és duzzadt arca szinte az összehúzódás visszahatásának látszott, amely valószínűen még egyre működött rövid csontvázában.

Vastag ajkai időről-időre szétnyíltak és röfögésszerű hangnak adtak utat, amely sóhaj akart lenni; bizonyára szerelmes sóhaj, mert e kis ember szemei oly tűzzel égtek, amelyben kielégítetlen és kirobbanásra kész szenvedély volt olvasható.

A szerelemtől soványodott! A másik a jóléttől és az édes gondtalanságtól hízott.

Amikor a hercegnő elé értek, utóbbi a következő beszélgetést hallotta:

— Gróf! — mondta a kisebb, a soványarcu magashoz fordulva, aki a már említett fiatal leányba karolt.

— Marquis! — felelte emez.

— Három óra! . . . most rajtam van a sor!

— Öt perc múlva három, marquis!

E szavakra megálltak és mindegyikük egy órás órát húzott elő.

— Azt hiszem, hogy a tied késik, gróf.

— Inkább a tied siet, marquis!

— A rézangyalát! — szólt az alacsony, türelmetlenül dobbantva lábaival.

A magas felháborodva nézett rá.

— Marquis! — mondta komolyan: — csak semmi káromkodás a leányom előtt!

— A leány az enyém! — kiáltotta élénken a kis ember, aki a marquis címet viselte.

— A mienk! — helyesbítette higgadtan, a nagy, akit grófnak szólítottak.

A fiatal leány, aki mindeddig csak bájosan mosolygott, most kihúzta karját a gróféból és közbevetette magát.

— Béke . . . béke! — mormolta édes hangon, amelytől borzongás futott végig a hercegnő testén.

Majd felváltva rápillantott mindkettejükre és még jobban elmosolyodva:

— Oh! a rossz apák; mindig bosszantják leányukat!

— Marie! — szólt a gróf és a marquis egyszerre.

E pillanataban a Saint-Paul templom toronyórája hármat ütött.

— Ez a zene arra van hivatva, hogy kibékítse önöket! — mondta most a bájos gyermek.

És a kis emberbe karolva hozzátette:

— Három óra . . . Marquis papa jogába léphet.

— Engedj meg, leányom, — hebegte a gróf.

— Az enyém! — vágott közbe a marquis.

— Legyen hát, a mienk! — felelte a gróf. — Két óra öt perc volt, amikor a palotát elhagytuk.

— Sajnálak, — vetette ellen a kis marquis, — de rám került a sor és én sétáltatom a leányomat!

— Az enyémet!

— A mienket!

És továbbmentek, folytatva a vitatkozást.

A hercegnő, anélkül hogy magyarázatot próbált volna adni magának az izgalom okáról, amely hirtelen elfogta, szemeivel követte a három ala-

kot és képtelen volt elfordítani tekintetét a bájos gyermekről.

— Kik ezek a nemesurak, drága grófném? — kérdezte egyik idős barátnőjétől, aki mellette ült.

— Nem tudom kielégíteni a kíváncsiságát, kedves hercegnő, — felelte a hölgy, aki Brionne grófné volt. — Most látom őket először . . . A fiatal leány elragadó.

A hercegnő nem válaszolt, mert erre gondolt:

— Az én kis Liliesom is ilyen volna!

Majd hirtelen szolgálíhoz fordulva:

— Haza! — mondta.

Beült a hordszékbe és a lakájok elindultak.

Alig jutottak túl a rondellán, egy csoportosulás megállásra kényszerítette őket.

Mindenki szaladt, mindenki tülekedett; mindenki első akart lenni.

Nyilvánvaló volt, hogy valami szokatlan esemény történt.

A hercegnő kidugta fejét a hordszék ablakán és egy délceg megjelenésű és büszke testtartású fiatal lovag karjaiban megpillantotta a fiatal leányt, akit néhány másodperccel előbb elhaladni látott.

Az udvarias nemesúr mellett s mintegy testőrei gyanánt szolgálva, sápadtan és remegve állt a gróf és a marquis egy üres hordszékét keresve szemikkel, hogy ájult gyermeküket befektethessék.

A hercegnő kiszállt és nem törődve a többékevésbé bántó megjegyzésekkel, melyeket e meg gondolatlan cselekedetével váltott ki, keresztülrakodott a tömegen.

A jelenet színhelyére érve világosabb képet alkothatott magának a történekről.

A két főúr, aki oly különös pártot alkotott, egy csoport fiatal piperkőccel tüzött össze, akik előbb nevetséges külsejükön csúfolódtak, majd nem késtek izléstelen tréfálkozásaikat harcias fellépésükre is kiterjeszteni.

A soványarcú kövér óriás és kis társa ugyanis nem azok az emberék voltak, akik nyugodtan eltürték volna az ilyen arcátlanságokat. Kardot rántva akarták megtorolni az őket ért sértést, aminek láttára a fiatal leányt hirtelen rémület fogta el, felsikoltott és a földre zuhant volna, ha nem áll mellette — nem mondjuk, hogy véletlenül, sőt éppen ellenkezőleg — egy fiatal és szép nemesúr, aki felfogta karjai közé.

Amikor a botrányt okozó léhűtők látták, hogy a dolgok komoly fordulatot vesznek, a két pengétől megijedve, elosontak és elvesztek a tömegben.

Ines hercegnő inkább kitalálta, semmint halotta e történeteket és jó szíve sugallatát követve, felajánlotta hordszékét a szolgálatkész nemesurnak. Utóbbi szinte sajnálkozva fektette be a fiatal leányt.

Minthogy azoknak, akik most körülöttük álltak, semmi közük sem volt a fiatal és léha főurak megfontolatlan cselekedetéhez, a gróf és a marquis méltóságteljes mozdulattal kardot rejtettek, majd meghajoltak a hercegnő előtt és forró szavakban mondtak neki köszönetet előzékenységéért.

— Sose fáradjanak, uraim, — mormolta

amaz. — Amit tesztek, mindenki más is megtenné a helyemben.

És habozva, kérdő hangon:

— Hová vigyék szolgálaim a . . . kisasszonyt?

A fiatal leány szülei megértették a tapintatos kérdést és egyszerre feleltek:

— D'Avrifol . . . — szólt a nagy gróf.

— De Bellevenue kisasszony! — folytatta a kis marquis.

Majd a hercegnőre pillantva utóbbi még hozátette:

— Nem tudjuk, hogyan fejezzük ki hálánkat, asszonyom; és ha nem volna túlságos tolakodás, arra kérnök, tetőzze jóságát azzal, hogy szolgálival elviteti leányunkat palotánkba . . .

— A Bretonvilliers utcába, — fejezte be társa.

— Ez egyáltalán nem tolakodás, uraim, — viszcnozta a hercegnő, — és nagyon boldog vagyok, hogy e szóra sem érdemes szolgálatot megtehetem . . . Mutassák az utat, uraim.

A gróf és a marquis meghajoltak. Már éppen élére akartak állni a menetnek, amikor észrevették a nemesurat, akinek karjai gyermekük testét felfogták. Utóbbi mozdulatlanul nézte a hordszék ablakán keresztül az eszméltre tért fiatal leányt, és úgy látszott, hogy egyáltalán nem törődik azzal, amit körülötte beszélnek.

Tekintete találkozott a leányéval.

A leány könnyedén elpirult, míg a nemesúr szívéen édes remegés futott át.

— Uram, — kezdte a marquis, — őszinte kö-

szönetet mondunk segítségéért.

— Ön nélkül, — folytatta a gróf: — leányunk a földre zuhant volna; ön felfogta karjai közé, köszönöm!

E szavakkal mindketten elindultak, a hordszék-ket kísérve, amelyben a fiatal leány mellett a hercegnő is helyet foglalt.

Az udvarias nemesúr alig válaszolt a két barát köszönetére. Tekintetével egy pillanatig követte a menetet, majd felocsúdva révedezéséből:

— Hol is láttam ezt a két embert? — kérdezte magától.

És távozás közben többször is visszafordulva a lassan tovahaladó csoport után, egészen más hangon hozzátette:

— Bretonvilliers utca!

Elhagyva a Royal-teret átment a Saint-Antoine utcán és elérkezve a Lions-Saint-Paul utcába, belépett La Fère gróf palotájába.

Ez a nemesúr, — olvasóink kétségkívül kitá-lálták, — d'Artagnan Georges lovag volt.

Miután La Fère gróf örökbefogadta, előbb a korának megfelelő nevelésben részesült, majd megvalósíthatta élete álmát: a király testőrvé lett.

Az évek nemeslelkű és derék embert formáltak az ifjúból, akiben e két tulajdonság már születésénél fogva benneszunnyadt.

Jelenleg huszonnyolc-huszonkilenc éves szép fiú volt, szabályos és kifejezésteljes arccal, melyet hosszú és selymes szőke haj keretezett; ugyanilyen színű, felfelé pödört finom bajusza nemes kifejezést adott szájának, amit a vakító fehérségű

fogak még fokoztak. A szomorú mosoly, amely mintegy ráfagyott ajkaira, összhangban állt a végtelenül szelid, nagy kék szemekkel; azonban sejtteni lehetett bennük a rejtett lángot, amely mindent elhamvasztó tüzvészé is hatalmasodhatott.

Volt háborúban, több ütközetben kitüntette magát s ezáltal bizonyos hírnévre tett szert, amely jóval fölébe helyezte sok fiatal főúrnak.

La Fère gróf, aki rendkívül meleg vonzalmat táplált iránta s akit kora arra készítetett, hogy lemondjon a szürke testőrségnél viselt alkapitányi rangjáról, őt is rávette, hogy a hadseregből kilépjen, előzőleg megszerezze számára az udvari nemesúr címet.

A gróf még többet akart: minthogy nem voltak egyenes leszármazottjai és attól tartott, hogy idegenek eltékozolhatnák halála után a vagyonát, az volt az óhaja, hogy akit fiának tekintett, legyen korlátlan örököse is.

Kétségtelen, hogy Georges sejtette a gróf szándékát és semmi nem hiányzott volna a fényes jövőhöz, melyet szemei előtt felcsillanni látott, ha anyjának, Térésinának emléke nem a legmélyebb szomorúsággal töltötte volna állandóan el.

Az anyja!

Ah! mennyire kereste! . . . Mennyire kereste még most is!

Nevét, vagyonát, életét, — mindent odaadott volna, ha viszontláthatja, ha karjai közé vetheti magát, ha megcsókolhatja és odakiálthatja neki: „Én vagyok . . . a fiad . . . nézz rám! . . . Ismerj fel!“

A legkegyetlenebbül attól a gondolattól szenvedett, hogy az, aki az életet adta neki, örült volt; és mi válhatott belőle a nyomorúságos helyzetben, amelyben akkor volt, amikor találkozott vele? Ha nem halt meg, — ami talán a legjobb lett volna, — milyen életet élhetett?

Athos elbeszélése után nemegyszer tért vissza az Ile-aux-Vaches ama részébe, melyet keresztülkasul bejárt a gyilkosság éjszakáján; de ha a szegény tébolyult oduja még ott állt is, ő maga nyilván még ugyanezen a gyászos éjszakán elhagyta a szigetet, hogy többé sohase térjen oda vissza.

És semmi, semmi nyoma e szeretett lénynek, akit a közömbösek talán lábbal taszítottak el maguktól, miután alamizsnaként egy darab száraz kenyeret vetettek elé.

A gyermeki szeretet e kínszenvedése nagyon gyakran szöktetett könnyeket szemeibe.

Az ő helyében sokan azzal vigasztalódtak volna, hogy kurtizánok karjai közé dobják magukat, amire nem hiányzott az alkalom. Főként a nagyúri hölgyek vetették ki utána hálójukat, ki hogy a férjét, ki hogy a szeretőjét megcsalja.

Georges anélkül ment át ezen az aranyos sáron, hogy legcsekélyebb fröccsenés is beszennyezte volna. Nem mert kivétel volt, hanem mert utálkozott odaadni magát anélkül, hogy a szíve megszólalt volna.

Elérkezik egy pillanat, amikor remegés fut keresztül a szerelem iránt legközömbösebb természetén is; elég egy tekintet, egy mozdulat, egy szó,

egy hangulat és minden elhatározás, hogy ennek az isteni érzésnek ellenálljunk, mintegy varázsszóra meginog és helyet ad a szenvedélynek, amely egész valónkat elfogja.

Ez a gyötrellem járult a lovagnál is azokhoz a szenvedésekhez, melyeket anyja hiánya miatt érzett.
Szeretett!

A véletlen egy fiatal leányt vetett az útjába, akinek láttára szíve lánggra gyúlt.

Ha a leány az első találkozás után eltűnt volna, talán el is felejtí. De ki tud harcolni a sors, a Gondviselés vagy a végzet ellen? Ujra látta... akaratlanul? . . . Nem! Mint hű történetírónak ki kell jelentenünk, hogy kereste a vele való újabb találkozást.

Itt a Royal-téren látta meg egy héttel az elmondott események előtt.

Megtudni, hogy kicsoda? Még csak nem is gondolt rá. Túlságosan tartózkodó jellem volt, semhogy tudakozódjék és megelégedett azzal, hogy nézze, hogy csodálja és minél többször felejtkezett tekintete e bájos fiatal leányon, annál hevesebben vert szíve a mellében.

Szeretett!

Mit érzett akkor, amikor az, aki iránt már oly mély szerelmet táplált, támolyogva rogyott a karjai közé?

Nem tudta volna megmondani.

A vér visszaáradt szívébe és megállt keringésében. Egy pillantig azt hitte, hogy ő maga is tüstént összerogy... Szerencsére ezek az izgalmak mulandók.

Megremegett e törékeny és finom test érintésétől; elsápadt arca hirtelen kipirult; szemei csillogtak, amikor a fiatal leány meleg, illatos lélegzete az arcát súrolta; borzongott és ösztönszerűen lehúnyta szemeit, hogy tovább tartson a varázslat.

Gépiesen tette be értékes terhét a hordszékbe, nem törődve azzal, ami körülötte elhangzott és történt.

Mintha álomból ébredt volna fel, úgy hallotta a köszönő szavakat, melyeket hozzá intéztek.

De ezzel véget is ért az édes érzés, mely egész valóját hatalmába kerítette. Ezeket a hangokat már hallotta . . . Vajjon hol?

Fátyol vonult el a szemei előtt s amikor szétfoszlott, anélkül, hogy magyarázatát tudta volna adni miért, még nagyobb szomorúság fogta el, mint aminőt akkor érzett, amikor szíve még szabad volt.

Ekkor dűnnyögte maga elé:

— Hol is láttam ezt a két embert?

A hordszék hamarosan elért a Bretonvilliers utcába és eltűnt egy derűs külsejű kis palotában.

A hercegnő nem akarta elhagyni a leányt, akit lekötözött maga iránt.

Micsoda érzésnek engedelmeskedett, amikor belépett egy szalónba, ahol Marie atyái jelenlétében újra köszönetet mondott neki?

Bizonyos, hogy nagy zavarban lett volna, ha meg kell mondania.

— Azt a kegyet kérem még, hercegnő, — mondta a fiatal leány, — hogy meglátogathassam és mégegyszer kifejezést adhassak hálámnak.

— Hogy kifejezést adhasson hálájának, kedves

gyermek, — felelte a hercegnő mosolyogva: — mi-
esoda nagy szó! Mondja inkább, hogy gyönyörű-
séget szerezhessen nekem!

— Oh! asszonyom . . .

— Ne mondjon köszönetet, — vágott közbe a
hercegnő, — mert komolyan kijelentem, hogy én le-
szek önnek lekötelezve.

— Nem értem, asszonyom.

— Nem tudom, hogy mit érzek az ön láttára, de
amikor a hangját hallom, végtelen fájdalom, melyet
leányom elvesztése óta érzek, enyhülést talál.

— Ah! — kiáltotta a gyermek, nagy, megle-
pett szemeket vetve a hercegnőre.

— Az ön korában lenne, — folytatta utóbbi.

Majd kis szünetet tartva, miközben fájdalmas

— Marie.

sóhajt fojtott vissza:

— A neve, gyermekem?

A gróf és a marquis mozdulatlanul hallgattak,
nem tudva, minek tulajdonítsák az izgalmat, mely
elfogta őket.

A hercegnő erőt vett magán és csaknem derűs
hangon megint megszólalt:

— Tudja-e, hogy mit akarok mondani, ked-
ves . . . kisasszony?

— D'Avrifol, — jegyezte meg a gróf.

— De Bellevenue, — tette hozzá, mint előbb,
a marquis.

— Két neve is van? — kérdezte az előkelő
hölgy mosolyogva.

— A két név csak egy, asszonyom, — válaszol-

ták a barátok egyszerre

— Rendben van, uraim; noshát, amennyiben ismeretségünk, amint minden reményem megvan rá s amint szeretném, nem szakad meg a mai nappal, lenne-e kifogásuk ellene, ha a kisasszonyt egészen egyszerűen Marienak szólítanám?

— Egyáltalán nem, asszonyom.

— Ajtóm mindig nyitva fog állni ön előtt, Marie kisasszony, — sietett folytatni a hercegnő, — és önök előtt is, uraim, — tette hozzá a két nemesúrhoz fordulva, akik meghajoltak, mintha ugyanaz a rugó mozgatná őket és megkérdezték:

— S ha a nevét szabadna? . . .

— Sandoval hercegnő. A Bourbon uccában lakom.

— Nem fogjuk elfelejteni, hercegnő, — mondta a gróf.

— És bátrak leszünk meglátogatni egyszer, — tette hozzá a marquis.

• Többször! — felelte a hercegnő mosolyogva. És kezét nyujtva a fiatal leánynak:

— Viszontlátásra, Marie kisasszony!

A kis kéz érintésére, amely egy pillanatra az övében pihent, hirtelen megremegett.

— Mi van önnel, asszonyom? — kérdezte a fiatal leány meglepetten.

— Semmi! . . . semmi, gyermekem; viszontlátásra!

És összeszedve magát, hogy újra lecsillapodjék, mégegyszer köszönt, távozott a szalónból, a palota gazdáinak kíséretében lement az udvarba és beszállt hordszékébe, amely azonnal elindult.

Amikor a szalónba visszatértek, a fiatal leány, — akit ezentúl Marienak fogunk nevezni, — a grófra és a marquisra nézett; majd szigorú arcot és komor hangot erőltetve magára:

— Kedves atyáim, — mondta: — nem titkolom önök előtt, hogy magaviseletük a legerősebb szemrehányást érdemli.

A két férfi lehajtotta a fejét, mint két gyermek, aki büntetést vár.

— Önök botrányt csapnak, amikor leányukkal vannak?

— Marie, — hebegték a gróf és a marquis.

— Csúnya dolog, — folytatta a rakoncátlan gyermek.

— Nevettek rajtunk, — próbálta magyarázni a gróf.

— Megsértettek, — toldotta meg a marquis.

— Nem kellett volna meghallani! — kiáltotta Marie az ajkait harapdálva, hogy fel ne kacagjon.

Majd hozzátette, csak ügyyel-bajjal tudva megőrizni komolyságát:

— Önök büntetést érdemelnek és meg is fogom önöket büntetni.

A gróf és a marquis lesütötték szemeiket és nem mertek felpillantani.

A leány kettejük közé lépett:

— Csak rajta, kedves atyáim, — folytatta: — legyen bátorságuk bevallani, hogy hibáztak!

A kis marquis lassan felvetette a fejét, míg a nagy gróf lehajolt, hogy arcát a fiatal leányéhoz közelítse.

Marie mosolyogva nézett rájuk és két mutató-

ujjával két üde orcájára veregetett.

— Ah! — kiáltottak fel egyszerre.

Két hangos csók cuppant el.

— Még! — mondták, előrenyujtva ajkaikat.

De Marie hátraszökve:

És a büntetésük? . . . Nem! nem! nem! . . .

Majd este . . . ha okosak lesznek.

Atyái csalódásán nevetve, gyors és könnyű léptekkel kisietett és eltűnt szobájában.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

XIX.

Hogyan lett az emberből gróf és marquis az Ur 1678-ik esztendejében

Egy perccel azután, hogy az ajtó bezárult, a magas gróf, aki meg volt győződve, hogy a fiatal leány sem nem láthatja, sem nem hallhatja, társa elé toppant és dörgő hangon rákiáltott:

— De Malvenu messire!

A kis marquis, aki nem volt más, mint régi ismerősünk, Carita rendkívül forróvérű szeelmese, aminthogy társa sem volt más, mint a nagy káromkodó, szokott nyugalmával felelt:

— De Folavril messire!

Mióta gróf lett, Folavril előnyös változáson esett át a bántó indulatszók tekintetében. Ha még káromkodott is néha, ezt sohasem tette Marie előtt, és bizonyos méltósággal káromkodott, rendszerint őseit, a francia királyokat idézve.

— A misére! — kiáltotta, — vagy ezer ördög és pokol, amint IV. Henrik mondta: ön kétségbe ejt messire.

— Miért?

— Miért? miért? . . . Nemesi szavamra! amint

Ferenc esküdözött, név szerint az Első: mert előttem csókolta meg leányukat.

Nem tettett elégedetlenkedésében Folavril ideges mozdulatokkal nyitott ki egy öreg tölgyfaládát, elővett belőle egy tekintélyes méretű palackot s egy legalább félmeszelyes poharat és letette őket egy kis asztalkára, amely mellett helyet foglalt.

— Te kettőt szeretnél volna kapni! — jegyezte meg Malvenu, fájdalmas hangon.

Az óriás vállalai megvetően rándultak meg; felállt, újra a ládához lépett, kivett belőle egy második poharat és visszatért az asztalkához.

— Ül le! — mondta.

— Tölts! — felelte Malvenu, leülve társával szemközt.

Mindegyikük kezébe vett egy szinültig tele poharat.

Szemeik találkoztak s minthogy kölcsönösen rendkívül mulatságosnak találták a komolyságot, melyet megőrizni igyekeztek, harsogó nevetésben törtek ki, annál is inkább, mert túrtörtetni akarták magukat.

— Állat vagy! — kiáltott fel Folavril.

— Te még nagyobb, — felelte a kis ember.

— Mihelyt mentegetőzől, nem lenne szép tőlem, ha rideg maradnék veled szemben.

— Nem mentegetőzőm, ezermillió . . .

— Csitt! — vágott közbe Folavril; — mérsékelj magad, ha nem kívánod elveszteni a becsülésemet, vagyis egy úriember becsülését.

— Hiszen te is káromkodsz.

— Nem áll! én csak mindörökre híressé vált

kiszólásokat ismételek, amelyeket királyi ajkak nemesítettek meg . . . vagy vigyen el az ördög! . . .

— Oh! ezt egy király sem mondta!

— Bocsánat, XII. Lajos Ófelsége elég szívesen használta; de jelenleg nem erről van szó: d'Avrifol gróf emlékezik az időre, amikor csak Folavril kapitány volt! Koccintsunk, messire!

Összeütötték poharaikat.

— Ez a bor nem rossz, — állapította meg Malvenu, nyelvével csettintve.

— S én pokolian szomjazom, kicsi. Repetáljunk!

— Egy pohár is elég, gróf!

— Dehogy is, barátocskám!

— Folavril kapitány túlságosan gyakran felejt el, hogy ma d'Avrifol gróf.

— Eh! én nem felejték el semmit! Én d'Avrifol gróf vagyok, ez igaz! . . . Én gazdag vagyok, ez is igaz! De mindez nem elegendő ok arra, hogy egy embernek szomjan kelljen halnia!

— Szép példa leányunk számára! — szolt Malvenu.

— Ez legyen a legnagyobb baja, — gondolkodott hangosan Folavril, aki merengővé vált. — Sokkal szomorúbb a szegény, szép gyermekre nézve, hogy két olyan mihasznával van látszólagos rokonságban, mint Malvenu messire és Folavril kapitány, akik egy kis gázságnak köszönhetik gazdagságukat!

— Kapitány!

— Mondjunk hitványságot, a Húsvétját! amint a finom XI. Lajos káromkodott, és ne lovagoljunk

a szavakon!

— Legyen! kitünő barátom.

— És . . . ki követte el ezt a hitványságot? — kérdezte Folavril felcsattanva.

— Az már igaz, hogy én! — felelte a cimborája, — ámde a te beleegyezéseddel.

És halkabban hozzátette:

— Hála az irományoknak, amelyeket . . .

— Ne emlékeztess erre az éjszakára!

— Nekem sem esik jobban a visszaemlékezés, mint neked! — válaszolta Malvenu.

Némi szünet után megint folytatta:

— Ahhoz a ranghoz és ahhoz a vagyonhoz, amelyre ma olyan büszke vagy, gróf, végül is ezen irományok révén jutottunk, amelyeket Louvois marquisnak adtam át, aki nagy fontosságot lát-szott nekik tulajdonítani, kétségkívül, hogy jobban szolgálhassa a királyt.

— A nemesség kötelez! — sóhajtott a Folavril.

• Most Malvenun volt a sor, hogy gúnyosan válat vonjon.

— Szép nemesség! — mondta.

— Mit beszélsz?

— Azt mondom, hogy ha a Királyi Kincstár nem lett volna véletlenül eladósodva, époly kevésbé lennék most marquis, mint te gróf.

— Mert megfizettünk érte, — felelte Folavril őszintén.

— Húsz livret fejenként . . .

— Nem mi szabtuk meg az árat, hanem a főbérlő . . . és a királyi rendelet tökéletesen fedez

bennünket!

Igazat beszélt. XIV. Lajos e rendelete így szólt: „Öfelsége különös kegyből felhatalmazza mindazokat, akik bejegyeztették vagy be fogják jegyeztetni címerüket, hogy azt használhassák anélkül, hogy e címerviselés miatt, akár a multért, akár a jövőért, bármi néven nevezendő zaklatás veszélyében forognának“.

Ez az engedély olyan bőkeblünek tűnt fel, hogy az emberek eleinte haboztak az illetékes hivatalba elmenni; valami félreértéstől féltek; de egy újabb végzés minden aggályt elosztatott és csakhamar valamennyi patikus, fogadós, szabó, parókakészítő sietett kiváltani címerét, leszurkolva egyidejűleg a húsz livret, az összeget, amelyet egy bizonyos Vainer Adrien úr, párisi polgár és az új címerkönyv főbérője, szabott meg e műveletért.

Azoknak, akik címeren kívül rangot is óhajtottak, magasabb díjszabás szerint kellett fizetniök.

Ebben az időben volt, hogy nemcsak Párisban, hanem a vidéken is tömegesen parádéztek az emberek pajzsokkal és mímerekkel, melyeket tetszésük szerint rajzoltattak meg, kivéve természetesen a koronával díszítetteket, minthogy ezek a régi rangok részére voltak fentartva és azokat, amelyek azurkék mezőkön arany liliomokat ábrázoltak, minthogy az ilyeneket a francia királyi ház és azok használhatták, akik különleges engedélyt kaptak rá.

Ez az üzlet hét millió frankot hozott a kincstárnak. A kormány e korban pénzt csinált mindenből.

— Ennek dacára az is igaz, — szólt megint

Malvenu a fejét rázva, — hogy nem vagyunk egyebek közönséges újgazdagoknál!

— Az istenfáját! mint VIII. Károly mondta, — vágott vissza élénken Folavril: — nem egy harc-téren tettük jóvá a becsület törvényeinek e jelen-téktelen áthágását!

— Ebben egyetérttek veled! — helyeselt a kis ember.

Elválaszthatatlan társa folytatta:

— Miközben kis angyalkánk biztos helyen volt, kitünő dadája, nevelőnője, Gertrude asszony védőszárnyai alatt, mi elhatároztuk, hogy lemossuk a multat . . . Nem emlékszel? . . . Odaadón harcol-tunk Franciaországért, a királyért, vérünket ontottuk . . .

— Gyakran! nagyon gyakran! — toldotta meg Malvenu.

— És valahányszor ömleni láttam az enyémet, így szóltam magamban: Bátorság, Folavril! E se-bek megannyi nemességi bizonyítvány kis Maried számára! Egyszer azonban azt hittem, hogy befel-legzett nekem . . . Emlékszel-e, hogy mit mondtam akkor?

— Minden bizonnyal emlékszem . . . Amikor véresen rogytál össze mellettem, megeskettél, hogy mindig meg fogom oltalmazni drága leányunkat.

— És te megfogadtad, derék Malvenum!

— Szükségem volt talán megesküdni rá? — kérdezte egyszerűen a marquis-vá lett hajdani kis kalandor, kezefejével egy könnyeseppet törölve le.

— Nem; ez igaz! — felelte Folavril, ugyanolyan megindultan.

És ösztönszerű mozdulattal kezét nyújtva neki:

— Az istenit! mint IX. Károly mondta, — kiáltotta: — Marie mindkettőnk leánya!

— Igen, mindkettőnké!

— S minthogy a dolog így áll, — fűzte hozzá Folavril poharát emelve, — igyunk az egészségére!

— Az egészségére, — felelte Malvenu. — Nekem is ez a leghőbb vágyam!

És újra kocintottak és egyhajtásra fenékgig kiürítették poharaikat.

Ne vádoljon senki se túlzással bennünket a király átkozódások tekintetében, melyeket az öreg kardesörtető lépten-nyomon használ, hozzájuk fűzve tüstént eredetüket: e káromkodások történelmiek.

Bourdeille Pierre, Brantome ura, egy ízes négysoros verset hagyott hátra, amely elég találóan festi meg azok jellemét, akiknek neve kedvenc szójárásukkal van benne helyettesítve.

— Bah! — szolt most Folavril megelégedett hangon: — e rossz időn már túl vagyunk!... És bevallom neked, hogy hosszú éveken keresztül csiklandott a vágy, hogy gróf legyek! . . . Gróf! ez jól hangzik! . . . És üstökénél ragadtam meg a kínálkozó alkalmat... ha ugyan egy alkalomnak van üstöke . . . Ördög és pokol! Egy olyan címert terveztem ki magamnak, melyet Franciaország és Navarra legöregebb nemesi családjai is megírágyelhetnek.

— Ismerem, — vágott közbe Malvenu mosolyogva. — Arannyal szemcsézett élénkpiros alapon két hasas palack, fölötte két egymást keresztező kard.

— De a te pajzsod nem valami szép, kicsi, — incselkedett Folavril szánakozó hangon.

— A fekete fej miatt, melyet belerajzoltattam? — sóhajtott Malvenu.

— Igen; ez a borostyánnal övezett női fej semmit sem jelent . . . ha még férfifej volna, azt lehetne hinni, hogy őseid résztvettek a keresztes hadjáratokban.

— Rám nézve, — jegyezte meg a kis ember hevesen, — ennyit jelent: szerelem az örületig!

— Szóval még mindig gondolsz rá?

— Inkább, mint valaha!

— Szegény Malvenu!

— Mit tegyek? — kiáltotta a nevetséges szerelmes. — Ez idebenn gyökerezik!

És olyant ütött mellére, hogy az dobként felbúgott.

— A te sötétarcú angyalod sötét gondolatokat ébreszt benned! — szolt Folavril nevetve a szójátékon, melyet élcesnek talált. — Vigyázz! szegény barátom; ez rosszra fog vezetni!

— Már vezetett is, — felelte Malvenu siralmasan. — Nézd meg, hogy milyen állapotban vagyok.

— Tagadhatatlan, hogy már csak bőr van a csontodon, neked, aki valaha olyan pocakos voltál.

— Sajnos, igen! — sóhajtotta a szerencsétlen.

— Rőt szakállamra! amint I. Frigyes német császár mondta: nem tudsz hát a nyomára jutni?

— Hasztalan fáradozom! . . . Attól az áldott naptól fogva, — hat hónapja ennek, — hogy találkoztam vele és láttára a boldogságtól földbe gyökeretek a lábaim, hiába teszem érte tüvé az egész várost.

— Valószínűleg visszatért hazájába.

— Ettől félek én is és kegyetlenül szenvedek miatta! Ah! milyen boldog vagy, barátom, hogy nem szeretsz . . .

— A keresztfa szilánkjára! amint a Szentföldről hazatérők kiáltották: valóban nem szeretek szerelemmel! látod is, hogyan hízom! . . . Rámnézve az igazi boldogság egy jól megterített asztal, egy jó pohár bor, mellyel megöntözöm az ízletes fogásokat és mindenekfölött leányunk!

— *Leányunk*, ezt jól mondtad. Remélem, hogy e tekintetben nem lesz többé okunk a civódásra . . . Most jut az eszembe: észrevetted, hogy milyen izgatott volt Sandoval hercegnő, amikor Marievel beszélt?

— Igen, — felelte Folavril hirtelen elkomorodva.

— Fogadok, hogy amint nekem, úgy neked is szöget ütött ez a fejedbe.

— Egy pillanatig igen; de gyorsan elhessegettem a gondolatot, amely felvillant az agyamban.

— S ez a gondolat?

— Egy másodpercig azt hittem, hogy leányunk anyja előtt áll!

— Amint én! — kiáltotta Malvenu.

— Te is?

— Igen.

— Ez különös! . . . és mit tettél, hogy e feltevést elhesseged?

— Azt mondtam magamban, hogy Marie anyjának d'Ablincourt grófné volt a neve, míg azé a hölgyé, aki nyugtalanná tett, Sandoval hercegnő!

— Már pedig ez a két név egyáltalán nem hasonlít egymáshoz, — állapította meg Folavril. — Bah! — tette hozzá vidámabban: — a fő, hogy a gyermek velünk fog maradni.

— Isten hallgasson meg, — sóhajtott Malvenu.

A két ember némán hajtotta ki poharát és mindegyikük elmerült gondolataiban, amelyek minden bizonnyal nem sokban különbözhettek egymástól.

Másnap Marie egy megmagyarázhatatlan érzéstől ösztökélve annak a kívánságának adott kifejezést, hogy köszönetet mehessen mondani a hercegnőnek.

Minthogy „atyái“ semmit sem tudtak tőle megtagadni, beleegyeztek ebbe a kérésébe is, amely különben teljesen természetesnek tűnt fel szemükben.

Megérkeztek tehát a hercegnőhöz. Ez ugyanolyan nyájassággal fogadta őket, mint aminőt az előző este tanúsított irántuk.

— Milyen hálás vagyok önöknek, — mondta a két barátnak, — hogy eljöttek ezzel a drága gyermekkel. Ne tudom miért, de egészen különös rokonszenvet ébreszt bennem.

— Ez a rokonszenv kölcsönös, hercegnő, — felelte Marie édes hangján, — mert engem is valami meghatározhatatlan, rendkívül erős érzés vonz önhöz.

— Talán a részvét . . . Nem mondtam-e, hogy a leányomat juttatja az eszembe?

— Ha részvét volna, asszonyom, úgy szomorú volnék, már pedig örülök, amikor látom.

— Drága kis leány, — szólt a hercegnő, magához vonva Mariet és csókot nyomva homlokára.

— Ah! asszonyom, — mormolta Marie: — már is úgy szeretem, amint anyámat szerettem volna!

— Anyját! . . . mit akar ezzel mondani?

— Azt, amit valószínűleg mindenki mond, aki meg volt fosztva az anyai szeretettől.

A szegény nő szíve összefacsarodott és alig tudta túrtóztatni izgalmát, amikor megkérdezte:

— Ön tehát nem ismerte az anyját?

— Nem, asszonyom, — felelte Marie fájdalmasan felzokogva.

A hercegnő a grófra és a marquisra nézett, akiket feszélyezett helyzetbe hozott a fordulat, melyet a társalgás vett és köhécseltek, hogy leplezzék zavarukat.

— Bocsássanak meg, uraim, ha kérdésem kissé tapintatlan lesz, — fordult hozzájuk; — vajjon melyikük az én kis Mariem atyja?

— Én! — mondta a gróf.

— Én! — mondta a marquis is.

— Mind a ketten? — kérdezte a hercegnő álmélkodva.

— Igen, asszonyom, mind a ketten! — felelték

egyszerre.

— Ezt nem nagyon értem.

— A történet egyszerű, — kezdte a gróf.

— Oh! nagyon egyszerű és rendkívül megható — fejezte be a marquis.

— Titok? — kérdezte Ines, aki nyilván égett a vágytól, hogy többet is tudjon.

A két barát tekintete tanácskozott egymással. Kétségtelen, hogy ez a kérdés nem érte őket meglepetésszerűen, mert már régóta előkészülve kellett lenniök, hogy hihető magyarázatát adják a különös rokonságnak, amellyel büszkélkedtek.

Mint minden nehéz helyzetben s hogy megelőzze kitünő barátja egy esetleges ügyetlen kijelentését, ezúttal is a kis marquis vette át a szót.

— Titok? — kezdte legszelídebb hangján; — dehogyis, asszonyom... A gróf és én, akiket szoros és szent barátság kapcsol össze, sohasem hagytuk el egymást...

— Soha! — erősítette meg kötelességszerűen az, akiről szó volt.

— Nővérem, — folytatta a marquis, — Bellevenue grófnő, aki ősrégi nemesi családból származik, a gróf úr öccséhez, d'Avrifol vicomte úrhoz ment feleségül.

— Ugyancsak ősrégi nemesi család! — szúrta közbe a gróf komoly hangon.

— Marie megszületett, — folytatta a marquis, — és szegény nővérem életébe került...

— Öcsém meghalt bánatában...

— És mi örökbefogadtuk az árvát...

— Ime, hercegnő atyaságunk története, — fe-

jezte be együtt a két barát, szomorúan lehajtva fejét.

Marie acát kezeibe temetve sírt.

Kétségtelen, hogy már ismerte ezt a minden ízében kitalált mesét, amelyet azonban elejétől végéig igaznak tartott.

A hercegnő gyengéden felemelte az arcát és sokáig átölelve tartotta, miközben halkán, egészen halkán a fülébe súgta:

— Ugy fogom szeretni, miat őt szerettem volna!

Ettől a naptól fogva a vonzalom, amely e csordultig tele két szívből kiáradt, egyre erősödött, olyannyira, hogy a hercegnő és Marie többé meg sem lehettek egymás nélkül.

A Bretonvilliers ucca, amely a Saint-Louis sziget csúcsánál feküdt s ahová a két barát néhány évvel ezelőtt költözött át, hogy a Platrière ucca végyes közönségéől meneküljön, nem esett nagyon messze a Bourbon uccától, ami a fiatal leány számára lehetővé tette, hogy állandóan új, nagy barát-nőjénél tartózkodjék, „atyái“ élénk rosszalására, akiknek eddigi békés életét ez a körülmény teljesen feldúlta.

De Marie annyira boldog volt, hogy vigaszt találtak kínjaikra e boldogság gondolatában, melyet gyermekük amellet a nő mellett érzett, aki iránt oly igaz szeretettel viseltetett.

Ines érzelmei olyan hirtelen változáson mentek át, hogy saját leányára többé már nem is gondolt.

A remény, hogy újra megtalálja — remény,

melyet oly hosszú ideig melengetett — napról-napra enyészett és különös, anélkül hogy fájdalmat okozott volna neki.

Marie, akit imádott, elfoglalta a távollevő helyét.

Bizonyos, hogy a helyzet nem ez lett volna, ha az, akihez vonzódott, idegen. Szerette Mariet anélkül, hogy tudta volna, hogy a leánya, és e szeretetből, melyben egyáltalán nem látott szentségtörést, új erőt merített, amely még megkettőződött volna, ha a teljes igazságot tudja.

Az élet viszonylag elviselhető lett számára és hosszú, vígasztalan gyásza enyhülést talált.

Ha magyarázatát kereste szíve e váratlan irányváltozásának, gondolata tüstént Marie képét rajzolta fel lelki szemei előtt; a másik, akit még elképzelni sem tudott, elmosódott az átláthatatlan sötétségben, amely tizenhat év óta sűrűsödött köré.

Marie kedvéért határozta el magát, hogy gyakrabban jelenik meg látogatott helyeken; a hercegnő magától jutott erre az elhatározásra. Ez a nemes lélek lassanként enyhítette ruhái komor színét, hogy fiatal barátnőjét megkímélje az állandó szomorúság látványától. Sőt mi több, abban a véleményben, hogy Marie nem maradhat a világtól elzárva, hogy szórakozásokra van szüksége, szakított eddigi emberkerülő életmódjával és igyekezett ily szórakozásokat teremteni számára.

Attól a naptól fogva, amikor a Szajján vizi-ünnepélyt és a trónörökös tiszteletére fényes tüzijátékot rendeztek, a főurak, sőt még a gazdag polgárok is, egyébről sem álmodoztak, mint kecses, ve-

lencei gondolákról mintázott csónakokról.

„Több mint egy éven keresztül a Szajnárt járművek szántották fel, melyek közül a legegyszerűbbek is szobrokkal voltak díszítve; a többiek, és ilyenek voltak túlnyomószámban, aranyozottak voltak orruktól farukig.“

Ezeket mondja egy egykorú visszaemlékezés.

A sportnak ez a neme lett tehát divattá. A csónakok mind nemcsak gyorsaságban, hanem eleganciában is versenyeztek egymással. Kevés hiányzott, hogy a Szajna kis Adriai tengerré váljék.

A hercegnő az első egyike volt, aki egy elragadó gondolat építettett magának, oly leleményes helybeosztással, hogy tíz ember is elfért benne anélkül, hogy az evezősök munkáját akadályozta volna. A gondola kiállítása annyira fényűző volt, hogy a *Remény* — ez volt e kis mestermű neve — mindenki csodálkozását felkeltette.

Akadtak utánczói is és nemsokára a nagy párisi folyó nyugodt vizén egész flotilla cirkált, melyet még a velenciek is megirigyelhetek volna, akik pedig nagyon büszkék e téren elért eredményeikre.

A nagyvilági étellel való ez az első megalkuvás szükségképpen maga után vonta a többieket.

A hercegnő lassanként megnyitotta palotáját, kitérte ajtait, eleinte félénken, majd anélkül, hogy maga is észrevette volna, egyre nagyobb bátorsággal.

Röviden, egy hónap sem telt el a *Remény* megjelenése óta és már egész Páris magasztalta Sandoval y Palomas hercegnő szalónjait és mint megtiszteltetéssel dicsekedett, aki azokba bebocsátást nyert.

XIV. Lajos uralmának ragyogó fele e korban,

hogy úgy mondjuk, már végéhez jutott.

Maintenon asszonnyal való titkos házassága és a befolyás, melyet ez a száraz és hidegszívű, kielégíthetetlen becsvágyú és babonásan jámbor asszony a királyra gyakorolt, elégületlenséget szított a legmegértőbb lelkekben is és a lázadás csiráját ültette el az udvar főnemesei között.

Anélkül, hogy gyanította volna, vagy legalább anélkül, hogy újjáteremtőjévé igyekezett volna válni egy birodalomnak, melyről mindenki érezte, hogy a Napkirály életerejével együtt bomlásnak indul, Orléansi Fülöp, a jövődöbéli kormányozó, aki mindenben hajdani tanítójának, a később miniszterré és bíbircnokká lett Dubois abbénak tanácsait követte, szemet hunyt néhány nemesúr összeesküvése felett, akik azt a nevetséges tervet eszelték ki, hogy az öreg uralkodót — XIV. Lajos ötvenhat éves volt ekkor — a kicsapongásokban méltó fiatal társa javára trónvesztettnek nyilvánítják.

Ez az összeesküvés, amely — sietünk kijelenteni — meddő maradt, titokban érlelődött tehát.

A Lambert-palota, amely a Saint-Louis-en-l'Île uccában feküdt, s amelynek tulajdonosa Thorigny Lambert volt, a legelkeseredettebb „élegetlenek“ egyike — az ő nevét használták az összeesküvők a maguk megjelölésére, — szolgált a lázadók gyülekezőhelyéül, akik jóhiszeműen fel akarták forgatni Franciaországot.

E palotában ünnepséget készítettek elő, amely bár nyár derekán voltak, gyönyörűnek ígérkezett.

Ez az ünnepség egyik következménye volt a Sandoval palotabeli fogadásoknak, amelynek sza-

lónjaiban — anélkül, hogy a hercegnő gyanította volna — a fiatal Orléansi Fülöp sok sorsüldözött barátja jelent meg, hogy kiki tehetségéhez képest újabb párthiveket szerezzen a mozgalomnak.

Jól látták azt a nagy befolyást, amelyet a hercegnő az estélyein megjelenő nemesurakra gyakorolt.

A fiatal, szoborszép s egyszersmind rendkívül szellemes hercegnőnek valóban csak egy szót kellett volna szólania, hogy lábai elé lássa borulni mindezeket a főurakat, akik közül a legtöbben égtek a vágytól, hogy nőül vehessék ezt a gazdag, gyönyörű és rejtélyes özvegyet, aki gyászruhát hordott s aki egy férjet látszott siratni, akit senki sem ismert.

Az „elégedetlenek“ pártjának már most, ha sok híve volt is, ugyanannyi tétovázóval kellett számolnia, akiket ünnepélyes ígéret útján szeretett volna az ügyhöz kötni.

Fontos, sőt elengedhetetlenül szükséges volt tehát, hogy elsősorban a szép hercegnőt nyerjék meg és hatalmas segítőtársra tegyenek benne szert.

Legalább is ez volt egy nemesúr véleménye, aki minden feltűnést kerülve jelent meg újra az előkelők világában.

Ennek a nemesúrnak sok évvel ezelőtt parancsszóra el kellett hagynia Franciaországot s ugyancsak parancsnak engedelmeskedve meg kellett látogatnia a Szent-Domingo és Madagaszkár gyarmatokat, a híres Indiai Társaság e tulajdonát, amelyet 1664-ben alapítottak, akkor, amikor a

Földközi tengert az Óceánnal összekötő szép Déli csatorna építkezési munkálatai, tervezőjének, Riquet Paulnak vezetése alatt megkezdődtek.

Hamarosan meg fogjuk tudni, hogy ki volt ez az utazó s hogy jó vagy rossz volt-e a befolyás, melyet gyakorolt.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

XX.

Szegény atya

Amikor Ines hercegnőt csupa öröm és boldogság vette körül, egy férfi érkezett Párisba, szinte lopódzva, mert nemcsak attól félt, hogy felismerik, hanem attól is, hogy szánakozást kelt piszkos ruházatával és még inkább megviselt, feldúlt arcával, amelyen a legrettenetesebb kétségbeesés volt olvasható.

Jóllehet oly zekét viselt, melynek lehetetlen lett volna az eredeti színét kitalálni, annyira ronggyá vált a használatban, olyan csizmaszárakat, amelyek méltó társai voltak az említett zekének és olyan cipőket, amelyeknek inkább akadályozni kellett a lábait, semmint megvédeni, e férfinak mégis nemes megjelenése volt, amit az oldalán lógó kard még hangsúlyozott.

Bár a fáradalom, a nélkülözések és a bánat késégtelenül előretolták számára az idő óramutatóját, mégsem látszott többnek negyven évesnél.

Egy hosszú és kínos meneteléstől kimerülten szinte vonszolni látszott testét..

Miután a Saint-Antoine kapun keresztül be-
lépett Párisba, végigment a rakpartokon, szemébe
húзва öreg nemezkalapja karimáját.

Beállt az éjszaka, azon szép nyári éjszakák
egyike, amikor az azurkék égen kigyúl a tejút,
amely oly gyönyörű összhangban álló a sziporkázó
millió és millió csillaggal.

A férfi a Tournelles hídon keresztülment a
Szajrán és a Saint-Lajos sziget felé vette utját.

Nyilván egy házat keresett, amelynek létezéséről
tudott és nagyon levertnek látszott, amikor
az első pillantásra nem talált rá.

Mikor végül érkezett a sziget végébe, abba
a részbe, melyet valaha Ile-aux-Vachesnak nevez-
tek, halkán felkiáltott.

— Végre itt vagyok! — mormolta.

Már-már a ház előtt volt, amikor háta mögött
hirtelen kardcsörtetést és léptek zaját hallotta.

Felcsigázott érzékei azt a gondolatot ébresz-
tették benne, hogy valaki üldözi.

Kardot rántott, hogy bármily eshetőséggel
szemben felkészüljön, majd minden erejét össze-
szedve sietni kezdett és szerencsésen elérte a
kunyhót, amely egymagában állt ezen a helyen.

Öntudatlanul és anélkül, hogy megkérdezte
volna magától, vajjon kik elé is fog toppanni, he-
vesen betaszította az ajtót, amely szélesen feltár-
ult és fegyverével kezében nekitámaszkodott a
félfának.

— Ki az? — kiáltotta valaki.

A jövevény megremegett.

Felismerte a hangot, mely kérdezte.

Erős izgalomban hebegve felelte:

— Gérard! Gérard! nem ismeresz rám?

Az, akihez szólt, egy Herkules-termetű óriás, néhány másodpercig néma és mozdulatlan maradt a látomány előtt.

— Jézusom! — mormolta végül: — ez lehetetlen!

— Ugye, nagyon megváltoztam tizenhat év alatt? — folytatta a férfi, szomorúan mosolyogva.

— D'Ablincourt gróf úr! — kiáltotta előbbi, tiszteletteljesen leemelve kalapját, amely alól régi ismerősünk, a révész Gérard becsületes arca tűnt elő.

— Halkabban, Gérard, halkabban! — suttogta a számkivetett, mert valóban ő volt. — Meghallhatnak.

— Még mindig veszély fenyegeti tehát, gróf úr?

— Azt hiszem, hogy követnek!

— Kicsoda?

— Nem tudom! de ezuttal drágán fogom odaadni az életemet.

— Hát nem vagyok itt, hogy megakadályozzak egy új gyilkosságot? . . . Várjon!

És kilépett a házból és körülnézett.

Megnyugodva tért vissza.

— Tévedett, méltóságos uram, — mondta; — senkit sem láttam.

Miután az ajtót becsukta, hozzátette:

— Kérem, nyugodjék meg!

— Igen, meg kellene nyugodnom, — felelte a gróf egy zsámolyra rogyva. — De ha tudnád, Gé-

rard, milyen volt az életem attól a naptól fogva, amikor hála gondoskodásodnak, elutazhattam! Pihenés nélkül, szüntelenül uton voltam, a nyomorultat keresve, akiről azt hittem, hogy elcipelte feleségemet és gyermekemet. Bosszút esküdtem, de sajnos, Isten nem volt velem! Vaktában mentem, a legcsekélyebb határozott utmutatás nélkül. Vissz tértem Spanyolországba, abban a reményben, hogy találkozom az egyetlen barátommal, akim még megmaradt. Az első csalódás: Rios marquis küldetésben volt az Alföldön. Ekkor kutatni, kérdezősködni kezdtem, kerülve a feltűnést, mert a legrosszabbtól kellett félnem ebben az országban, amelyről tudtam, hogy teljesen behálózzák apósom, a Krözus-herceg kémei. Városokon, falvakon keresztül bolyongtam; bejártam valamennyi tartományt anélkül, hogy nyomukra akadtam volna azoknak, akiket kerestem. Pénzem elfogyott és beállt egy pillanat, amikor az én derék Landrymnak koldulnia kellett, hogy ennivalót vehessen számomra.

— Oh! — kiáltotta a révész.

— Igen! rémes, amit mondok, nemde? És mégis így volt!

— És . . . — kérdezte Gérard habozva, mint ha előre sejtette volna a választ, melyet kapni fog. — Mi lett . . . Landryval?

— Meghalt! — nyögött fel a gróf, szomorúan lecsüggesztve fejét.

— Meghalt?

— Mint katona!

Zokogás rázta meg a hajós széles mellét, aki

még nem felejtette el a barátságot, mely a gróf szolgájához fűzte.

— Igen! mint katona! — ismételte utóbbi. — Ha egyedül vagyok a világon, — folytatta, — követtem volna panasz és sajnálkozás nélkül, de *ők* éltek! . . . és viszont akartam őket látni . . . amint még most is akarom, hogy megmentsem őket a gyötrelmektől s talán a becstelenségtől!

— Hogyan! ön azt hiszi . . . ?

A szerencsétlen nemesúr kezeibe temette izzó homlokát és felsóhajtott:

— Ki tudja? . . . Ah! amikor erre gondolok, megőrülök!

— Gróf úr! . . .

— Igen . . . igen! . . . Igazad van! . . . nyugodt akarok lenni! . . . Hallgass rám, Gérard, mindent tudnod kell . . . igen, mindent!

Némi szünetet tartott, majd folytatta szomorú kálváriáját:

— A szükségtől kényszerítve, minthogy a legnélkülözhetlenebbeket sem tudtuk többé megszerezni, Landryval együtt elvergődtünk Toulonba, Duquesne tengernagy gyülekezőpontjára, aki a berber partok kalózainak megfenyítésére indult; beállva katonának az önkéntes századokba, sikerült egy fregatt fedélzetére szállnunk.

„Egy felderítés közben derék és hű szolgám golyótól találva holtan rogyott össze. Előrerohantam, hogy megbosszuljam. Hevességem egy ellenes csapat kellős közepébe juttatott. Körülvettek és kétségbeesett ellenállásom dacára, foglyul ejtettek.

„Algerba vezettek, ahol halál várt rám, de a kormányzó, aki ki akart kérdezni a támadók erejéről, maga elé vezetett.

„Nem tudom, hogy milyen körülményeknek köszönhettem életemet, de kivégzés helyett fogság-büntetéssel sujtottak és ettől fogva oly nyomorúságosan éltem, hogy a király gályáinak egyetlen gonosztevője sem cserélt volna velem.

„Hat hónappal ezelőtt sikerült végül megszöknem. Törődtem is azzal, hogy újra elfoghatnak? . . . Pedig ez a halált jelentette volna ezuttal! Kértem a halált; és ha Isten nem küldte rám, kétségkívül azért nem küldte, mert új szenvedéseket tartogat a számomra. Teljesüljön az akarta! . .

Mélyen felsóhajtott és még szomorúbban tette hozzá:

— Állandóan az a remény éltetett, hogy egy nap megtalálom azt a két lényt, akiről egyetlen pillanatra sem feledkeztem el: feleségemet! . . . gyermekemet! és csak mentem, mentem és elérkeztem ide.

— Mi lett belőlük, gróf úr?

— Nem mult el egyetlen nap sem, Gérard, hogy fájdalomtól megtört lelkem fel ne zokogott volna és e zokogás, amelybe átkok, sőt néha istenkáromlások vegyülnek, mellemből ajkaimra tolul és egy rettenetes szót fakaszt rajtuk! . . . retteneteset s egyszersmind édeset, mert ez a szó: bosszú!

Fájdalmas vonás mélyült a boldogtalan gróf szintelen ajkainak szögletébe, aki abban a hitben,

hogy nevet, vadul kezdte magyarázni:

— Amint látod, ajkaim önmaguktól mosolyra torzulnak, ha csak kiejtem ezt a szót.

Majd minden ámenet nélkül visszazuhanva csüggedtségébe:

— Gyakran, nagyon gyakran kétségbe esem a jövőn, — folytatta. — Hasztalan keresek egész életemben egy rosszalást érdemlő cselekedetet, egy cselekedetet, amely rám vonhatta Isten haragját; semmit sem találok! Az ilyen pillanatokban szívesen meghalnék, hogy véget vessek e terhes életnek; de a bosszú reménye tüstént felébred és ellenkezést nem tűrően parancsolja, hogy éljek!

— De hogyan töltheti ki bosszúját? — vetette ellen a révész, akit ez az elbeszélés megindított. — Orgyilkosa álarcot viselt! Csak a nevét ismeri és feltételezve, hogy találkozik is vele, mindent tagadhat. S akkor . . .

— Akkor megölöm, — dörögte a száműzött, akinek zavaros szemeiben Gérard lángot látott felvillanni.

— Csend, méltóságos uram, — szólt rá a hájós, egy kívülről behallatszó morajra fülelve.

— Mi az már megint?

— Ha nem tévedek, gróf úr, a Lambert-palota ma éjjeli ünnepségére készülő nemesek lesznek, akik azért jönnek, hogy átszállítsam őket.

E szavakkal az ablakhoz ment, kinyitotta és kinézett.

— Igen! — folytatta, — nem tévedtem! . . . Vigyázat, méltóságos uram! Lépjen ide be s ne

mutakozzék addig, míg az alkalmatlankodók el nem mentek!

Egyik kezével egy meggyújtott gyertyadarabot nyújtott át neki, míg a másikkal a szomszédos szobába nyíló ajtóra mutatott.

A gróf összerázkódott: megint lázadás fogta el a sors ellen, amely oly boldogtalanná tette, míg a nevetgélésből, melyet hallott, csupa öröm csatant ki; és könnyes szemekkel vonszolta magát a hely felé, ahová a révész küldte.

A fáradtságtól, az izgalomtól és az átélt nélkülözésektől is kimerülve, éppen csak annyi ideje volt, hogy a gyertyát egy asztalra tegye és erőtllenül, szinte álmokóros állapotban rogyott össze.

A nemesurak, akikről Gérard beszélt, nevetve léptek be. — —

Öten voltak.

Az egyikük hangja azonban nem vegyült be az általános vidámságba.

Ez az utóbbi, egy szép és büszke arcú fiatal ember, leült az egyik sarokba és érdeklődéssel nézett körül a konyhóban, nem törődve társai hangos jókedvével.

Amikor azt mondjuk: társai, tévedünk, mert teljesen közömbösnek látszott az iránt, amit beszéltek és nyilván egyáltalán nem is ismerte a többi négy embert, akik, — különösen kettő, a két legidősebb — meglehetősen élénkséggel vitakoztak.

Ugy ült tehát, mintha egyedül lett volna. Csaknem közvetlenül azok után lépett be, akik oly vidáman nevetgéltek.

— Csak nevéssenek, ha úgy tetszik, uraim, — mondotta egy csengő hang, egy aránytalanul magas és tekintélyes pocakkal rendelkező testből bugyogva elő, amely csodálkozással töltötte el a hajóst, akinek ugyanakkor szeme-szája tátva maradt az álmélkodástól a kis madárare láttára, ahol egyéb sem volt megkülönböztethető, mint egy sasesőr alakú orr, amely az egész alakot koronázta. — Csak nevéssenek, ha úgy tetszik, de én fentartom szavaimat.

— Lassan a testtel, gróf, — felelte egy másik, fuvolaszerű hang, amely ugyanolyan ellentétben állt az előbb hallottal, mint tulajdonosa, egy sovány, teliholdképű kis ember az első beszélővel; — tévedsz, amikor ezt állítod.

— Én sohasem tévedek, Bellevenue marquis úr!

— Oh! oh! D'Avrifol gróf ma este nincs jókedvében.

— D'Avrifol gróf, jó vagy rossz kedve dacára, még képes megbizonyítani, hogy ön nem tudja, hogy mit beszél, marquis!

— Ugyan! ugyan! . . . csak semmi felindulás! — felelte a kis marquis. — Mindkettőnknek igazunk van . . . míg az ellenkezője be nem bizonyul.

— Én egy-kettőre megadnám a bizonyítékot, — vágott vissza a gróf, — ha nem akarnék kifogástalan külsővel megjelenni a hercegnő előtt.

— Elég időd lesz rendbehozni magad, mert a hercegnő csak a vacsorához fog eljönni.

— Mégis fentartom a szavamat; ördög és pokol!

— Mint ki mondta? — kérdezte a marquis gúnyosan.

— Amint IX. Károly mondta, — fejezte be a gróf nekitüzesedve és nem véve észre a csipkelődést; — fentartom, hogy a hercegnő Marie kíséretében indul el palotájából.

— Tévedés! . . . nagy tévedés! . . .

— Én sohasem tévedek! . . .

— Urak! . . . Urak! . . . — kiáltotta a többi nemes, akik nem ismerve a két barát szokásait, komoly civódásnak tartották ezt a közönséges évdődést és azt hitték, hogy kötelességük közbeavatkozni.

— Rendben van! — dörmögte a marquis; — a kérdést majd elintézzük négyszemközt.

— Amint óhajtod, — jelentette ki szertartásosan a cimborája.

Majd más hangon újra elkezdte.

— A hercegnő tehát kilenc órakor fog elindulni palotájából. Gondolán jön a Mária-hídhöz.

— A Mária-hídhöz! — kiáltott egy jövevény, aki szolgája kíséretében megjelent az ajtóban.

A fiatal ember, aki a társaságtól férehúzódva ült és aki látszólag nem kívánt résztvenni a beszélgetésben, élénken felkapta a fejét, hogy arra, akinek aikairól e kiáltás elhangzott, különös lánggal égő tekintetet löveljen.

— De hiszen ez Souvré báró, — mondta ugyanakkor a két fiatal nemesúr egyike.

— Én vagyok, uraim, személyesen! — felelte az érkezett, egy körülbelül negyven éves férfi.

És lakájához fordulva:

— Várj rám, Laurent, a Lambert-palotánál.

— Parancsára, méltóságos uram, — felelte a szolga tiszteletteljes meghajlással és tüstént eltűnt.

A hallgatag fiatal ember közben felállt és karjait keresztbefonva, átható tekintetet szegezett a jövevényre.

D'Avrifol és Bellevenue, — másként Folavril és Malvenu, — anélkül, hogy tisztában lettek volna zavaruk okáról, félrevonultak és a bárót figyelték, aki a szoba közepén állva, rímsolygott a két nemesúrra és várta kérdéseiket.

Egyikük, — Rigny vicomte, — így szólt a báróhoz:

— Két nappal ezelőtt volt részem abban az örömben és megtiszteltetésben, hogy bemutatnak önnek, Souvré úr; de akkor még nem tudtam, hogy csak nemrégiben érkezett haza.

— Bizony, úgy van, uraim! — Körülbelül egy hete.

— Számkivetésben volt talán? — kérdezte Pontalès úr, a második nemes.

— Hitemre, csaknem így áll a dolog, — felelte a báró. — Tizenhat éven keresztül, állandóan harcolva, állandóan a miniszter úr Őkegyelmessége parancsaival és üzeneteivel a tarsolyomban, bejártam Spanyolországot, Hollandiát, Németországot s tudj' Isten, még milyen földeket . . . Azt hiszem, elcsodálkoznának, uraim, ha azt mondanám, hogy India egy részét is beutaztam.

— Indiát? — ismételte a két nemesúr.

— Igen, igen! . . . Szent-Domingonak és Madagaszskarnak nincsenek többé titkai a számomra,

— fejezte be nevetve.

— Így hát nem vesztegette az idejét! — állapította meg Pontalès.

— Ma, — folytatta a báró: — visszatérek önök közé, uraim . . .

— A király parancsából? — kérdezte Rigny.

— Nem!

És a szoba másik végébe vezetve őket, halkabban hozzátette:

— Elhagytam a zászlaját.

— Ah! — kiáltotta Pontalès. — És ki most a vezére?

— Orfül!

— Orfül! — ismételte a másik kettő értetlenül.

Souvré báró felkacagott.

— Csak egy költő találhatott ki ilyen ostobaságot, — mondta némi szünet után. — Egy kis tizenhét éves fickó, egy bizonyos Lagrange-Chancel eszelte ki, hogy *Orfül* pompás kicsinyítő szócska Orléansi Fülöp számára, akit valamennyi „elégedetlen“ követ.

— Az ördögbe! hiszen ez veszélyes!

— Ellenkezőleg, okos dolog.

— Mit akar ezzel mondani?

— Még nem érkezett el a pillanat, hogy nyíltan megmagyarázhassam szavaimat. Hamarosan mindent tudni fognak.

Nyilván azzal a céllal, hogy más irányt adjon a beszélgetésnek, a báró most visszatért a szoba közepére és egészen más hangon megkérdezte:

— De mit is beszéltek a Mária-hídról?

— Oh! semmit! — felelte Pontalès; — egy kis

vita folyt d'Avrifol gróf úr és Bellevenue marquis úr között.

A báró csak most fordított figyelmet a szobában levő személyekre.

Miután meghajolt a gróf és a marquis előtt, akik gépiesen viszonzták üdvözlését, észrevette a fiatal embert, aki még mindig mozdulatlanul és keresztbefont karokkal állt és szinte kihívó makacssággal szegezte rá a szemeit.

Ösztönösen megsejlette az ellenséget e szőke fiatal emberben, akinek nagy kék szemeiből villámok cikkáztak.

Néhány másodpercig tartó szünet követte e vizsgálódást, szünet, amely valamennyi jelenlevő számára feszélyező volt.

A fiatal ember törte meg a csendet először.

Lassan Souvré úr felé indult és anélkül, hogy tekintetét elfordította volna róla, megszólalt:

— Ön nyilván leküzdhetetlen ellenszenvet érez a Saint-Lajos sziget e része iránt, nemde, uram?

A báró megremegett.

— Ez micsoda? — kérdezte Malvenutól suttogva Folavril, mert az óriás ma sem volt élelátóbb, mint kalandos ifjúsága és balszerencséje idején.

— Hallgass, — felelte kurtán a kis ember, aki anélkül hogy e körülményt kihasználta volna, még mindig szellemi feje volt a társulásnak.

Összeszedve magát, a báró így felelt:

— Ellenszenvet? . . . én? . . . Egyáltalán nem, uram.

— Ne állítsa az ellenkezőjét, — mondta megint a fiatal ember gúnyos hangsúllyal. — Én látom,

hogy nem szereti, amikor a . . . Mária-hídról beszélnek.

— Tévedés, uram!

— Egyáltalán nem tévedés, hanem valóság . . .
S ha ön kissé babonás . . .

— S ha az lennék, uram? — vágott közbe a báró türelmetlenül és fejét felvetve.

Tekinteteik találkoztak.

Olyan volt ez, mint valami kihívás.

— Ha babonás volna, — felelte a fiatal ember hidegen, — úgy megérteném ellenszenvét, sőt iszonyát.

És közvetlenül elébelépve, tompán hozzátette:

— A holtak néha visszajönnek, Souvré Raoul báró!

— Uram!

— Mi az? — vágott vissza a fiatal ember a meglepettet játszva és látszólag még mindig hidegen és nyugodtan. — Talán csak nem akar megakadályozni abban, hogy higgyek a hazatérő szellemekben, a vámpirokban, a kísértetekben? Nekem néha az a gondolatom támad, hogy a Mária-híd, amely annyi párbaj és bűntény tanúja, amely annyi derék és bátor nemesúr sírja, hébe-hóbe kivetheti valamelyik áldozata lelkét . . . akit tizenhat évvel ezelőtt öltek meg!

— Tizenhat évvel ezelőtt! — ismételte a báró ólomszürke arccal és néhány lépést hátrálva a rémület hatása alatt, melyen nem tudott úrrá lenni.

Az értetlen álmélkodás helyükhöz szögezte e különös jelenet tanúit.

Látták, hogy a fiatal ember követi a hátráló

Souvré bárót és hallották, amint ezeket mondta:

— Felismertelek, nyomorult! . . . tizenhat évvel ezelőtt fogadalmat tettem, hogy visszatérek, hogy megbüntesselek . . . és itt vagyok!

— Kicsoda hát ön? — kérdezte a báró elváltozott hangon.

— D'Artagnan lovag vagyok! — felelte a kérdezett mennydörögve, — te pedig d'Ablincourt gróf orgyilkosa vagy.

— Hozzám, urak! — üvöltötte a báró eszeveszett dühében és kardot rántott, hogy ellenfelére vesse magát.

— Végre! — kiáltotta vidáman d'Artagnan, akinek kardja mintegy önmagától repült ki hüvelyéből. — Kezemben tartalak hát, alávaló.

Fenséges volt magabizásában és bátorságában és megvető tekintettel mérte végig Pontalès urat és Rigny vicomte-ot, akik Souvré úr hívására oldalán teremtek.

Fellépésük különben egy másik, váratlan fordulatot vont maga után.

Alighogy a báró mellett elhelyezkedtek, két kiáltás hangzott fel, az egyik fuvolaszerűen, a másik mintegy érces trombitából.

— D'Artagnanéért, kitünő barátom!

— D'Artagnanéért, kicsi! vagy vigyen el az ördög! amint . . . amint valamelyik ősöm mondta.

D'Avrifol gróf és Bellevenue marquis kardot rántottak és Pontalès és Rigny elé toppantak.

— Nem tudom, hogy mit akar mondani, uram, — felelte eközben a báró a fiatal lovag utolsó kijelentésére célozva. — De ön súlyosan megsértett

és a vérét akarom! védje magát!

A hat penge oly hevesen csapott össze, hogy szikrákat szórt.

Az általános kézitusa komolyra fordult és néma csendben folytatódott volna, ha a viaskodók között nincs ott Folavril, aki legalább is ugyanannyi vágást mért ellenfelére a nyelvével, mint a kardjával és úgy káromkodott, mint ötven pogány, felidézve valamennyi elhalt fejedelem emlékét.

Gérard, aki nem avatkozhatott be a küzdelembe, minden eshetőségre elkészülve az ajtó elé állt, amelyen keresztül d'Ablincourt gróf távozott.

Nem sejtette, hogy a szerencsétlen e pillanatban szinte eszméletlenül feküdt.

— Áruló! — rikácsolta a fiatal d'Artagnan, hevesen támadva ellenfelét; — a kezeim közt tartlak és megöllek, mert itt nem használhatod törödöt.

Meg is tette volna, amit mondott, ha egy váratlan körülmény hirtelen meg nem bénítja a harcolókat.

Távokról, nagyon távokról egy friss hang csendült fel a néma éjszakában, melyet csak a kardok csörgése és a lihegő lélegzetek zavartak.

E hang így énekelt:

Parttalan vizeken,
Sötét éjszakában,
Repülj csak esólnakom,
Duzzadt vitorlával.
Játszi, bolond szellő,
Zúg-susog feletted . . .
Ugy-e megtalálod
Hűséges szeretted?

— Marie! — kiáltotta d'Avrifol gróf, miközben ügyes cselvágást mért ellenfelére.

— És a hercegnő! egészítette ki szavait a kis marquis, folytatva a támadást Pontalès úr ellen.

— Le a fegyverekkel, urak! — kiáltotta Rigny vicomte. — Nem vívhatunk hölgyek előtt!

A báró boldogan ragadta meg az alkalmat, minthogy érezte, hogy nem ő az erősebb. Két lépést hátrált és kardja hegyét a földbe szúrva:

— Nem védekezem tovább. Öljön meg orvul, ha merészel!

— Gyáva! — üvöltötte d'Artagnan elkeseredetten.

És mélységes undorral ejtette le karját, melyel a nyomorultra akart sujtani.

— Nem térek ki ön elől, uram, — jelentette ki a báró merészen. — Esküszöm Istenre, hogy hamarosan találkozni fogunk.

— Hamarább, semmint hiszed, gyáva bandita! — kiáltott a fiatal ember magán kívül; — mert most már meg foglak tudni találni!

— Jöjjenek, uraim! — szólt a báró a két nemesúrhoz fordulva, akik pártjára álltak.

Utóbbiak udvariasan köszöntötték ellenfeleiket és követték Souvrét, aki parancsot adott Gérardnak, hogy vigye őket keresztül a Szajrán.

A hang, amelyet hallottak s amely, mint a górf helyesen mondta, Marie-é volt, hol közeledett, hol távolodott. Sejteni lehetett, hogy a gondola utasai szeszélyeit követve siklott a gyönyörű éjszakában.

— Csónakáznak, mielőtt az ünnepségre mennének, — jegyezte meg a gróf.

— Igen! — felelte a marquis mélabúsan.

D'Artagnan Georges hallgatózott. Elragadtatás gyújtotta ki arcát, amely hirtelen visszanyerte szokott derűs kifejezését.

Az ének után indulva, amely gyenge morajként hatolt már csak füléig, kilépett a kunyhóból, anélkül hogy törődött volna a két baráttal, akik álmélkodva néztek utána.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

XXI.

A vallomás

A viharos jelenet után, amely Gérard, a révész kunyhójának nagyobbik szobájában folyt le, pillanatnyi nehéz csend következett.

Amint egyedül maradtak, a gróf és a marquis összenéztek, de ezúttal nem amint szoktak, mint két madárjós, aki nevetni készül, hanem bizonyos félelemmel szemeikben.

— Szent apostolok! — kezdte az első, lassan csóválva a fejét.

— Mint ki mondta? — kérdezte a kis ember, inkább szokásból, semmint gúnyos szándékból.

— Amint a boldogemlékű IX. Lajos mondta; azt hiszem, hogy baj lesz a dologból.

— Ez az én véleményem is.

Néhány másodpercenyi újabb csend után Folvril töprengően mormolta maga elé:

— D'Artagnan!

— Ez az a fiatal ember, aki néhány hónappal ezelőtt, a Royal-téren megoltalmazta leányunkat, — jegyezte meg Malvenu.

— Igen; de mostani megjelenése gondolkodóba ejt, mert kizárólag komoly körülmények között látjuk és ma este úgy tűnt fel, mint azon a rettenetes éjszakán, amelyen még mint gyermek, önszántából állt a szerencsétlen gróf oldalára.

— Derék fiatal ember!

— Bizony derék! — ismételte Folavril, majd nekitüzesedve folytatta: — Bevallom, kicsi, nem múlik el egyetlen nap, hogy megzavarodott lélekkel ne gondoljak vissza arra az iszonyú Mária-hídi estére! . . . Büszke férfi volt az a gróf! . . . Pompás vívó! . . . Volt időm meggyőződni róla! . . . Ha a nyomorult, aki bennünket felbérelt, gyáva tettét végre nem hajtja, nem mondom, hogy megölt volna, de azt sem mondom, hogy én kerekedtem volna felül.

— Nem reszketett!

— Nem, nem! ellenkezőleg, szilárd volt, mint egy szikla! . . . Ugy tetszik mindig, hogy magam előtt látom, karddal a kézben, szikrázó szemekkel . . . Ugy tetszik, hogy . . . ah! . . .

Nem fejezte be és utolsó szava elfojtott sikolyhoz hasonlított. Mintha szédület fogta volna el.

— Mi van veled? — kérdezte Malvenu elámulva, nem értve a hirtelen változást, amely dícső barátja viselkedésében beállt.

— A fiatal lovag a visszajáró lelkeket idézte! — mormolta az óriás vacogó fogakkal, mialatt tágrameredt szemei egy pontra szegeződtek a sötétségben, cimborája mögött. — Ott! . . . ott! . . . Nézd!

És kinyújtotta karját a kis ember feje fölött.

Utóbbi megfordult s most ő kiáltotta megrettenve:

— Ő az! ő az!

Előttük, a szoba félhomályában, egy alak állt, akit e találkozás látszólag kellemetlenül meglepett.

— D'Ablincourt gróf! — mormolta Folavril akaratlanul.

Valóban a gróf volt. A nemesurak távozása után eszméletre tért s minthogy semmi neszt sem hallott és nem tudta, hogy tulajdonképpen hol van, kinyitotta az első szobába vezető ajtót, majd a két barátot észrevéve földbe gyökerezett lábakkal megtorpant.

Neve hallatára a boldogtalan megrázkódott, amitől részben egész energiáját visszanyerte.

— Ki a karddal! — kiáltotta. Itt senkinek sem szabad ismernie. Kell tehát, hogy megöljem önöket, vagy hogy én hulljak el a csapásaik alatt!

A két hajdani zsoldos önkéntelenül kardkosarához kapott, mert új rangjuk dacára, az emlékek tiszteletéből, díszkard helyett az egyik az „Amort“, a másik a „Holdfényt“ viselte oldalán.

De csaknem ugyanabban a pillanatban Folavril már vissza is taszította a pengét a hüvelyébe és fülsiketítő hangon felkiáltott:

— Nem! a Húsvétját!

— Nem! — ismételte társát utánozva Malvenu. — Nem fogunk megverekedni!

— És miért nem, ha tudnom szabad? — kérdezte a gróf remegve.

— Kardjaink nem fogják érinteni az önét, mert azt akarjuk, hogy éljen! — felelte Folavril.

— Önök azt akarják, hogy éljek? . . . Mi érdekük fűződik hozzá?

Csend követte a gróf e kérdését.

A harc, amely a két ember szívében lefolyt, rettenetes volt; érzéseik visszatükröződtek arcukon és a gróf aggódva figyelte meg e lelkiismeretükkel vívott küzdelmük mozzanatait.

— Beszéljen! — szólt a nemesúr. — Mit akart mondani?

— Gróf úr, — felelte Folavril remegő hangon: — önnek talán nincsenek jobb barátai nálunk! . . . Mindazonáltal . . .

Elhallgatott. A felcsuklás, melyet eddig vissza tudott fojtani, most a torkát szorította és fulladással fenyegette.

— Fejezze be! — mondta a gróf, akit ez a bevezetés kissé meglepett.

— Oh! én szegény Mariem! — hebegte végül az óriás felzokogva.

Malvenu szótlánul sírdogált.

— Magyarázza meg szavait! . . . Akarom! . . . Követelem! — kiáltotta d'Ablincourt úr parancsoló hangon.

— Beszélj! — nyögte a kis ember, aki képtelen volt maga beszélni.

— Igen! . . . igen! . . . — mondta megint Folavril. — Meg kell lennie! . . . már sokkal többet mondtunk, semhogy a befejezés előtt megállhassunk.

Majd még szomorúbban:

— Pedig még az imént leányunk iránti szere-

tetünkről vitatkoztunk, barátom, — fordult társához.

Zokogás volt a válasz szavaira.

— Gróf úr, — folytatta a magas fickó, végső erőfeszítéssel összeszedve magát és lassan felemelve fejét: — meg fog tudni nekünk valaha is bocsátani?

— Önöknek megbocsátani? — ismételte d'Ab-lincourt úr, hol az egyikre, hol a másikra pillantva.

És látva mély fájdalmukat, amely arcukon tükröződött:

— Nem értem önöket, — tette hozzá szelídebben. — Keressenek maguknak székeket, uraim, és csevegjünk.

Ezzel visszadugta kardját hüvelyébe, leült egy széles fatönkre és várta, hogy a két barát is helyet foglaljon, akiknek azonban állva kellett maradniok, minthogy a szobában semmi sem volt, ami ülőhelyül szolgálhatott volna.

Különös volt az ellentét e rongyos alak és a két gazdagon öltözött férfi között.

Utóbbiak lecsüggesztették fejüket az előtt, akit joggal lehetett volna koldusnak tartani. A gróf viszont nyugodt testtartásba helyezkedett, magasra emelte fejét és úgy nézett le rájuk, mint egy óriás két erőtlen törpére.

Várt és amikor szégyenkezve és remegve a tuskó elé léptek, megkérdezte tőlük:

— Mióta ismernek engem?

Megint Folavril válaszolt neki:

— Azon iszonyatos éjszaka óta, amikor a Mária-hídon egy nyomorult gyáván leszúrta törével.

— Micsoda? — kiáltott fel d'Ablincourt René elámultan. — A nevük, uraim? Tudni akarom, hogy kicsodák!

— D'Avrifol gróf, — felelte Folavril félénken.

— Bellevenue marquis! — tette hozzá nem kevésbé félénken a cimborája.

A gróf nézte őket. Meglepetése fokozódott.

Nyilván csalatkozott várakozásában. Egészen más válaszra volt elkészülve.

— Oh! — kiáltott fel. — Ki fog hát világoságot gyujtani e rettenetes sötétségben?

És hirtelen, félelmetesen, remegő hangon:

— De őt, a nyomorultat, aki leszúrt, ismerik?

— Igen! — felelte Folavril.

— Igen! — ismételte Malvenu; — de csak néhány perc óta.

— Önök ismerik! — kiáltotta a gróf, — tehát meg fogják nekem mondani, hogy hol él, hol rejtőzködik, hol lehet megtalálni!

És végtelenül megindító hanghordozással hozzátette:

— Látják, uraim: az imént még fenyegetőztem, most pedig kérek, könyörgök.

— Hamarosan meg fogjuk önnek mutatni, gróf úr, — mondta Folavril.

— Hamarosan! . . . kiáltotta d'Ablincourt René felegyenesedve, hogy közelebről láthassa azokat, akikkel beszélt. — Önök azt mondták: hamarosan! . . . És önök azt hiszik, hogy ez a szó elegendő gyűlöletemnek? És önök azt hiszik, hogy bosszúvágyam annyira türelmes, hogy meg tud elégedni ezzel az ígérettel? . . . Hamarosan? De

hiszen ez az örökkévalóság! . . . Hamarosan! De hiszen ez a tűz, amely ereimben kering, a méreg, amely éget . . . a remény, amely öl! . . .

„Nem, — folytatta d'Abincourt René; — nem, uraim! . . . Ha ismerik gyilkosomat — és önök ismerik, hiszen az imént vallották be, — úgy azonnal meg fogják nekem mutatni! . . . Akarom! . . . Nem hagyom el önöket! . . . Követni fogom önöket mindenhová! . . . Kullancsként belekapaszodom önökbe! . . . Talán a vesztembe rohanok ezzel, de mit bánom, ha hagynak annyi időt, hogy csak egy percig, egy másodpercig lássam azt, akit tizenhat év óta keresek! . . . Oh! látni őt! . . . szemtől szembe lenni vele . . . Ah! ez olyan boldogság, amelyben még nem merek hinni!

— Ha azt mondtuk önnek: hamarosan, — válaszolta Folavril, — úgy ez azért történt, mert még el kell önnek mondanunk . . . bizonyos dolgokat, amelyek talán meg fogják változtatni cselekvésmódját.

A gróf feléje fordult.

Folavril láthatóan habozott.

Az, amit mondania kellett, még rettenetesebb volt számára, mint amit már mondott.

Malvenu megértette és hősies elhatározással odasúgta neki:

— Mondj el mindent! . . . ne titkolj el előtte semmit, dicső barátom.

— Legyen hát! — kiáltotta az óriás, akinek hangja ércessé lett, mihelyt eltökélte magát.

És jobbkezét társa aránytalanul nagy fejére téve, mely alig valamivel ért a csípője fölé, így

D'Artagnan fia III.

szólt a nemesúrhoz:

— Gróf úr, ön a föld két legnagyobb gonosz-
tevőjét látja maga előtt.

D'Ablincourt René e váratlan beismerésre föl-
ugrott.

— Két nagy gazembert! — tette hozzá Mal-
venu.

— Mit beszélnek? — kérdezte a gróf, akinek
az a gondolata támadt hirtelen, hogy két elmehábo-
rodott áll előtte.

— Azt mondom, — felelte Folavril, — hogy mi
vagyunk az a két nyomorult, akik csaknem eszkö-
zéül szolgáltunk a gyáva főúrnak, aki önt ledöfte!

— Önök! — kiáltotta a nemes, aki számára
mindegyik válasz új meglepetést tartogatott.

— Mi, — hagyta helyben Malvenu, miközben
Folavril halkán felsóhajtott:

— Tyűh! végre kinn van!

És gyorsan, mintegy hogy mentegesse magát
és társát:

— De mi nem szúrtunk!

— Igen! — mormolta a gróf elgondolkodva:
— őt egvedül kell sujtania gyűlöletemnek! . . .
Még ha bűnösebbek is volnának, bosszúvágyam
megveti a gaztett eszközét és csak a kart kívánja
utólélni, amely az eszközt iránvította.

— Mi önnek nagy hasznára lehetünk, gróf úr.

— Remélem is! Nem a legnagyobb szolgálatot
tegyük tenni már azzal is, hogy összehoznak éle-
tem megmentéséért!

— Még ennél is többet teszünk! — szólalt meg

a kis ember, aki végül elhatározta, hogy átveszi a szót.

— Mit akar ezzel mondani? — kérdezte a gróf, megsejtve, hogy még fontosabb vallomást fog hallani, mint aminőt Folavril tett.

— Azon a rettenetes éjszakán, — kezdte Malvenu, — megismerkedtünk titkával . . .

— Titkossal?

— Igen! . . . És még ma is, amikor egyedül látjuk, azt kell hinnünk, hogy ön még mindig keresi . . .

— Fejezze be! . . . fejezze be, az égre kérem! — könyörgött a nemesúr.

— A feleségét.

— Ines! . . . szegény szép Inesem! . . . drága imádott hitvesem! . . . Önök azt fogják nekem mondani . . . önök . . . Ah! — folytatta a szerencsétlen szívettépő sikollyal: — önök azt fogják nekem mondani, hogy meghalt!

— Nem! nem! — sietett a válasszal Malvenu, akinek az izgalom a torkát fojtogatta; — de szerencsétlenségre nem tudjuk a nyomára vezetni . . . mi nem ismerjük!

— Nem volt szerencsénk, hogy megismerhesük, — toldotta meg Folavril.

— Akkor . . . mit jelentenek a szavaik?

— Türelem, gróf úr, mindent meg fog tudni.

— Legyen! De először is mondják meg . . . hogy mi történt, amikor leszúrták?

— Felesége kijött a „Magányos Házból“. Amikor véresen elterülve látta, elájult. Gyilkosa a karjai közé fogta . . .

— A nyomorult! — üvöltötte a gróf, bőszen ökölbeszorítva kezeit. — És aztán? . . . — kérdezte kurtán, szaggatott hangon, melyet rossz volt még hallani is.

— Társam és én, — szólt Folavril, mormogásig halkítva hangját: — bedobtuk önt a Szajnába.

— De nem a saját gyönyörűségünkre! ezt elhiheti nekünk, — sietett közbeszólni Malvenu, aki tudatában volt tettük egész aljasságának és igyekezett azt a lehetőséghez képest enyhíteni.

— Igen! — dünnyögte a gróf, aki gondolatban nyilván maga elé képzelte ezt a rettenetes jelenetet. — Igen! Gérard és Landry felszedtek, bekötözték sebemet és kiragadtak a halál kezéből!

Majd fejét felvetve:

— És aztán? . . . És aztán? . . . — kérdezte még mindig ugyanazon hangnemben, de még nagyobb aggodalommal. — Mindent tudni akarok! . . . Hallják? . . . Mindent!

— Folytasd, kicsi, — mondta Folavril társához fordulva; — én nem bírom tovább!

Malvenu folytatta:

— E pillanatban Mária Terézia királyné egy testőrosztaga fordult ki a rakpartról; a tiszt, aki az osztagot vezette meglátta az eszméletlen grófúét és vitába szállt a csábítóval, aki a miniszter parancsára hivatkozva, magával akarta vinni.

— És . . . ki került ki győztesként a vitából? — kérdezte a gróf, mellére szorítva kezeit, hogy csillapítsa szíve heves dobogását.

— A királyné, gróf úr.

— Ah! az ég legyen áldott!

— Azóta — fejezte be Malvenu: — nem hal-
lottunk többé a grófnéról.

— És... és Liliás?... — zokogott fel d'Ab-
lincourt úr.

— Liliás? — ismételte a két barát értetlenül.

— Igen, a leányom!

— Az ön . . . az ön leánya . . . — nyöször-
gött a kis ember, közel az ájuláshoz.

Amikor látta, hogy társa megtántorodik, Fo-
lavril vette át megint a szót és alig hallhatóan he-
begte:

— A leánya . . . él!

Emberfölötti kiáltás hallatszott.

D'Ablincourt René, átalakulva, egyenes test-
tartással, könnyedén hátravetett fejjel, nem gyű-
lölettől, dühtől vagy tehetetlenségtől, hanem öröm-
től és boldogságtól csillogó szemekkel hallatta e
kiáltást, amelybe beleöntötte egész szíve, egész
lelke, egész lénye háláját a Gondviselés iránt.

— Él? — mondotta végül. — Él?

A két szegény ördög igenlően bólintott.

— Ah! beszéljenek! . . . Beszéljenek még! . . .
Könyörgöm! . . . Nézzék! — folytatta erőt véve
magan, hogy visszafojtsa könnyeit, amelyek sze-
meit égették: — nézzék, nyugodt vagyok! Bármit
akarjanak is velem közölni, bátran és megnyug-
vással fogom hallgatni önöket. Beszéljenek, uraim!
. . . Beszéljenek: d'Ablincourt René gróf hallgat-
ja önöket.

— Noshát . . . — zokogott az óriás: — az ön
leányát . . . mi magunkhoz vettük.

— Önök?

— Mi! — ismételték együtt.

És Malvenu hozzátette:

— Ezerhatszázhetvennyole április tizenkettedi-ke éjszakáján.

Fuldokolva elhallgatott.

— Mi felneveltük, — folytatta Folavril nagy kínnal, — a szemeink láttára nőtt fel és . . . megszokta, hogy atyát lásson D'Avrifol grófban és Bellevenue marquisban.

— Önökben! . . . Önökben!

— Talán jobb helyre is kerülhetett volna, — pattant fel Malvenu némi felháborodással, — de a választás nem állt módunkban.

És Folavril fejét felvetve, dölyftől csillogó szemekkel jelentette ki:

— Nemesi szavamra! gróf úr: a mi . . . akarom mondani az ön leánya méltó önhöz!

Nem tudta befejezni.

Az izgalomtól félájultan rogyott Malvenu karjai közé, akit ez a súly kétségkívül összezúzott volna, ha öntudatlan gyöngeségében eleve meg nem vetette volna lábait, hogy a rároskadó testet fel fogja.

D'Ablincourt René, akit az átélt öröm magát is ernyedtté tett, feléjük lépett.

Mindent megértett.

E két ember apai szeretete az iránt a gyermek iránt, akit tizenhat év óta saját leányuknak tekintettek, e pillanatban vértanúkat avatott belőlük.

Ugyanazon fájdalmaikat szenvedték, mint amelyeken ő ment keresztül.

Valamikor ő sírt, most ők sírtak. Valamikor ő esett kétségbe, most ők estek kétségbe.

És ugyanazt a szívbemarkoló aggodást, melyet valaha ő érzett, érezte most ez a két lény is, aki talán bűnös, aki kétségkívül nyomorult volt, de akit megtisztított és mintegy ujjíteremtett a nagy érzés: az apaság!

Mikor a fájdalom lecsillapulnak, azok, akik sokat szenvedtek, együtt tudnak érezni mások szenvedéseivel.

A grófot végtelen szájalom fogta el.

Nem akart gondolni arra, hogy mik lehettek, minthogy nem akart emlékezni arra, hogy mit cselekedtek.

Helyettesítették őt. Felnevelték gyermekét. Gyermeké méltó volt hozzá; az imént kijelentették. A fiatal leány tehát a két hajdani kalandor bűnbánatának élő tanubizonysága volt!

Önkéntelen mozdulattal feléjük nyújtotta a kezeit.

Folavril és Malvenu megrökönyödve, értetlenül nézték.

Szomorúan rájuk mosolygott és gyengéden így szólt:

— Legyenek a barátaim!

Csak most eszméltek rá, hogy a bocsánat röppent el e boldogtalan apa ajkairól és féktelen örömmel szorították meg és csókolták meg a feléjük nyújtott kezét.

— Ön nemesen megbocsát nekünk! Köszönöm, gróf úr, — hebegte ki végül az óriás, míg társa

hasztalanul igyekezett egyetlen szót is kinyögni göresös felesuklásai közepette.

— Ah! — kiáltotta d'Ablincourt úr. — Két barátom van tehát és Liliásom él! Bocsásson meg Isten, hogy kételkedtem benne!

— Önnek egy harmadik barátja is van, a legjobb mind közül, és hamarosan látni is fogja, — jegyezte meg Folavril.

— Egy harmadik barátom? Igaz! . . . Önök a derék Gérardról beszélnek, nemde?

— Nem . . . D'Artagnan lovagról!

— D'Artagnanról!

— Itt volt néhány perccel azelőtt, hogy ön belépett.

— Tényleg, — kérdezte Malvenu: — hogyan eshetett meg, hogy ön nem hallotta a lármát, itt e szobában, alig félórával ezelőtt?

— Sokáig eszméletlenül feküdtem, és nem tudom, hogy milyen lármáról tesznek említést.

Néhány szóban közölték velem a történeteket.

A gróf remegett a dühtől, amikor megtudta, hogy azt, akit oly régóta üldözött, csupán egy olyan gyenge akadály, mint egy egyszerű ajtó, választotta el tőle.

— És én ezt nem éreztem meg, nem találtam ki! — kiáltotta. — És semmi, semmi sem súgta nekem ostoba ájulatomban, amely erőt vett rajtam, mint egy asszonyon: Talpra, d'Ablincourt! itt a gyilkosod!

— Csillapodjék, gróf úr.

— Ami késik, nem múlik! — jegyezte meg Malvenu fuvolahangján.

— Igen, önnek igaza van!

És egy pillanatra elfojtva a gyűlöletet, mellyel csordultig tele volt a szíve:

— Szóval . . . a leányom? — kérdezte aggódva.

— Viszont fogja látni!

— Mikor?

— Ma éjszaka!

— Ma éjszaka?

— Igen! — felelte a két barát. — Nem olyan emberek vagyunk, akik megvártnók. És azt is látni fogja, akit az imént sajnálatára nem állíthatott kardéle elé.

— Souvré bárót?

— Igen, őt! Meg fogjuk önnek mutatni!

— S most hajlandó-e követni bennünket, Bel-venue urat és engem? — kérdezte Folavril.

— Követni önöket . . . hová?

— Kitünő barátom, d'Avrifol úr elfelejtette önnel közölni, — jegyezte meg Malvenu, — hogy ma éjjel Thorgny Lambert úr mesés ünnepséget rendez. Már pedig éppen erre az ünnepségre akarjuk magunkkal vinni.

— De hiszen ez lehetetlenség! — gondolkodott hangosan a számkivetett, kétségbeesett pillantást vetve rongyaira.

— Ez ne okozzon önnek gondot, gróf úr. Magunkra vállaljuk, hogy társaságképes ruhát szerezzünk a számára.

— Oh! ez túlságosan sok, uraim, — mormolta a nemesúr, aki szenvedett büszkeségében. — Hogyan fogom leróni a tartozásom?

— Ön nekünk semmivel sem tartozik, — bi-

zonykodott Malvenu, akinek hű emlékezőtehetsége volt s így eszébe jutott, hogy e szerencsétlennek köszönhatték vagyonukat és rangjukat.

Folavril, akinek következtetései nem mentek olyan messzire és egészen más gondolatokkal foglalkozott, szomorúan tette hozzá:

— Egyébként meg vagyok győződve, hogy nem fogunk önnek időt hagyni hálája lerovására.

— Mit akar ezzel mondani?

— Semmit! . . . Semmit!

És másra terelve a beszélgetést:

— Készen van, gróf úr?

— Várjanak! — szólott utóbbi a szomszédos szoba felé indulva.

— Mit akar csinálni?

D'Ablincourt René megállt.

— Én még mindig számkivetett vagyok, — mondta hátrafordulva, — és olyan alávaló és gyáva ellenséggel állok szemben, aki nem fog szégyelni visszaélni kínos helyzetemmel, ha módja lesz rá . . . Abban az irgalmat nem ismerő párviadalban, amelyre kihívom, én leszek hátrányban s így nem lehetetlen, hogy alulmaradok, még mielőtt megtalálnám feleségemet és megcsókolhatnám gyermekemet. Magukra vállalják, hogy ez esetben felkutatják az elsőt és eljuttatják mindkettőhöz utolsó üdvözetemet?

-- Igen! — kiáltották Folavril és Malvenu egyszerre.

— Helyes! — mondta a gróf. — A másik szobában biztosan talállok íróeszközt.

XXII.

A szív szava

Mihelyt az ajtó bezárult, Folavril, akinek éles szemei egy ócska szekrényen egy butykost fedeztek fel, gyorsan felkapta és ajkaihoz emelte.

— Szent Isten! — állapította meg, miután alaposan megöntözte torkát: — erre igazán szükségem volt, hogy erőre kapjak.

— Add ide nekem is! — nyöszörgött Malvenu kábultan.

-- Nesze, kicsi!

A törpe elvette és ő is jót húzott belőle.

Aztán összenéztek és Malvenu szánalmasan elkezdte:

— A kis Marie el fog bennünket hagyni . . . és mi . . . az apja . . . nem fogjuk többé megcsókolhatni drága szőke fejét és . . . és mindennek vége!

Mintha téboly szállta volna meg és nem törődve azzal, hogy összegyűri drága ruháit, a nagy kardesörtető lerogyott a tönkre, melyről d'Ablincourt úr csak az imént állt fel, kezeibe temette fe-

jét és sírni kezdett, mint egy gyermek.

Társa a szobában elszórt bútordarabokba megkapaszkodva, erőtlen lábain odabotorkált hozzá.

Aztán gyengéden megfogta az egyik kezét és kimondhatatlanul fájó és könnyektől fuldokló hangon vigasztalta:

— Bátorság, barátom! . . . Az ég parancsának engedelmeskedünk! . . . Meg kell lennie! . . . Tudnunk kell lemondani!

S minthogy Folavril tovább sírt:

— Nézd . . . lám én . . . én nyugodt vagyok, — folytatta az öklét harapdálva, hogy ő is fel ne zokogjon. — Én erős vagyok a szerencsétlenséggel szemben . . . És . . . és nem sírok, látod . . . Én . . . én . . .

Nem tudta magát tovább túrtöztetni, ő is lerogyott barátja mellé a ledöngölt földre és némán folytak össze könnyeik.

Kétségbeesésük szívbemarkoló volt.

Mintegy hogy némileg enyhítse ezt a gyötrő fájdalmat, újra felhangzott — s ezuttal közelebről — Marie ajkain a kedves barkarolla.

A két ember lassan felvetette fejét és hallgatózott.

— A hercegnő gondolája! — szólt Folavril. — És ez a friss hang, amely a fülünkbe jut . . . Ó, sors! . . . sors, — folytatta, fejét az ajtó felé fordítva, amely mögött a gróf eltűnt: — a leánya . . . az egész reménye . . . az egész élete . . . a leánya ott van . . . néhány lépésre tőle . . . és ő nem tudja!

A dal elnémult és kívülről léptek zaja

hallatszott.

— Figyelj csak! — vágott közbe Malvenu. — Jönnék! . . . Ő az! . . . ő az! . . . Ah! Isten jó, mert megengedi nekünk, hogy még egyszer megöleljük leányunkat!

E pillanatban az ajtó feltárult. Marie és Gérard léptek be, nyomukban Georges-zsal, aki mosolyogva mondta:

— Itt vannak, kisasszony, az atyja urai.

A két álnemesúr felegyenesedett; egyszerre tárták szét karjaikat és egyszerre kiáltották:

— Marie!

Gérard nyugtalanul pillantott körül a szobában és megkönnyebbülten lélegzett fel, hogy a grófot nem látta.

Félt, hogy talán elárulta magát és reszketett érte.

Marie két atyja közé állt és gúnyos mosollyal nézett rájuk.

— Melyikükkel kezdjem? — kérdezte, mintha nagy zavarban lett volna.

— Velem! — kiáltották megint egyszerre Folavril és Malvenu.

És mindketten egy lépést tettek felé, az egyik felágaskodva, a másik lehajolva, hogy fejük egy magasságban legyen a fiatal leány ajkaival.

— Sem az egyikkel, sem a másikkal! — szólt a bájos gyermek pajzánul. — Minthogy egyiküket sem akarom féltékennyé tenni, jöjjenek hozzám egyszerre és csókoljanak meg mindketten együtt.

Még be sem fejezhette szavait, amikor a két szegény ördög ajkai elválaszthatatlanul rátapadtak fehér rózsászs orcáira.

— De hiszen megsznek, — kiáltotta Marie, még hangosabban nevetve és gyengéden kibontakozva.

— Drága gyermek! — énekelte karban a két öreg katona.

— Már tudjuk! . . . a gyermekük vagyok . . . a gyermekük, aki nagyon szereti önöket és akit önök is szeretnek!

— Oh! igen, — hagyta helyben Folavril.

— Oh! igen, — ismételte Malvenu.

— Ezek után figyeljenek rám!

— Beszélj, aranyom!

— Beszélj, kincsem!

— Amint megtudtam . . . Gérardtól, — e szónál a fiatal leány könnyedén elpirult, aminek láttára Georges lovag elmosolyodott, — hogy itt vannak, idesiettem, hogy a hercegnő nevében helyet ajánljak fel önöknek a gondolájában.

— Mondj köszönetet a hercegnőnek, gyermekem, — felelte Folavril, — de mi majd csak Gérard bárkáját vesszük igénybe.

— Hogyan! . . . kosarat adnak? — kérdezte a fiatal leány meglepetten, elfintorítva arcát, amitől más körülmények között hangosan felnevettek volna.

— Nem, teringtét! — kezdte Malvenu.

— Marquis! — vágott közbe Folavril.

— Nos?

— Ugy látszik, káromkodszt!

— Hát te?

— Ami engem illet, kicsi, először is sohasem átkozódom a leányunk előtt; azután meg azt a néhány dallamos szót, amely hébe-hóba kicsuszik a számon, már királyi torkok használták előttem, s ezzel, hogy úgy mondjam, megkeresztelték és ártatlanokká tették őket.

— Ez igaz.

— Mit törődnek vele! — kiáltotta Marie harsogó kacajjal. — Én így szeretem önöket!

És más hangon:

— Noshát, mint határoznak?

— Ugy határozunk, — felelte Malvenu meglehetősen zavarban, — hogy a meghívást nem utasítjuk vissza, de hogy . . .

— Nem tudjuk elfogadni, — fejezte be Folavril a szavába vágva.

— Ami egészen más dolog! — tette hozzá a kis ember, ezuttal teljesen tanácstalanul.

— Oh! — mormolta Marie látható csalódással: — oh! a rossz apa, aki sohasem akarja elki-sérni leányát.

— Az apa! — gondolta magában Folavril, miközben lopva a másik szobába vezető ajtóra pillantott.

S miután mélyen felsóhajtott:

— Menj vissza a hercegnőhöz, Marie, és mondd meg neki, hogy addig is, míg este személyesen kimenthetjük magunkat, rajtad keresztül kérjük szives bocsánatát.

— Máris megbocsátok, uraim! — hallatszott

az utcára nyíló ajtóból egy dallamos, édes s egyszerűsmind komoly hang.

Folavril és Malvenu gyorsan megfordultak és tiszteletteljesen meghajoltak egy büszkeségű nő előtt, akit Marie néjének lehetett volna tartani, annyi hasonlatosság volt a kettő arcvonásai között.

— Nem vártuk ezt a megtiszteltetést, Sandoval hercegnő, — szólta Folavril, kihúzva végtelen hágerincét a jövevény előtt; — megtiszteltetést, — tette hozzá, — amelyre úgy érezzük, méltatlanok vagyunk s amelyet nem tudunk, hogy minek tulajdonítsunk.

— Uraim, — felelte a hercegnő mosolyogva: — mindenekelőtt bocsássonak meg, ha e be nem zárt ajtót betaszítva, önkéntelenül is fültanuja voltam beszélgetésük utolsó részének. Az a körülmény, hogy vonakodnak elfogadni meghívásomat, eleve büntetésemül szolgál. Ami pedig a tisztelet illeti, mellyel önök iránt viseltetem, — folytatta a hercegnő Mariera mutatva: — nézzék meg leányukat, uraim.

— Ó, asszonyom! — hebegte a bájos gyermek.

— Drága kislány! milyen boldog vagyok, hogy megcsókolhatom! . . . Ugy tetszik . . .

— Nos, asszonyom?

— Semmi! . . . Semmi! . . . — válaszolta gyorsan a hercegnő.

És Folavrilhoz és Malvenühöz fordulva, akik meglehetősen kényelmetlenül érezték magukat, mert minden pillanatban a gróf betoppanásától féltek, megkérdezte:

— Tapintatlanság volna tőlem, uraim, ha megkérdezném, hogy mi készteteti önöket az itt maradásra?

— Egyáltalán nem, hercegnő, — felelte Folvavril, aki ugyanannyit nyert lélekjelenlétében, mint amennyit cimborája veszített. — Mi . . . találkát adtunk egyik barátunknak és őt várjuk.

— Ennyi az egész! — egészítette ki Malvenu, vígasztalhatatlanul, hogy semmi jobbat nem tudott mondani.

— Rendben van, uraim, megbocsátok önöknek! . . . de ne várossanak meg benünket sokáig.

— Egy óra múlva szerencsénk lesz önt üdvözölhetni, hercegnő . . .

— Thorigny úrnál, — fejezte be Malvenu, aki mindig azt akarta, hogy övé legyen az utolsó szó.

— Tehát egy óra múlva, uraim! — mondta megint a hercegnő, az ajtó felé indulva. — Jöj-jön, kedves.

Marie atyái elé lépett és homlokát ráncolva nézett rájuk.

— Hu! — kiáltotta: — gonoszak!

Majd elragadó mosoly gyúlt ki gyönyörű arcán.

— Csókoljanak meg gyorsan . . . ez a büntetésük!

A két ember nem kérette magát.

S miután mint az előbb megcsókolták:

— Menj, gyermekem! — szólt Folvavril.

— Menj, drágám! — mondta Malvenu.

És együtt, visszafojtva a fájdalmat, amely benn remegett hangjukban:

— Menj, menj, leányom.

— Viszontlátásra, — kiáltott vissza a gyermek, a hercegnő után sietve.

Georges lovag, aki tapintatosan félrehuzódva állt e jelenet közben, ugyancsak távozni készült, amikor hirtelen a földbe gyökereztek a lábai.

Egy alak lépett ki a szomszédos szobából, — nyomoruságos kisértete a nemesúrnak, akit a szemei láttára szúrtak le a Mária-hídnál, tizenhat évvel azelőtt, — és a falba kapaszkodva vonszolta magát az ajtóhoz, amelyen a hercegnő és Marie eltűntek.

Rémes látvány volt: vihaszfehéren, láztól csillogó szemekkel, megroggyanó lábakkal, idegesen rángatózó testtel támaszkodott, helyesebben fogódzott az ajtóba és fejét kidugva igyekezett át-furni a sűrű sötétséget.

Folavril és Malvenu, akik még leányuk varázsa alatt álltak, észre sem vették.

— Látod, — szólt Folavril szeliden: — miután jutalmunk volt, ez a gyermek lesz a büntetésünk is.

— Ha ezt azért mondod, hogy megvígasztalj, — felelte Malvenu, — akkor nincs szerencsés kezed.

— Istenem! . . . Istenem! — zokogott a gróf Gyorsan megfordultak és sóbálvánnyá meredtek a réműlettől.

— Gróf úr . . . — kezdte az óriás.

— Mi van önnel? — fejezte be a kis ember.

Még beszélt, amikor tisztán, dallamosan, vídáman felcsendült egy fiatal leányhang:

Parttalan vizeken,
Sötét éjszakában . . . .

— Hallgassák! — mormolta a gróf, összekulcsolt kezekkel.

És a víz felett lebegő, fokozatosan távolodó hang:

Repülj csak csólnakom,
Duzzadt vitorlával.
Játszi, bolond szellő
Zúg-susog felettem . . .
Ugy-e, megtalálom,
Hűséges szerettem?

— A szíve megérezte, — súgta társa fülébe a nagy kalandor, álmodozóvá válva.

— Ugye . . . ugye, a leányom volt? — kérdezte a gróf, kínosan visszabotorkálva a szobába.

— Igen! — mondta Folavril.

— Igen! — ismételte Malvenu.

— És . . . az ott . . . mellette . . . az anyja?

— Az anyja?! — visszhangozta együtt a két ember álmélkodva.

— Igen! — folytatta a gróf. — E félig nyitott ajtón keresztül én . . . láttam . . . Hallottam a hangját . . . szavai úgy hulltak szívemre, mint valami égi muzsika. Beszélni akartam . . . de mozdultlan és néma maradtam! . . . Nem tudtam odakiáltani neki: Ines! . . . Ines! drága, imádott feleségem! én vagyok . . . René! . . . Én, aki sohasem szüntelek meg szeretni! . . . Én, aki job-

ban szeretlek, mint az életemet!

— Csillapodjék, gróf úr, könnyörgöm!

— Igen, igen! nyugodjék meg!

Akarata végső megfeszítésével d'Ablincourt úr most kiegyenesedett és remegő hangon:

— Önök megigérték nekem, — szólt, — hogy ma éjszaka összehoznak Souvré báróval . . .

— Souvré báró az enyém! — kiáltott fel Georges, kitörve.

— Az öné? — ismételte a gróf meglepetten, a fiatal emberre fordítva szemeit, akit eddig még nem vett észre. — Kicsoda hát ön, uram?

— D'Artagnan Georges lovag vagyok.

— D'Artagnan! — kiáltotta a számüzött, akinek sápadt arca kigyult. — Talán beleunt Isten szenvedéseimbe, hogy egyetlen napon háromszoros örömmel áraszt el: hogy megtalálnom engedte feleségemet, leányomat és az egyetlen valóban értékes szívet, melyre valaha is akadtam?

És karjait kitárva folytatta:

— Engedje, hogy megöleljem lovag! Én vagyok az, akit ön oly nemesen megvédett tizenhat évvel ezelőtt, az Anjou-rakparton; én vagyok d'Ablincourt gróf!

— Felismertem önt! — felelte a fiatalember, a kitárt karok közé sietve.

És a két nemes szív sokáig átölelve tartotta egymást.

— Oh! én meg fogom önt bosszulni! — szólt Georges, miután kibontakoztak egymás karjaiból.

— Hagyja meg számomra ezt az örömet! — kérte a gróf.

— Legyen!

— Akkor hát induljunk, mert minél előbb látni akarom!

— Ön vesztébe rohan, méltóságos uram! — mondta félenken Gérard, akinek szemeibe könnyek szöktek, amikor látta, hogy a két férfi felismerte egymást.

— Mit bánom! — válaszolta a gróf, — ha megbosszulhatom magam és megcsókolhatom a feleségemet és gyermekemet!

— A báró gyáva! — mondta megint a szegény révész; — be fogja árulni.

— Nyugodj meg, Gérard mester, — szólt közbe Folavril, kiegyenesítve magas termetét. — A kicsi vagy én megöljük, mielőtt megtehetné.

— Az én szerelmem még mindig az „Ámor“ — szólt Malvenu, barátilag megsimogatva kardját; — vele nyugodt lehet az ember!

— Isten oltalmazza önöket, nemes uraim!

— Ámen! mondta Folavril; — s most kövess bennüket, barátom!

— Gyerünk, uraim! . . . Gyerünk! — kiáltotta a gróf türelmetlenül.

— Gyerünk, — mormolta Gérard szomorúan. — Ma éjszaka, mint tizenhat évvel ezelőtt, d'Ab-lincourt René gróf visszatérésére fogok várni bárkában.

És ajtaját bezárva, tisztos távolból követte a négy nemesurat.

Marie éneke a távolból már csak gyenge visszhangnak hallatszott, melynek utolsó rezgései csakhamar elhaltak az éjszaka csendjében.

XXIII.

Georges és Marie

A Thorigny Lambert palota, mint mondtuk, a Saint-Louis-en-l'Île utcában feküdt.

A főudvar, amelybe az ember először belépett, oly épületekkel volt körülvéve, amelyeknek a dór oszlopdísz és oromzat komor s egyszersmind impozáns külsőt kölcsönzött.

A kapuval szemközti bejárat egy előcsarnokba nyílt, ahonnan két lépcső vezetett a pompás lakosztályokba.

A Szajna felőli oldalon egy nagy terras volt, amely páratlan kilátást nyújtott a folyóra. Három szobor és egy márványcsoport díszítette. Az elsőnek régiségük adott nagy értéket, míg az utóbbi, amely teljesen új alkotás volt és Amort és Psychét ábrázolta, főként a róluk szóló különös történet révén keltette fel az érdeklődést.

Még napjainkban is látható, úgy a Saint-Louis utca, mint a Célestins rakpart felől, e ragyogó palota „váza“, melyet Leveau tervezett, Lesueur és Le Brun díszített freskókkal s amelyet a

XIX. században nem átallottak fejedelminek minősíteni.

Az ünnepség, amelyet ezen az estén Thorigny adott s amely gyönyörűnek ígérkezett, lázba hozta a kedélyeket és már régóta beszéd tárgyul szolgált az összes szalónokban, — pedig Isten a tudója, hogy mennyi volt! — ahol csak a nemesek, főurak és nagyvilági hölgyek összegyűltek.

Minthogy az előkelőséghez való tartozandóság elengedhetetlen követelménye egy palota volt a Szigeten, az egész nemesség és pénzarisztokrácia itt alapította meg a maga külön városrészét.

Általában tehát itt is zajlottak le Páris legfényesebb estélyei.

Máris szokatlan sürgölődés volt észlelhető nemcsak a rakparton vagy az utcában, amelyre a palota homlokzata nézett, hanem annak messze környékén is.

A hidak és a palotához vezető utak hintóktól hemzsegték és a bér-hordszékek, — mert ebben az időben ugyanúgy béreltek hordszékeket, mint napjainkban lovaskocsikat, — végtelen sorban követték egymást.

Mint napjainkban is, amikor valami nagy ünnepséget rendeznek, amely feljegyzést talál a pénzarisztokrácia, — az egyetlen fennmaradó nemesség, — évkönyveiben, a palota kapuit, „köz-nép“ szállta meg, derék emberek, akik jószántukból eljöttek, hogy néhány olyan pöffeszkedő úrgazdag kocsijától fröcsköltessék össze ruhájukat, akik nem lettek volna méltók, hogy megszorítsák e „senkik“ kezét, amint őket nevezték.

A palotában egy seregnyi, egymást dölyfösen néző szolga járt-kelt minden irányban, afféle majmok, akik uraikat utánozták, amint uraik igyekeztek egymást utánozni.

E lakájok közül, akik arany paszomántokkal kivarrt ruhákat hordtak, egyetlen egy vált ki szerénységével, — e tulajdonsággal, amely éppoly ritka volt ebben a korban, akár napjainkban.

E szolga nem volt szép, még távolról sem: piszkosvörös haj ékesített egy kerek fejet; a természet szőrtelen arcot faragott ki rajta vasszürke, bár élénk, de kancsal és oly kis szemekkel, melyeket mintha furó vájt volna; hegyes, kissé hajlott, ragadozó madár csőréhez hasonló orral; nagy szájjal, amelynek összeszorított keskeny ajkai a koponyához uszonyok gyanánt tapadó füleket sebhelyként kötötték össze és egyenlőtlen, sárga fogakkal, amelyek a szájul szolgáló hasadéokban vicsorogtak.

Egyetlen körülmény szólhatott mellette: az értelmes kifejezés, amely ezen az inkább visszata-
szító, mint rokonszenves ábrázaton tükröződött.

Középmagas, vállas alak volt és bárha inkább sovány, mint kövér, a durva külső alatt acélizmot lehetett sejteni.

Ott állt, meghuzódva az egyik széles ablak sarkában, szórakozott szemmel követve szolgáló-társai jövését és menését, amikor az utóbbiak egyike elhaladt előtte és megkérdezte:

- Hé, Laurent! mit csinálsz itt?
- A gazdámat várom!
- Gyere a konyhába; ital van!
- Nem!

— Miért?

— Mert nem vagyok szomjas!

— Valóban, alapos ok!

— Alapos vagy nem, de nem megyek. Jó estét!

És elhagyva az ablakszögletet, amely szinte buvóhelyéül szolgált, emberünk hátat fordított a tolakodónak.

Utóbbi egyébként nem sokat törődött vele és semmit sem tett, hogy visszatartsa.

Néhány másodpercig követni fogjuk Laurent mestert, ha másért nem, már csak azért is, hogy fogalmat alkossunk veleszületett „helyrajzi“ képességeiről.

Minden ajtó előtt megállt és ha valamelyikük zárva volt, észrevétlenül lenyomta kilincsét, hogy lássa, hová vezet.

Szalónból szalónba lépve, a falakhoz simulva, hogy magára ne vonja a figyelmet, így fürkészte ki a földszint valamennyi szobáját. Negyedóra múlva már minden kijáratot ismert.

Mi készítette vajjon, hogy így cselekedjék?

Nagy zavarban lett volna, ha meg kell mondania. Ösztöne vitte a kémkedésre; ez benn volt a természetében.

Talán nem érezte lelkiismeretét teljesen nyugodtnak és ezért kívánt megismerkedni a ház bejárataival, — és kivált kijárataival, — amely e pillanatban fedelélül szolgált számára.

Az az ember volt, akit „tudnivágyónak“ nevezhetnénk; de nem általános ismeretekre igyekezett szert tenni, hanem amint mondtuk, csak egy dolog érdekelte: a helyrajz.

Fejébe vette, hogy megismerje Párist; ismer-
te is minden zegzugát. Különösen a Szajna keltet-
te fel érdeklődését; kitnulmányozta kanyarulatait
és nemcsak a hozzávezető valamennyi utat, siká-
tort és ösvényt ismerte, hanem a partjait szegé-
lyező összes házakat, kunyhókat és vityillókat is.

Pedig számos ilyen bűzös vityilló roskadozott
a partokon, melyekre lehetetlen volt borzongás
nélkül nézni. Sok üresen állt, akár, mert nem
nyújtott biztos fedelet, akár mert nem akadt la-
kója.

Ezek az undok oduk, amelyek Páris levegőjét
a nagy században megmérgezték, főként a Saint-
Louis sziget környékén voltak találhatóak. Foko-
zatosan tűntek el az új építkezésekkel, rakpartok-
kal, hídakkal, palotákkal; de azok, amelyek szór-
ványosan még megmaradtak, szükségképen elszí-
getelődtek s hogy úgy mondjuk, elszakadtak a
nagy várostól: egyszóval rablótanyák lettek belő-
lük.

Laurent csak egy hét óta állt Souvré báró szol-
gálatában.

Bár hivatásos komornyik volt, nagyon sokáig
nem tudott elhelyezkedni. Külseje volt a kerékkö-
tő. Csak egy olyan ember, mint a báró, menthette
ki az állástalant a nyomorból, amelyben sínylő-
dött.

A véletlennek köszönhette ezt a szerencsét:
valamelyik nap tétlenül ödöngött a Pas-de-la-Mule
uccában és meglátta az éppen megérkező Souvré
Raoult.

Vakmerően megszólította.

A báró végignézett rajta.

— Ördögien rút vagy, fickó, — mondta neki.

— Tudom! — felelte, félelmesen kancsalitva;

— méltóságodnak jó szeme van!

— De az arcod értelmes!

— Az is vagyok!

— Lelkiismeretes?

— Ez a körülményektől függ.

— Hű?

— Ha megfizetnek érte.

E válaszok megtetszettek a bárónak, aki így szólt magában:

— Ezt a bitangot mindenre fel lehet használni.

És tüstént felfogadta.

Miután körutját befejezte, Laurent elégedetten ment ki a palotából és megállt a kocsifeljáró előtt.

A meghívottak szakadatlanul érkeztek. Az udvar járművekkel telt meg, amelyekből hölgyek, kisasszonyok és nemesurak szálltak ki.

Az arany, a selyem és a bársony vetélkedtek a drágakövekkel, amelyek vakítóan sziporkáztak a külön szolgasereg tartotta fáklyák fényénél.

A szalónok benépesedtek.

Bárha az uccán még mindig nagy volt a forgalom, mégis már észrevehetően megkisebbedett. Laurent alig tudta eltitkolni türelmetlenségét.

— Megváltoztatta volna elhaározását? . . . nem jön? — dünnyöge.

Bizonyos, hogy nem törődött volna vele, ha nem is jön a gazdája, ha ő maga nem szeretett

volna jelen lenni az ünnepségen.

Az, amit látni akart, az, amitől nyomorúságos énje már előre borzongott, a gyertyák vakító világánál csillogó gömbölyű karok és megelekedett arcok voltak, melyeken az öröm és gyönyör tükröződött és amelyek elhaladtak előtte, hogy tüstént eltűnjenek a széles előcsarnokban.

Irigységtől égő szemekkel nézett a fiatal főurak után, akik őt, a hitvány férget, durván félretaszították útjukból.

És fogait csikorgatta és húsába vájta körmeit, bőszerűen mormolva magában:

— Miért ne lehetnék én is ilyen?

Egy vétke volt, — az emberiség e salakja szenvedéllyel melengette mind a hét főbűnt, — amely túltett valamennyin az irigység.

Semmitől sem riadt volna vissza, hogy e bűnét kielégítse.

Sápadt arca hirtelen megrándult; észrevette urát, akit Rigny vicomte és Pontalès úr kísértek.

Tiszteletteljesen meghajolt.

A báró átadta köpenyét és odaszólt neki, hogy senki más se hallhassa:

— Amennyire lehetséges, maradj tőlem hangtávolságra!

— Parancsára, méltóságos uram, — felelte hal-
kan a fickó, még alázatosabb meghajlással.

És tisztes távolból megindult gazdája után, aki csakhamar eltűnt a szalónokban.

Az ünnepség javában folyt. Menüettek és pavanok* követték egymást titkos kézszerítések, gyen-

* Spanyol tánc. (A ford.)

géd pillantások és édes sugdolódzások közepette.

A táncnak nincs máskor értelme, csakis ilyen körülmények között.

Hirtelen nagy mozgolódás támadt a meghívottak seregében.

Valamennyi szem az első szalón ajtaja felé fordult, amelyben Sandoval hercegnő jelent meg, kezénél vezetve egy nagyvilági ujoncot: d'Avrifol de Bellevenue Marie kisasszonyt.

Káprázatos jelenség volt!

A csodálkozás moraja futott végig a tömegben. Mindenki a közelükbe igyekezett férközni, hogy szájtátva bámuljon.

Csupán néhány fiatal leány biggyesztette le az ajkát, akik illetlenségnek találták, hogy kísérik faképnél hagyják őket és olyanok körül csapongjanak, akikkel, — legalább azt hitték, — bátran felvehetik a versenyt.

Különösen Marie szorította őket háttérbe.

Valóban csodálatosan szép volt. Egyszerű, de választékosan ízléses ruhájában annyi bájt sugárzott, hogy istennőnek lehetett volna tartani.

A kötelező bemutatkozások és üdvözlések után a hercegnő magára akarta hagyni Mariet, de a gyermek, mint egy madárfióka, aki most repült ki először a fészekből, félénken tapadt kísérlőjéhez.

A bál, amely egy pillanatra félbeszakadt, folytatódott és nem egy fiatal, délceg lovag volt kénytelen más táncosnőt kérni fel a pavanra, amelyben elragadtatva táncolt volna a fiatal leány vagy a hercegnő oldalán.

A társalgások tovább szövődtek.

A hercegnő, akit Thorigny félrevont, élénk érdeklődéssel látszott figyelni a rendi gyűlés elnökét.

Marie ezalatt a táncolókat nézte, akik Lulli, a divatos zeneszerző egyik darabjának hangjaira lassan, szertartásosan lépkedtek, forogtak, füzérszerűen felemelve karjaikat, majd ismételt hajlongások után előlről kezdték ugyanezeket a figurákat, amíg csak a hegedűk el nem némultak; ezt nevezték pavannak; kétségkívül nagyon kecses, de kétségbeejtően egyhangú tánc volt.

Thorigny elnök, egy alacsony termetű aggasztán, aki könnyedén viselte vállain hatvan éve terhét, a hercegnőhöz lépett és szócsatába bocsátkozott vele, hogy megnyerje az „elégedetlenek“ ügyének.

— Mindenekelőtt mondja meg nekem, kedves elnököm, — vágott közbe első mondatánál a hercegnő, — hogy megfelel-e a valóságnak az, amit a terraszát díszítő márványcsoportról suttnak.

— Mit hallott, asszonyom?

• A hercegnő feszélyezetten felelt:

— Nem helyes, kedves elnököm, hogy megismételtet ilyesmit egy nővel; de kíváncsiságom nem hagy nyugton. Ugy hallottam, hogy az ön márványcsoportjában *Amor* az ön, s ami meglepőbb, *Psyche* La Vallière hercegnő arcvonásait viseli.

— Asszonyom, — szólt Thorigny Lambert higgadtan, miközben arca elhalványodott: — ön az igazat hallotta! . . . de ez már nagyon régi történet . . . Szívem régóta halott, mert egész életemben csak egy nőt szerettem, La Vallière kisasz-

szonyt! . . . Mindketten fiatalok voltunk és jegyesek, amikor Lajos király vértanút avatott e tiszta és szép gyermekből . . . Egyik barátom, aki már nem él, ismerte kölcsönös szenvedélyünket. Mint mitológiai szobrász, ezt a csoportot véste számomra emlékül márványba . . . Azóta, amint mondtam, szívem halott és ön könnyen meg fogja érteni, hogy miért nem tudom szeretni Lajos királyt.

E boldogtalan szerelem hallatára remegés futott végig Sandoval hercegnőn. Renére gondolt és könnyek szöktek a szemeibe.

Megpillantva d'Avrifol grófot és Bellevenue marquist, akik ígéretükhöz képest eljöttek s most mélyen meghajoltak előtte, némán megszorította az elnök kezét és mosolyt erőltetve ajkaira, így szólt a két elválhatatlan baráthoz:

— Önök pontosak, uraim, köszönöm! Jöjjenek közelebb, — folytatta tettetett vidámsággal. — Az elnök úr nagyon érdekes dolgokat mesél nekem.

— Ó, hercegnő! — kiáltott az utóbbi szemrehányóan.

— Ne féljen semmit, kedves elnököm, — felelte a hercegnő, megnyugtató tekintetet vetve rá; — egyáltalán nem szándékom nagydobra verni a titkait . . . De ha párthívekre van szüksége, némasággal nem fog sokra szert tehetni.

— Önnek teljesen igaza van, — sietett a válasszal Thorigny úr, elámulva az ügyességen, amellyel a hercegnő a beszélgetést a kívánt tárgyra terelte.

Folytatták a szinte titokzatos társalgást s négyük közül hárman: a gróf, a marquis és a her-

cegnő inkább hallgattak, semmint beszéltek.

Rövid idő múlva a gróf és a marquis láthatóan nyugtalanokodva búcsút vettek és egyenesen egy kis mellékszalónba siettek, ahová d'Artagnan lovagon és d'Ablincourt grófon kívül még senki sem lépett be.

Utóbbi, aki felismerhetetlen volt elegáns ruhájában, nehezen tudta rejtegetni türelmetlenségét.

A tömeg zavaros morájában, amely az ajtón keresztül szűrődött, a boldogtalan kivenni vélte imádott felesége és gyermeke hangját, oly erős volt a vágya, hogy megcsókolhassa őket.

— Itt vannak, nemde? — kérdezte Georgetól.

— Igen! — felelte utóbbi. — De az Isten szerelméért, gróf, legyen kissé türelmes! Ne kockáztassunk semmit! Előzetesen értesítenünk kell feleségét és leányát; egyébként fenyegető veszélynek tennők ki őket.

— Igaza van, lovag, — felelte d'Ablincourt úr; — türelmes leszek.

De ha Georges nincsen jelen, talán esztelenséget követett volna el, ígérete dacára is.

Néhány perc múlva, amely neki évszázadnak tetszett, egy ajtó halkán kinyílt és d'Avrifol és Bellevenue jelentek meg.

— Nos? — kérdezte őket gyorsan.

— Minden a legjobb kerékvágásban halad, gróf úr, — felelte d'Avrifol, más néven Folavril.

És társához, aki éppen egy függönyt húzott félre, amely egy ajtót takart:

— Nem így van, marquis?

— Igen! — felelte Malvenu; — itt van a

szalón, melyről az elnök a hercegnőnek beszélt.

— Ezen a szobán fognak átmenni. Nem szabad, hogy meglássanak bennünket . . . Jöjjön, gróf úr!

— Hová vezetnek?

— A nagy folyosóra, amelyről a lakosztályok nyílnak s amely néptelen.

— De ő! . . . ő! — kiáltotta a számkivetett csillogó szemekkel. — Mikor fogom őt látni?

— Hamarosan! — felelte az óriás. — Bízzék a marquisban és bennem.

— Igen! — toldotta meg Malvenu fuvolaszerű hangon; — számíthat új barátjaira.

S miután jelt adtak Georgesnak, magukkal húzták a grófot. A lovag megértette a jelet és a díszterem felé indulva, ugyancsak eltűnt.

Amint a bálterembe belépett, az első ember, akit a lovag meglátott, Souvré báró volt, aki élénk beszélgetésbe merült több nemesúrral.

Igyekezett észrevétlen maradni és Mariehoz férközni.

Átfurakodni e csillogó sokaságon nem volt könnyű dolog, annál kevésbé, minthogy néhány hölgy, akiket inkább kártyás, mint udvarias gavalléraik elhagytak, a lovag férfias szépségét észrevéve, egyszerűen elállták útját; emellett a fiatal leányt a bámulók háromszoros gyűrűje vette körül.

Mindamellett Georges céljához ért. Meghajolt Marie előtt és kifogástalan udvariassággal mormolta:

— Bocsásson meg, kisasszony, ha nem üdvö-

zöltem tüstént, amint megérkezett; atyja uraival voltam.

Marie könnyedén elpirult és csípősen felelte: — Egyáltalán nem neheztelek, uram.

Georges most Sandoval hercegnő felé fordult, aki még mindig Thorigny úrral beszélgetett.

— Hercegnő . . . — kezdte.

A hercegnő felényujtotta fehér kezét, amelyre Georges sietve tapasztotta rá az ajkait.

A hercegnő halkán felsikoltott meglepetésében.

Majd mosolyogva mondta:

— Igazán nem sejtettem, lovag, hogy önnek, aki fiatal, szép, bátor és erős, egy rettenetes hibája is van, amely valamennyi erényét lerontja; ez a hiba: a vakmerőség! . . . Rajta lovag; kérje fel táncra Mariet! . . . Nem szeretem, hogy csak ismeretlenek foglal kozzanak vele.

— Ha a kisasszony e kitüntetésben kíván részesíteni, valóban nagyon boldog leszek, — felelte Georges, kérő tekintetet vetve Mariera.

Első izgalmából magához térve, a fiatal leány szelíden válaszolta:

— Szívesen, uram.

És felállva, elfogadta Georges karját.

Menüettre készültek; ők is elfoglalták helyüket.

Mit beszéltek halkán egymással? Az örök szavakat, amelyeket két egymáshoz vonzó szív vált egymással.

Ugyanazt a szerelmi kettősben énekelt melódiát.

Valóban ez volt az első eset, hogy beszélhettek

egymással. Igaz ugyan, hogy szemeik már sokat megvallottak, mert amióta Georges a Royal-téren karjai közt tartotta Mariet, egyetlen nap sem múlt el, hogy ne találkoztak volna, akár a divatos csónakkirándulások alkalmával, akár különböző szalónokban, főként a hercegnőjében, ahol azonban nem táncoltak s ahol az általános társalgás gátolt minden meghittséget.

A menüett a vége felé közeledett és Georges vidámsága szomorúságnak adott helyet, mert nem tudta kihasználni e kivételes alkalmat, mert nem engedte meg ajkainak, hogy szíve tolmácsa legyenek.

A fiatal leány hirtelen egy könnyű kézzorítástól remegett meg.

— Marie! — mormolta Georges sóhajtván. — Annyit kellene önnek mondanom . . .

A hang meglepte a leányt. Felvetette szép szemeit és annyira meghatotta a lesujtott kifejezés, mely lovagja arcán tükröződött, hogy szinte akaratlanul ellenére röppent el, most első ízben, ajkairól a neve:

— Georges!

A boldogság villáma gyúlt ki a fiatal ember tekintetében.

Amikor Mariet visszavezette a helyére, a hercegnő csípősen elmosolyodott.

— Elragadó! — jegyezte meg.

Majd egyenesen Georgehoz fordulva folytatta:

— Fog még táncolni?

— Természetesen, ha a kisasszony is akar.

A fiatal leány igenlően bólintott.

— Ez esetben önre bízom Mariet, lovag, — mondta most a hercegnő. — Ha addig, mikorára befejezik a menüetteket és pavanokat, még nem térnék vissza kis felfedező utamról, melyre indulni szándékozom a szalónokban, Brionne grófné lesz szíves néhány másodpercre helyettesíteni a kedves gyermek mellett.

Utóbbi szavakat valamivel hangosabban és egy éltesebb hölgy felé fordulva mondta, aki tőle nem messze ült.

— A legnagyobb örömmel! — ajánlkozott az öreg grófné.

A hercegnő köszönetet mondott neki és Thérigny úr karjára támaszkodva lassan eltávozott.

Nem előre megfontolt szándékkal hagyta el a báltermet, hanem inkább hogy kielégítse kíváncsiságát, melyet az elnök néhány szava keltett fel benne.

A hegedűk előjátékba kezdtek.

Georges és Marie felálltak.

— Súlyt helyez rá, hogy részt vegyünk e menüettben? — kérdezte a fiatal ember.

— A legkevésbé sem! — felelte Marie, elcsodálkozva e kérdésen. — De ha nem táncolunk, mit fogunk csinálni?

— Csevegni fogunk! — viszonzta Georges komolyan. — S az, amit önnek mondani akarok, kisszorongó, nagy örömet és erős izgalmat fog önnek okozni.

Marie meglepetten nézett rá s nem tudta, hogy mit tartson e bevezetésről. Aggódva mormolta:

— Mit akar mondani?

— Megigéri-e . . . megesküszik-e, hogy erős lesz, ha meghallja leleplezésemet?

— Istenem! Georges úr, előre reszketek . . . Mi lehet ez a komoly mondanivalója? . . . Esküszöm, hogy erős leszek . . . beszéljen!

Válasz helyett a lovag gyengéden magával húzta egy kerevet felé, amely a szalón sarkában állt.

A menüett elkezdődött. Valamennyi tekintet a táncolók felé irányult, úgyhogy a két fiatal lény a tömeg dacára szinte elszigetelten állt a bálteremben.

— Marie kisasszony, — szólt a lovag, megindultabban, mint látszani szeretett volna; — ön sohasem kérdezte magától, hogy kik lehettek a szülei?

— Ó, dehogyan nem! . . . Nagyon gyakran! . . . — felelte a fiatal leány szorongó szívvel.

— És sohasem mondta magának, hogy egy nap talán viszontláthatja őket?

Mariet izgalom fogta el . . . Georgesra nézett, anélkül hogy szólni tudott volna; de szemei beszédesen kérdezték.

— Ha, — folytatja Georges; — ha . . . ön váratlanul megtalálná édesapját, édesanyját?

— Ah! — sikoltott fel halkán a fiatal leány, gyorsan szívére szorítva kezét.

— Az Istenért! . . . nyugodják meg, kisasszony . . .

— Beszéljen! — könnyögött Marie emberfölötti erőfeszítéssel. — Ön ismeri . . . atyámat . . . anyámat?

— Ismerem őket.

A leány megtántorodott.

— Marie! . . . — mormolta Georges, felfogva karjai közt, mint első találkozásuk alkalmával. — Azok nevére, akik önt szeretik, bátorság!

A szegény gyermek néhány másodpercig néma maradt.

— Bátor leszek, — rebegette végül. — Az anyám? . . . Georges úr, beszéljen az anyámról!

— Ön ismeri az anyját, Marie . . . azt a szent és nemes asszonyt, aki elhalmozza mérhetetlen szeretetével, anélkül hogy tudná, hogy milyen szent kötelék fűzi önhöz! . . .

— A hercegnő? . . . A hercegnő lenne? . . .

— Igen! . . .

— Ah! Istenem . . . köszönöm! Mindig ilyen anyáról álmodoztam!

És szemeit az égre emelve folytatta:

— És . . . anyám . . . a hercegnő . . . nem tudja?

— Hogy ön a leánya? . . . Nem, kisasszony. De a legelső alkalommal meg fogja tudni.

— Kitől?

— Az ön atyjától.

— Az atyámtól? . . . Ki az atyám?

— Ő maga fogja megmondani, ölelésre tárva karjait.

— Itt van?

— Két ember, akik az ön és az ő boldogságát akarják, ma éjjel idehozták az elnök palotájába.

— Vezessen hozzá, Georges úr.

Mintha rugó mozgatta volna, a fiatal leány felállt és mereven a lovag elé lépett, aki tekinte-

tével rimázkodott hozzá.

— Ne féljen semmit, — mondta elragadó hangján: — a nagy izgalmon már áttestem; lesz elég erőm elviselni a kétszeres boldogságot, amelyről az imént beszélt.

— Jöjjön hát! — egyezett bele Georges. — D'Avrifol és Bellevenue urak várják.

— Ah! — kiáltotta Marie, szomorúan lehajtva fejét. — Szegény atyák!

A fájdalomra gondolt, melyet azoknak a le-sujtó felfedezés okozni fog.

— Mindent tudnak! — mormolta a fiatal ember. — Két jó és nemes szív.

Marie lassan felvetette fejét; szemei könnyekben fürödtek.

Georges lovag most megfogta a kezét és gyengéden maga után húzta a folyosó felé, ahol Folavril, Malvenu és d'Ablincourt gróf vártak.

XXIV.

Az „elégedetlenek“ toborzója

Thorigny elnök és Sandoval hercegnő keresztülmentek a kis mellékszalónon, amelyről beszélünk és beléptek abba a másik szobába, amelyet Malvenu mutatott, mikor az ajtaját elfedő szőnyeget félrevonta.

Ez a szoba inkább tartozott Thorigny úr lakosztályához, mint a fogadószalónhoz.

Nagyméretű, gyönyörűen butorozott terem volt és egy előszobán keresztül a folyosóra nyílt, ahol a gróf, Folavril és Malvenu tartózkodtak.

Ki volt Thorigny Lambert elnök testileg és lelkileg?

Azt már tudjuk, hogy hatvanéves férfi volt; és ha boldogtalan szerelme elmondásával nem hoz benne egy érzékeny hűrt rezgésbe, a terraszt díszítő márványcsoportra, e meghitt közlés okára gondolva, Sandoval Ines bizonyára képtelen lett volna visszfojtani nevetési ingerét, mert elég mulatságos dolog volt elképzelni a hatvanéves öregurat Amornak

és az akkor ötvenéves Marie irgalmas nővért Psychének.

Nem beszélve koráról, Thorigny Lambert elnök külsejére nézve aligha tartozott azon Adoniszok közé, akik naponta lenyelnek egy szívet.

Kiesi és kövér volt, a pofacsontokon rezes, nevető arccal, középnagy, húsosajku szájjal, meglehetősen hosszú, a hegyén ibolyaszínbe, sőt néha sötétvörösbe játszó orral.

Barna volt? Szőke volt? Öszebecsavarodó volt vagy fehér? Csak ő maga tudta volna elárulni haja színét, melyet egy hatalmas paróka féltékeny gonddal takart el.

Ami a fentemlített parókat illeti, amelynek sűrű fürtjei egy vastag és rövid nyakra hulltak, nem tartjuk illetlenségnek bevallani, hogy szőke volt, ami az elnök fejét alkotó hústömeget azon ostoba kaucsukbabákéhoz tette hasonlóvá, melyek oly nagy örömet okoznak a gyermekeknek.

Mérhetetlen gazdagsága dacára csak egy nő, La Vallière kisasszony tanusított iránta gyengéd érzelmeket; így aztán nem is házasodott meg.

Minthogy könnyen befolyásolható volt, úgy zárkózott élete, mint a közismert keserűség miatt, melyet szerelme tolvaja, XIV. Lajos iránt táplált, befonni hagyta magát néhány nemesúr hálójába és csakhamar egyik legbuzgóbb hareosa lett az ügynek, amelynek Souvré Raoul báró is a zászlaja alá szegődni látszott.

— Erre, kedves hercegnő, — szólta, az utolsó szobába lépve; — itt kényelmesebben elbeszélgethetünk.

Egy karosszéket tölt elébe.

Ines leült s miután szórakozott pillantást vetett maga körül, megkérdezte:

— Tudja-e, kedves elnököm, hogy az a néhány szó, melyet a fülembe súgott, borzasztóan felkel-tette a kíváncsiságomat? Mit akart hát nekem mondani?

— Azt akartam mondani, hercegnő, hogy ez a látszólag határozott cél nélkül rendezett ünnepség könnyen híressé válhat a történelem évkönyveiben.

— Valóban? . . . Magyarázza meg e kijelen-tését!

— Ismeri ön Souvré bárót?

— Nevét már hallottam, de arca teljesen ismeretlen előttem.

— Ma este látni fogja a bárót, asszonyom!

— Milyen különösen mondja ezt! — kiáltotta a hercegnő mosolyogva; — ez a báró talán Mes-siás?

— Egyáltalán nem! de könnyen meglehet, hogy egyik előfutárja . . . Souvré, akit a megbol-dogult Louvois marquis-val való rokonsága miatt mindenki Maintenon asszony átkos szellemének tart, testestől-lelekestől . . .

— Kié?

— Orfülé!

— Bah! ön tréfál velem, kedves elnököm? Mit jelent ez a szójáték?

— Ez nem szójáték, hercegnő, — felelte Tho-rigny úr hangját lehalkítva, mintha attól tartott volna, hogy meghallhatják, — hanem rövidítése Orléansi Fülöp Ófensége nevének; egyszóval a

báró a herceg párthíve.

— Ah! ah! nagyon jó! . . . Már kezdem érteni: összeesküvésről van szó?

— Micsoda erős szó!

— Ez nagyon veszélyes játék! . . . És mit tehetek én e dologban?

— Mindent, hercegnő! — szólalt meg Souvré báró, váratlanul megjelenve a kis szalón ajtajában és tiszteletteljesen meghajolva küszöbén.

Az elnök felállt.

— Souvré báró úr, — mutatta be.

A báró fesztelenül közeledett, Thorigny úrra bízva, hogy becsukja utána az ajtót és rátolja a reteszt.

Miután újra meghajolt, elfogulatlan hangon folytatta, kezével a karosszék hátára támaszkodva, amelyből az elnök az imént felkelt:

— Igen, ön mindent tehet, hercegnő: vesztünket okozhatja vagy megsejthet és győzelemre vezethet bennünket hatalmával.

Anélkül, hogy elemezte volna érzéseit, Inest meghatározhatatlan ellenszenv fogta el e férfival szemben. Pedig az évek anélkül múltak el a báró fölött, hogy nyomot hagytak volna rajta; még mindig a régi délceg férfi volt, még irigyebb jellemmel, mint valaha, de még nagyobb színlelőképességgel is.

— Ön túlozza ezt az állítólagos hatalmat, — felelte Ines, aki hasztalan igyekezett mosolyogni.

— Egyáltalán nem, hercegnő! . . . a fiatal nemesség nagy része a lábai előtt fekszik és boldog lenne, ha engedelmeskedhetnék önnek.

— Tegyük fel, hogy tényleg rendelkezem az-
zal a hatalommal, melyet ön feltételez rólam; de
honnan tudja, vajjon szándékozom-e megbolygatni
saját nyugalmamat, összeesküvést szöve Őfelsége
ellen?

— Én tudom! — jelentette ki Souvré úr me-
részen.

A hercegnő meglepetten nézett rá.

— Ez a bizonyosság . . . — kezdte.

A báró félbeszakította:

— Én tudom, és e bizonyosság abban a gyűlö-
letben találja forrását, melyet ön a király iránt
érez.

— Én, uram? — kiáltott fel Ines álmélkodva
és elfordítva szemeit, mert a báró merész tekin-
tete feszélyezte.

— Ön, asszonyom! — folytatta Souvré, édes-
kés kifejezést adva hangjának. — Thorigny Lam-
bert úr és én a legőszintébb barátai vagyunk s jól-
lehet engem csak alig ismer, senkisé odaadóbb
híve nálam . . . Noshát! ebben a lezárt szobában,
melyben nem kell tapintatlan fültanúktól félnünk,
egészen nyíltan . . . elharapott vagy kétértelmű
szavak nélkül beszélhetünk . . . Kijelentem tehát,
hogy a király olyan aljasságot követett el önnel
szemben, amelyet egy Sandoval y Palomas nem
bocsáthat meg neki.

Ines összerezent neve hallatára, melyet a báró
emelt hangon ejtett ki.

— Ön valóban talányokban beszél, — mondta
kissé bosszúsan.

— Dehogyan, asszonyom; csak gondolkodják . . .

kérdezze meg az emlékeit és ítélje meg maga, hogy az, aki az ön barátnőjét és honfitársnőjét, Mária-Terézia királynét lassú tűzön emésztette el, nem tett-e olyasvalamit ön ellen is, ami felébresztheti égető bossúvágyát?

— Semmiről sem tudok . . .

A báró állandóan rászegezte a szemeit. Most otthagya a karosszéket, amelyre támaszkodott és a hercegnő felé lépett.

Utóbbi ösztönösen remegni kezdett.

Mikor mellé ért, Souvré Raoul hirtelen a föléhez hajolt és tompa hangon mormolta:

— D'Ablincourt grófné, ön tehát elfelejtette Rene gróf halálát?

Mielőtt még szavait befejezte volna, a szegény asszony felsikoltott, halotthalványan felállt és megfántorodott, mint akit ájulás környékez.

— Ez a név — meggyilkolt férje neve, — melyet, ha halkan is, váratlanul a társalgásba dobtak, kivált mikor oly távol volt a feltevéstől, hogy a báró ismeri a titkát, — ez a név felélesztette a mérhetetlen fájdalmat, mely mindannyiszor elfogta, valahányszor gondolatai visszaszálltak ahhoz, akit annyira szeretett és akit mindörökre elveszettnek hitt.

Az elnök, aki semmit sem hallott és aki azt hitte, hogy a hercegnőt olyan ájulás fogta el, amely a kacér nőknél elég gyakori, gyorsan hozzáugrott, hogy támogassa.

— Nem! . . . nem! . . . — szólt Ines erélyesen, göresösen megkapaszkodva karosszéke támlájában; — mindjárt jobban leszek . . . csak múltó

rosszullét . . . bocsássa meg udvariatlan kérésemet, kedves Thorigny úr, de mondanom kell valamit a báró úrnak.

S miután az elnök tapintatosan a szoba sarkába húzódott, csodálkozva nézve Souvré urat, aki meggörnyedve, annak az embernek a bűnbánó arcával állt, aki valami ügyetlenséget követett el, a hercegnő halkán megkérdezte:

— Így hát . . . ön tudja?

— Igen, hercegnő, én mindent tudok, — hebegte álszenteskedve ugyanazon a hangon.

Sőt volt bátorsága még hozzátenni:

— A gróf a barátom volt, a legjobb barátom, és ha jelen lettem volna, nem hullt volna el orgyilkosai csapásai alatt.

— Köszönöm, uram! Én hinni akarok önnek! — mormolta Ines erőltetetten, mert egy titkos ösztön akarata ellenére is azt súgta, hogy kétkedjék ebben az emberben, aki iránt ellenszenvet érzett.

Az elégtétel sóhaja röppent el az aljas gonosztevő ajkairól.

A játszma, melyet folytatott, jó kerékvágásba került, legalább is a látszat után ítélve, mert nem ismerhette a hercegnő gondolatait; mindent kerülni kellett tehát, ami a szerencsés kimenetelt veszélyeztethette, s hogy e célt elérje, minden eszköz jó volt, még a legszörnyűbb is.

Mit bánta, hogy Orléansi Fülöp letaszítja-e trónjáról XIV. Lajost, vagy hogy utóbbi-e fog tovább uralkodni. Igazán nem törődött vele!

Csak egyet akart: kielégíteni becsvágyát. Csak egy kívánsága volt: a hercegnő, akit szebb-

nek talált, mint valaha. Csak egy után epekedett: mérhetetlen vagyona után.

A nyomorult kielégítetlen szenvedélyét az idő és a távolság még fokozta; és azzal a rögeszmével tért vissza hosszú utazásából, hogy rettenetes ter-
vét megvalósítja.

Nem vesztegetve idejét, megjelent Versaillesban. Itt oly színben mutatta be magát, mint Maintenon asszonynak, — a Csaknem-királynénak, mint a háta mögött nevezték, — egyik legbuzgóbb bámulója; majd még ugyanezen a napon szerepet vállalt abban a kezdetleges összeesküvésben, melyet néhány meghibbant agy eszelt ki és amelyről az Oeil-de-Boeufben tudomást szerzett.

Ez a kétszínű játék jellemezte a legjobban: kudarc esetén biztosította számára a visszavonulás útját.

Mi volt a célja a hercegnővel szemben?

A magyarázat nagyon egyszerű! Kompromitálni akarta, hogy a kezében tarthassa. Ha sikerül szolgálatába állítania az ügynek, melynek színleg ő is a zászlaja alá szegődött s amely, ha köztudomásra jut, szükségkép maga után kellett, hogy vonja az összeesküvők vesztét, úgy joggal remélhette a nemes nő bukásától álmai megvalósulását, mert az ellenséges táborral való titkos összeköttetései révén segítőkezét nyújthat felé.

— Igen, ön eltalálta, — kiáltott hirtelen Ines, akinek a vére forni kezdett a gondolatra, hogy a bűntényt mindeddig megtorlatlanul hagyta. — Tizenhat év óta engesztelhetetlen gyűlölet ég a szívemben az iránt, ki férjem meggyilkolására paran-

csot adott!

Az elnök közelebb lépett. Mihelyt a beszéd hangosabbá vált, szükségtelen volt félrehúzódnia.

— Vegye fontolóra, — mormolta a báró habozva: — vegye fontolóra, hogy mielőtt a tört az orgyilkos kezébe adta volna, Louvois marquis parancsot kapott urától!

— A királytól, nemde? . . . Így hát ő az, aki egyetértve ezzel a megátalkodott Louvois-val, ezzel az átkozott miniszterrel . . .

— Nem szenvedhet kétséget, hercegnő. De a marquis halott és a király egyedül a felelős.

— Tizenhat év óta kérem Istent, — folytatta Ines, mintha önmagához beszélne, — hogy adjon alkalmat megbosszúlnom Renét! . . . megbosszúlnom leányomat, akit gyáván elraboltak tőlem, amint gyáván leszúrták az apját . . .

— Mit beszél? — gondolta a báró; — a leányát?

— Ah! csak jöjjön el ez a nap! — fejezte be a hercegnő kitörve és fekete szeme mélyén láng csapott fel. — Jöjjön el ez a nap, és a Krózus-herceg leánya, a bosszúálló spanyol nő, amely bennem szunnyad, latba fogja vetni minden erejét, vagyonát, bátorságát és energiáját, hogy megsemmisítse ezt a hatalmas ellenséget.

— Ez a nap eljött, hercegnő! — jelentette ki Souvré, halkabb hangon: — Orléansi Fülöp számos párthívet gyűjtött maga köré! . . . De vezérekre van szükség, bátor nemesurakra, akik az ügynek szentelik magukat! . . . Ezt a nemességet, ezeket a nemesurakat, akikre számítunk, csakis ön

tudja rávenni, hogy velünk jöjjenek. Itt vannak, — folytatta, karjait a bálterem felé nyujtva. — Idehívhatom őket . . . s akkor elég egy mosoly, egy szó az ajkairól, — mert ön bűvös varázslónő, aki ritkítja párját, — és csatlakoznak hozzánk, az ügy diadalmaskodik, a gróf meg van bosszúlva.

Miközben beszélt, egy pergamentet vett elő zekéjéből és átnyujtotta a hercegnőnek, aki állva maradt.

— Mi ez? — kérdezte utóbbi.

— Csatlakozási nyilatkozat.

— Ha jól értem, a nyilatkozat, melyet alá kell írniok?

— Jól értett.

— Adja ide, uram.

Átvette a pergamentet s miután belepillantott, felkiáltott:

— De hiszen ez annyi, mint a fejüket kérni tőlük!

— Ez annyi, mint Franciaország boldogságát kérni tőlük! — felelte a báró költőiesen, miközben az elnök helyeslő pillantást vetett rá.

— Vonakodni fognak!

— Nem; ha ön megkéri őket!

— Ez nagyon komoly . . .

— Elfogadja, hercegnő?

— Nem nyilatkozhatom azonnal, uram. Be kell látnia, hogy meg kell a dolgot fontolnom.

— Mikor kapok hát öntől választ?

— Egy óra múlva.

— Egy óra múlva?

— Igen! Menjen, uram; itt fogom várni.

A további unszolás ügyetenség lett volna. Souvré Raoul tudatában volt ennek és távozott, magára hagyva a hercegnőt Thorignyval.

Mialatt e beszélgetés a kis mellékszalónnal szomszédos szobában lefolyt, Georges, a nagy izgalomtól felzaklatott Mariet támogatva, kiment a folyosóra, amelyről beszéltünk.

Ez a folyosó egyike volt a legszebbeknek és a legérdekesebbeknek az akkori Párisban. A főkapu, amely-ezen az estén zárva maradt, belülről két szép, aranyozott corinthusi oszloppal volt díszítve. A mennyezetet, amely Herkules munkáit ábrázolta, Le Brun festette. A falakat Le Sueur, Pastel, Hermans, Romanelli és a kor legnagyobb művészeinek képei ékesítették.

Több, a lakosztályokból nyíló ajtón keresztül is ki lehetett jutni rá. Az ünnepség nem terjedt ki a palota ezen részéig; a folyosó tehát kihalt maradt, jóllehet belső ajtai nyitva voltak.

Pompás fáklyatartók vetették fényüket e folyosóra, ahol d'Ablincourt úr lázasan járt fel-alá két új barátja között.

A gróf, akibe Folavril és Malvenu csak ügyel-bajjal tudott türelmet önteni, nem értette meg, hogy azok, akik sorsát annyira a szívéükön viselték, miért is hozták ide és tartják állandóan szemmel . . . Mit csinál? . . . És mi célja van ennek az óvatosságnak, amelyet teljesen feleslegesnek talált?

Ellensége itt volt a házban; oly egyszerűnek látszott megkeresni és mindenki előtt párviadalra hívni ki.

Felesége, leánya itt voltak az estélyen . . .
Miért akadályozzák meg, hogy hozzájuk siessen?

Keveset törődött a miért-tel, amely bodogságát késleltette, és fokozódó türelmetlenségében elérkezett egy olyan pillanat, ahol ki akarta vonni magát e kettős gyámság alól.

Folavrilnak és Malvenunek minden ékesszólásukat össze kellett szedniök, hogy visszatartsák.

— Gróf . . . Kérem . . . — szólt az első hatalmas ugrással elébe állva.

— Könyörgöm! — fuvolázta a második, belekapaszkodva zekéjébe.

— Hagyjanak! . . . De hagyjanak már! — kiáltotta a szerencsétlen, kapálódzva. — Nem látják, hogy megölnék?

— Ön ölné meg magát, ha innen távoznék, — vetette ellen Folavril. — Fontolja meg, hogy még mindig számkivetett.

— Legyen! Le fognak tartóztatni! Be fognak börtönözni! Meg fognak ölni! De nem várok tovább!

És a két kiszolgált katona érvelései dacára már éppen el akart rohanni, mikor a folyosó végén egy fiatal embert pillantott meg, akinek karjára, ugyanolyan fehéren, mint ruhája szeplőtlen fátyla, egy gyönyörű gyermek támaszkodott és rogyadozva figyelt kísérője gyengéd és vigasztaló szavaira.

— A lovag! — kiáltotta Folavril.

-- És a mi angyalunk! — rebegette társa.

A gróf nem tudott beszélni, fuldoklott, egész vére szívébe tódult és szemei az izgalom és re-

mény különös fényében csillogtak.

A pár lassan, zajtalanul közeledett, mintha siklott volna a kefélt parketten.

— Ez . . . ez a fiatal leány . . . ? — hebegte végül d'Ablincourt úr.

— Az ön leánya! — felelte egyszerre és némi tétovázás után a két elválhatatlan barát.

A számkivetett lábai megrogytak. Kinyújtotta karjait és az atyai szeretet oly természetes és oly gyengéd kiáltása tolult fel melléből; de torca ismét göresösen összehuzódott és csak érthetetlen hörgés tört ki rajta.

Minthogy lábai képtelenek voltak karjai mozdulatát követni, a gróf feltétlenül elterült volna a földön, ha nem jönnek Malvenu erőtlen vállai a segítségére, amelyekbe megkapaszkodhatott kezeivel.

A fiatal leány, akit lovagja már előkészített, megértette az ismeretlen férfi mozdulatát és hal-kan felsikoltott.

Folavril elébe sietett.

— Marie, — szólalt meg oly hangon, melyet szilárdnak gondolt: — Marie lányom, légy erős, hogy elviselhesd boldogságodat.

— Igen! . . . igen! . . . — felelte a fiatal leány felindultan.

És könnyekben uszó szemeit a Malvenutól támogatott grófra szegezve:

— Ő . . . ő az? — kérdezte.

— Gyermekek, — szólt ismét az óriás, erőt véve magán: — ez a te igazi atyád!

És elragadtatva túláradó szeretetétől, félté-

kenyén a kincsre, amelyet elveszített, nem törődve azzal, hogy kissé összegyűri a fiatal leány friss ruháját, felkapta erőteljes karjai közé, szenvedélyesen a szívéhez szorította és a gróf felé vitte.

Egy percig a két lény, akiben ugyanaz a vér keringett, némán ölelte át egymást; csak lélegzésük hallatszott, amely forrón surolta kicse-repedett ajkaikat.

— Leányom! . . .

— Atyám! . . .

Egyszerre tört elő a két kiáltás és a gyermek bájos feje a nemesúr vállára hanyatlott, aki boldog mosollyal nézett rá könnyein keresztül.

Magával húzta az egyik bársony padra, leült mellé és megfogta kezét.

— Te vagy az! — rebegte; — te vagy, drága gyermekem! Ah! mennyire kerestelek! Mennyire sírtam utánad! Végül megtaláltalak! Láthatlak, csodálhatlak! Milyen gyönyörű vagy!

Majd Folavrilhoz és Malvenuhöz fordulva, akiknek kegyetlen kínokat okoztak a becéző szavak, melyekkel a gróf Mariet elhalmozta, aki többé nem lehetett kettejük oszthatatlan leánya, hozzátette:

— Köszönet önöknek barátaim; köszönet önöknek, akik visszaadták nekem! Rendelkezzenek velem. Életem az önöké!

„Önök sírnak, — szakította félbe magát, amikor látta, hogy könnyek buggyannak elő a két barát szeméből; — megértem. Önök is szeretik!

— Oh! igen; `szeretjük!

A gróf már éppen vigasztalni karta őket,

anélkül természetesen, hogy a szavaknál többet is nyújthatott volna nekik, mert minden szeretet kizárólagos, amikor Georges, aki néhány pillanat óta feszülten figyelt, halkan megszólalt:

— Csitt!

— Mi az, lovag? — kérdezte d'Ablincourt úr nyugtalanul, mert most, amikor már egy kincset kellett őriznie, félt, hogy elfoghatják.

— Várjanak!

Georges nesztelenül a folyosó végébe sietett.

Egy árnyékot vélt látni, amely lopva osont tova az oszlopok között és eltűnt egy vastag ajtó-kárpit mögött.

Mikor odaért, a kárpit még hullámozott, mint ha most lebbentették volna meg. Az ajtóhoz hajolt és hallgatózott.

A legcsekélyebb nesz sem szűrődött rajta keresztül.

— Tévedtem volna? — kérdezte magától és töprengve és kudarcán bosszankodva indult visszafelé.

A gróf, akinek egész lelkét a boldogság töltötte el, hogy gyermekét ölelheti, nem tulajdonított fontosságot a lejátszódott jelenetnek. Az izgalmaktól kimerülten elhessegette magától az ismeretlen veszély gondolatát, annál is inkább, minthogy az nem fenyegetett közvetlenül.

Folavril és Malvenu túlságosan le voltak sujtva, semhogy ügyet vetettek volna rá.

Egyedül Georges nyugtalankodott, abban a szilárd meggyőződésben, hogy valaki elosont mellettük.

Nem tévedett.

Egy ember lopódzott be a folyosóra és kihasználva a pad és az oszlopok árnyékát, a legnagyobb elővigyázattal a közelükbe merészkedett, hogy semmit se veszítsen el a számkivetett és leánya szavaiból.

Amit hallott, nyilván rendkívül érdekelte, mert csak akkor határozta el magát a menekülésre, amikor meggyőződött, hogy jelenlétét felfedték.

Ugyanazon a módon, mint ahogy a közelébe férkőzött azoknak, akiket ki akart kémlelni, most visszalopódzott és elérte az ajtót borító kárpitot, ahol kisurrant.

Bármennyire óvatos is volt azonban, árnyéka elárulta és az éber lovag csaknem tetten érte.

— Tyűh! — sóhajtott fel megkönnyebbülten a különös kém, mihelyt biztonságban látta magát; — szerencsém volt, hogy egérutat nyerhettem.

Ezzel keresztülsurrant az előszobákon, besietett a szalónokba és hol az egyik, hol a másik ajtóhoz tapadva, Souvré bárót kereste tekintetével.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

F É V A L

D'ARTAGNAN FIA

(LE FILS DE D'ARTAGNAN)

– A HÁROM TESTŐR FOLYTATÁSA –

IV.

JOGOSITOTT TELJES KIADÁS

FRANCIA EREDETIBŐL FORDÍTOTTA

GELLÉRT HUGÓ

GUTENBERG KÖNYVKIADÓVALLALAT R. T.
BUDAPEST

1844

DAFTAR KATA
DARI
Buku

OSZK

64.181/4/4

Országos Széchényi Könyvtár

1844

1844

XXV.

A „bibornoki ház“ vendégei

Nézzünk egy kissé hátra az eseményekben, hogy lássuk, mi történt a Szajna partján.

Elhagyva a Belváros végső csucsat, — ezt a földnyelvet, amely ma zöldelve terül el a jó IV. Henrik király szobra mögött, a Samaritaine kikötőhíddal szemben, — a folyó két partja meglehetősen szomoruvá vált; de a Louvre után csaknem gyászos látványt nyújtott.

Itt és ott néhány elszórt ház; ugaron álló földek, azokkal a nyomoruságos odokkal, amelyekről beszéltünk.

Egy elég nagy szakaszon apró szigetecskék merültek ki a vízből, aminőket ma is láthatunk, ha a Point-du-Jourtól lefelé haladunk a Szajnán.

A nagyobbakon nem a szó szoros értelmében vett házak, hanem fatörzsekből és deszkákból összetákoltt kunyhók álltak, oly vakolattal tapasztva össze, amely tüstént szétmált, csupasz foltokat hagyva a kezdetleges falakon.

E szigetecskék, amelyek egész kalóz és bandi-

ta-családoknak nyujtottak menedékhelyet és végül már a hajózást is veszélyeztették, fokozatosan eltűntek a csákány és a kotrógép működése folytán. Csak a Ravageurs sziget maradt meg, Saint-Ouennál, mint e hajdani dögvész emléke.

Nem messze a nagy várostól, egy elhagyatott helyen, melyet csak a hajósok ismertek, egy öreg kunyhó dűledezett egész rutságában egy kis dombtetőn, amelyet földsáv kötött össze a parttal, mihelyt a víz egy kissé lepadt.

Lakatlannak tartották; valóban soha senkit sem láttak sem oda belépni, sem onnan távozni.

Ez a rom félelmet keltett a szemlélőben. Egyébként megvolt a maga legendája.

Néhányan azt állították, hogy XIII. Lajos király alatt elég csinos külsejű ház volt, melyet Richelieu bibornok építtetett s ahol aljas műveinek végrehajtói laktak.

Azt állították, hogy számtalan bűntényt követtek el és hogy Mazarin, aki Richelieu után következett, itt gyilkoltatott meg egy egész sereg frondeurt, akik iránt nem érzett különösebb rokonszenvet.

Idéztek is egy határozot esetet:

Egy éjszaka, mondták a jobban értesültek, jóval azelőtt, hogy XIV. Lajos csizmásan, sarkantyusan és lovaglóostorral a kezében jelent meg a parlamentben, az olasz, aki a hatalmat gyakorolta, az említett házba vitte az anyakirálynét.

Amikor ez a „kiruccanás“ köztudomásúvá vált, egy Morlot Claude nevű nyomdász egy gúnyiratot adott ki *A királyné ágyfüggönyeinek*

vallomásai címen, amelyben a legkomolyabb vádat emelte Ausztriai Anna és Mazarin ellen.

El lehet képzelni, hogy az igazságszolgáltatás felháborodott és letartóztatta a szerzőt.

Morlot Claude-ot tehát elfogták és a Chateletbe zárták; ugyanaznap a Főtörvényszék akasztásra ítélte.

Amikor a Conciergerieből a Grève-térre vették, hogy az ítéletet végrehajtsák rajta, az összesereglett nép kövekkel kezdte dobálni a rendőr-katonákat, majd vérszemet kapva, kardokkal és botokkal támadta a kíséretre.

Az elítélt nyaka közé szedte lábait és futásnak eredt; de Mazarin hívei üldözőbe vették és utólérték, aztán bárkába ültették, a házhoz eveztek vele, ahol az állítólagos szerelmi légyott lefolyt, és az éjszaka beálltával a bibornok rendeletéből a Szajnába dobták.

Ez a történet már azért is valószínűtlen, mert Mazarin, akinek pompás palotája volt, egyáltalán nem kellett hogy szerelmeit egy szajnaparti házban rejtegesse, még ha az a legnagyobb kényelemmel és kacérsággal lett volna is berendezve; mindazonáltal teljesen hitelesnek fogadták el és a jó nép, a miniszter iránt érzett gyűlöletében, „bibornoki háznak“ nevezte el ezt az épületet.

Összeomlása után a „bibornoki ház“ csupán egy teremből állt a földszinten, amelynek ajtaja a folyóra nyílt; és egy első emeletből, amelynek ugyancsak egyetlen szobája volt. A földszinti terem belesejéből egy ajtó vezetett egy keskeny és

méredék lépcsősorhoz, amelyet közönségesen „molnárlétrának“ hívtak. E két szoba mindegyike világosságot egy-egy ablakon át kapta, amely csaknem egy vonalban volt a korhadó, érdes és szuette padlóval.

Lassanként megszokták ezt a kunyhót, amely mihelyt a nap lenyugodott, fekete odunak látszott; a hajósok, a szigetecske mellett elhaladva, már ügyet sem vetettek rá.

Kié volt ez a romhalmaz, amelyben több volt a fa, mint a kő? Kié volt maga a sziget? Senki sem tudta megmondani és az Állam, — XIV. Lajos, mert az Állam a király volt! — nagy zavarban lett volna, ha be kellett volna bizonyítania a tulajdonjogát.

Bármint álltak is dolgok, a „bibornoki ház“ létezett és csak 1710-ben tűnt el, amikor a Szajna erős áradása elsodorta; ugyanaz az áradás, amely teljesen elmosta a fahidat, amely a Notre-Dame és a Palais szigeteket összekötötte.

Körülbelül hat hónappal azon események előtt, amelyeket az előző fejezetben mondtunk el, egy támolygó járású és szemeit csökönnyösen a földre szegező nő közeledett a Szajna alsó folyása felől Párishoz.

Ez a nő, akinek lehetetlen volt meghatározni a korát, jóllehet csaknem fehér haja öregségre vallott, sovány és aszott volt. Arca, melynek elvirult vonásai minden kifejezést nélkülöztek, jelentéktelennek látszhatott volna, ha nem világítják meg a szemek, amelyek mély üregében különös

láng égett. Rongyos, piszkos, foltozott ruhadarabjai, amelyek eredeti rendeltetésükre való tekintet nélkül lógtak rajta, alig fedték testét.

Összetörve, kimerülten, félájultan ért szembe a „bibornoki házzal“, amely mindenki előtt nyitva állt.

Néhány percig merőn nézte a komor és gyászos omladékot, majd szaggatott, ideges nevetésben tört ki.

— Ott! . . . ott! . . . — szólalt meg.

És lekanyarodva a partra, továbbhaladt a lágy, átítatott földnyelven, egy iszappadon, melyet az apály szabadon hagyott s amely süppedő és sikos gázlólul szolgálhatott a kis szigethez.

A talajba besüppedő léptei nyomán sár fröcskölt fel és beszennyezte lábait.

Néha megesuszott és elvesztette egyensúlyát, de feltápáskodott és az ajtóra szegezett szemekkel folytatta utját, mint valami refrént ismételve:

— Ott! . . . ott! . . .

Végre elérte ezt az ajtót, vágyódása tárgyát. Elég volt könnyedén megtaszítani, hogy félig kinyíljon.

Belépett a földszinti terembe.

Homályhoz szokott szemei az egyik sarokban egy rothadó szalmahalmot vettek észre, amelynek bűzös szaga megfertőzte a levegőt.

A nyomorult sugározni kezdett e látványra. Nevetése élesebbé vált.

— Ott! ott! — mondta megint.

És liszteszsákként lerogyva e szemétdombra,

merev és mozdulatlan maradt, mint egy halott.

Már sokáig feküdt így elnyultan, amikor az ajtó, amelyet becsukott, ismét kinyílt, hogy egy férfinak adjon utat.

Az ablakon át besütő hold e pillanatban megvilágította a szegény nőt, aki még mindig nem moccan.

— Hát ez micsoda! — kiáltotta az, aki az imént belépett. — Laksértés?

És sáros cipőjével, mert neki is a „bibornoki házhoz“ vezető egyetlen uton kellett jönni, meg rugta az asszonyt.

Vadállat-morgáshoz hasonló hang hallatszott, majd a test megvonaglott és lassan feltápászkodott.

— Egy boszorka! — kiáltott a jövevény, szinte megrémülve a förtelmes kép láttára.

— Maga kicsoda?

A nő ránézett, de nem válaszolt.

És megkérdezte:

— Magához beszélek! — mondta megint a férfi. — Miért van itt?

Az öregasszony észrevette a darab kenyeret, melyet a kérdező a kezében tartott; mintegy furia ugrott a sovány eledelre, kitépte és gyorsan a szájához vitte.

— Hogyan, — szólt a férfi elámulva és valljuk be, kissé elcsodálkozva a gyorsaságon, amelyvel a nő e cselekedetét végrehajtotta. — Hogyan, elveszi a vacsorámat?

És egy lépést téve felé, fenyegetően rákiáltott:

— Adja vissza.

— Éhes vagyok! — morogta a nyomorult, kimutatva farkasfogait.

— Az ördögbe! — mondta megint a férfi a fejét vakarva; — hát akkor mit csináljunk? . . . Legalább adjon nekem is belőle valamit, — folytatta némi gondolkodás után.

— Nem!

— Nem? Ennek rossz vége lesz! Nincs kedvem vacsora nélkül maradni!

És kinyújtotta a kezét.

De a szegény asszony üreges szemei olyan daccal néztek rá és fogai oly félelmesen vicsorogtak, hogy csaknem akarata ellenére visszahőkölt.

— Nem tréfadolog! — dünnyögte. — Hogy az ördög bujjék a vén boszorkányba! . . . Sebaj! — folytatta egyenesen a nőhöz fordulva: — annál rosszabb rád nézve! . . . Hust adtam volna neked, de így semmit sem kapsz!

És lábával a szemét egy részét átkotorta egy másik sarokba, leült e trágyahalomra és kivett zsebéből egy förtelmes darab vadhúst, melyet majszolni kezdett.

Csontot rágcsáló kutyához hasonlított.

A csendet, amely e néhány szóból álló párbeszédet követte, csak a két kiéhezett állkapcsainak csattogása zavarta meg.

Rémületes kép, amely a leghidegvérűbb szemlélőt is megborzongatta volna.

A nő szemei, amelyek parázsként csillogtak, szinte megvilágítani látszottak az odu belsejét.

A férfi kissé nyugtalanul figyelte meg, fel-

készülve a védelemre, ha a váratlan vendég közelednék felé.

És az állkapcsok, melyek szinte ütemben dolgoztak, egyhangúan csattogtak tovább.

Miután a férfi a rágással elkészült, beszédbe próbált elegyedni a nővel.

Csaknem sikerült is neki.

— Kérdezhetem most már? — kérdezte.

— Ki beszél hozzám? — felelte az öregasszony.

— Kicsoda? . . . Én, teringettét!

— Kicsoda . . . maga?

— Talán csak nem szabályszerű bemutatkozásra vár? Micsoda finyás hercegnő!

Felállt, meghajolt és bemutatkozott:

— Laurentnak hívnak! . . . És magát?

— Engem?

— Az áldóját! Azt hiszem, hogy rajtunk kívül senki sincs itt!

— Térésina vagyok! — dünnyögte a nő, aszott kezével kacérul hátrasimítva borzas szürke haját.

— Csinos név! — mondta a férfi. — Párisban lakik?

— Párisban?

— Igen! . . . Párisban . . . ahol e pillanatban vagyunk.

— Nem tudom!

— Ostoba nőszemély, — gondolta Laurent, vizzatérve szögletébe, hogy lefeküdjék. — Átkozottul ravasznak látszik. Ha így adja az ostobát, hogy semmit se kelljen mondani, biztosan valami

gonosztettet követett el.

Laurent tévedett. A szegény teremtés valóban a legnagyobb zavarban lett volna, ha el kell mondania szomorú kálváriáját, tizenhat év óta, azon nap óta, amikor csaknem belekapaszkodott Athos lovába és felkiáltott: d'Artagnan! d'Artagnan! . . . Egy szóval azon nap óta, amikor kedvenc dalát énekelve mintegy varázslatra eltűnt.

El fogjuk néhány szóban mondani, hogy mi történt vele.

Amikor éneke elhatolt Georgesig, aki mint emlékezünk, Planchetnak a *Négy testőrhöz* címzett csapszékében tartózkodott, a szerencsétlen, aki távolról sem akart elrejtőzni, hanem tisztára tébolyában cselekedett és már nem is emlékezett a jelenetre, amely felzaklatta, lement a partra és megindult egy keskeny ösvényen, amely egy deszkákkal megrakott bárkához vezetett.

Itt, a deszkák között, megpillantott egy fülkeszerű beszögelést; egy elégedett kutya morgásával befeküdt és mélyen elaludt.

Mikor felébredt, sötét éjszaka volt.

Fázott; feltápászkodott és anélkül, hogy tudatában lett volna a veszélynek, elindult a bárka peremén.

Azt lehetett volna mondani, hogy szemei láttak a sötétben.

Ügyet sem vetve arra, hogy hová rakja a lábait, s mintha csak szilárd föld lett volna alatta, elére a partot és vaktában folytatta utját.

Igy ment egész éjszaka.

Mikor a nap felkelt, már meglehetősen mesz-

sze jutott Páristól, találomra térve egyik ösvényről a másikra.

Hogy kínzó éhségét csillapítsa, a földeken kitépett néhány gyökeret és megette. Egy forrás vize, mely egy árok mélyén csörgedezett, lecsillapította szomját.

A parasztok akikkel találkozott, hol kíváncsián, hol részvéttel mérték végig.

Amikor keresztülment Choisy-le-Roin, egy derék asszony egy darab fekete-kenyeret nyomott a kezébe; még csak köszönetet sem mondott neki.

Ment, ment, mintha a sors rendelte volna, hogy menjen.

Igy ment hetekig, mialatt alamizsnából és azokból a különben jelentéktelen lopásokból élt, melyeket a földeken és a gyümölcsöskertekben követett el.

Egy reggel egy nagy városba érkezett.

Ha észnél lett volna, megjegyezte volna a nevét: Orléans volt.

Itt a fáradságtól kimerülve, erőtlenül rogyott össze.

Az emberek összesereglettek a hullaként elterült nő körül.

— Meghalt! — mondták egyesek.

— Dehogy! . . . Még lélegzik, — állították mások.

Utóbbiaknak volt igazuk.

Néhány irgalmas lélek ápolás alá vette.

Mikor magához tért, tétova tekintete és összefüggéstelen szavai semmi kétséget sem hagy-

tak lelkiállapota felől.

— Hülye, állapította meg egy öregasszony.

— Tébolyult! — toldotta meg a kar.

És e jó lelkek, akiket boldogokká tett a kis szórakozás, melyet a véletlen nyujtott számukra, sietve elvezették a városházára, ahol az első hivatalnok, miután orvost hivatott és megbizonyosodott, hogy semmi iromány sincs nála, melyből személyazonossága megállapítható lett volna, egy kórházba szállította.

Itt maradt hosszú éveken keresztül ápolás alatt.

Mióta értelme elhomályosult, ez volt nyomorult életének egyik legbékésebb időszak.

Megkínzott lelke kissé megnyugodott; de beteg agyában egy rögeszme kapott napról-napra nagyobb erőre.

Ez a rögeszme e néhány szóban nyert kifejezést, melyeket szüntelenül ismételt:

— Vár rám! . . . Viszont akarom látni!

Azok, akik ápolták, végül is megszokták e két mondatot, melyet állandóan hangoztatott.

Minthogy csendesen viselkedett, távolról sem tartották szigorú felügyelet alatt.

Jött-ment anélkül, hogy különösebb figyelmet fordítottak volna rá.

De az örültek makacsok rögeszméikben és rászedik néha a legértelmesebbeket.

Az történt, hogy egy nap a fejébe vette, hogy elhagyja a kórházat.

Hogyan?

Kidolgozott terve nem volt az elhatározáson

túl: „Távozni és menni.“ Számára minden e három szóban volt összefoglalva.

És mintha a Gondviselés helyeselte volna szándékát, módját találta, hogy keresztülvigye. Az örültek nem ismernek akadályokat vagy legalább is nem törődnek velük.

A kórház, amelyben volt, egyáltalán nem hasonlított azokhoz a nagyszerű épületekhez, melyeket napjainkban rendeznek be.

Egy régi, VII. Károly idejéből származó palota volt, amely anenedékül szolgálhatott Dunoisnak, La Hirenek, Poton de Xaintraillesnek, az Orléansi Szűz e három buzgó barátjának. Sőt magának Jeanne d'Arcnak is, miután a „pogány trónörökös“ gyávasága dacára kiűzte belőle az angolokat.

E hatalmas háromemeletes palota termei akként voltak felosztva, hogy számos cellát szolgáltattak az ápoltak részére.

Csak a legbetegebbek álltak felügyelet alatt. A lábadozók, vagy akiknek állapota nem kívánt különösebb ápolást, külön laktak; mind-egyiknek megvolt a maga szobája, amelynek ablaka egy elhagyatott utcára nyílt, ahová a takarodó után senki sem merészkedett ki.

A szoba, melyet Térésina foglalt el, az első emeleten feküdt. Nagy, kiugró kövek támaszkodtak a falnak s alkottak az ablakpáránytól lépcsősört az alapig.

Ezenkívül egy esőcsatorna huzódott az ablak közelében, nem messzebb kéztávolságnál.

Az örült mindezt megfigyelte.

Egy este, mihelyt egyedül maradt, nesztele-
nül kinyitotta szobája ablakát s nem törődve a
veszéllyel, egyik kezével megragadta az esőcsa-
tornát, a másikkal pedig az ablakpárkányt, me-
lyen keresztüllépett és leereszkedett az első körre;
azután olyan pontossággal, amely még a legvilá-
gosabb főt is bámulatba ejtette volna, nyugodtan
lekuszott.

Megállás nélkül, sőt még arra sem szakítva
időt, hogy kifújja magát, végigment az elhagya-
tott utcán, azután más utcákon és csakhamar ki-
ért a városból.

Ugy ment, mint tizenhat évvel azelőtt, ugyan-
azon utat járva végig ellentett irányban.

Másnap, amikor szökését észrevették, sietve
értesítették róla a városparancsnokot, aki azon-
ban csupán annyit mondott:

— Ha visszajön, majd rátesszük a kezünket.

A kórház gazdasági főnöke helyeselte ezt a
böles elhatározást. A rendelkezésére bocsátott
pénz nem volt mindig elégséges s így e hivatalnok
szemeiben nem volt megvetendő körülmény, hogy
egy szájjal kevesebbet kellett etetnie.

És a szegény tébolyult csak ment-ment, a
mellét tépő ijesztő nevetés közben szüntelenül is-
mételve:

— Vár rám! . . . Megyek, hogy viszontlát-
hassam!

Choisyban egy könnyörületes fiatal anya, — a
leánya annak, aki tizenöt évvel azelőtt egy da-
rab kenyeret ajánlott fel neki, — egy tányér le-
vest erőszakolt rá.

Igy érkezett Párisba, így vezette a véletlen a Szajna balpartjára és így jutott el a „bibornoki házba.“

Mikor a nap felkelt, Laurent, aki éppúgy, mint Térésina végül is elszunnyadt, feltápászkodott, lerázta magáról a piszkot és távozott.

— Reméljük, hogy este már nem lesz itt, — gondolta.

Megint tévedett.

Amikor a következő éjjel visszatért, az örült az ajtóhoz támaszkodva mintegy várni látszott rá.

Ezuttal egy négyfontos kenyéren kívül papirba csavart csirkemaradékot is hozott magával.

Térésina felényujtotta a kezeit és siri hangján megszólalt:

— Éhes vagyok!

— Nesze, öreg, — felelte Laurent bosszusan; — itt van a részed!

Egy darab kenyeret és egy csontot dobott neki oda, majd oly hangon, melyet rosszkedve csaknem kihívóvá tett, folytatta:

— De rá ne szokj; tévedsz, ha azt hiszed, hogy ez mindig így lesz!

Az örült nem felelt, leült és lenyelte, amit kapott.

— Sokáig akarsz itt maradni? — kezdte megint Laurent két hatalmas falat között.

— Őt várom! — felelte Térésina, olyan rejtélyesen ismételve kedvenc mondását, hogy Laurent felugrott.

— Micsoda? — dühöngött, abbahagyva az

evést.

— Viszont fogom látni! — folytatta az örült.

— Viszont fogod látni?

— Igen?

— Kit?

— Öt!

— Vén boszorkány! — átkozódott Laurent ingerülten. — Volt arcod találkát adni itt egy másik embernek? . . . Nem, nem! . . . ebből nem eszel!

— El fogunk menni! — folytatta Térésina, mintha önmagához beszélne.

— Ah! szóval . . .

— Messze megyünk . . . nagyon messze . . . oda . . . oda! . . . és meg fogjuk találni!

— Hogyan! még valakit? — kiáltotta Laurent, akit elfogott a kíváncsiság. — Meg tudná-e mondani, hogy kit?

— A fiamat!

— Hja, úgy; ezek családi ügyek, amelyek nem tartoznak rám, — állapította meg bölcseledve a tapintatlan kérdezősködő.

És elterülve bűzös szalmarakásán, hozzátette, hogy a további bizalmaskodásoknak elejét vegye:

— Ha hiszel nekem, anyó, a legokosabb, amit tehetsz, ha alszol! . . . Én semmiesetre sem hallgatlak tovább . . . jóéjszakát!

Lehunyta szemeit s mint az előző este, nyugodt lelkiismerettel és jóllakottan elaludt.

Az örült sokáig, nagyon sokáig töprengett, a sötétségbe fúródó merev tekintettel. Az álom azon-

ban lassanként erőt vett rajta és ő is elterült borzalmas fekhelyén, halkan, nagyon halkan maga elé suttogva:

— D'Artagnan! Georges!

A nappalok és az éjszakák követték egymást, — kivált az éjszakák, — anélkül hogy bármilyen változást hoztak volna ebbe az életmódba.

Laurent, aki eleinte átkozódott, végül is hozzászokott az öreg boszorkányhoz, amint tréfásan nevezte.

Térésina viszont, minthogy Laurent nem bántotta többé, mintha némi vonzalmat kezdett volna táplálni iránta, amely csaknem gyermeki engedelmességben nyert kifejezést.

Térésina állandóan bezárkózott és sohasem ment ki az oduból. Laurent pirkadatkor távozott s csak késő éjszaka tért vissza.

Erre az óvatosságra szükség volt, nehogy gyanút keltenek. Ha tudják, hogy a „bíbornoki ház“ lakott, talán jelentkezett volna egy tulajdonos, hogy kikergesse a férfit és a nőt ebből az oduból, vagy hogy bért kérjen hivatlan lakóitól.

Fizetni? . . . Miből fizettek volna a nyomorultak? Hogy megéljen, — ha ugyan ezt életnek lehetett nevezni, — a fickó jobb híjján azt a mesterséget űzte, amelyet ma „csavargásnak“ nevezünk. Leggyakrabban koldult, néha lopott és ezt a legkisebb lelkiismereti furdalást sem érezve; mindig visszatért vackába, anélkül persze, hogy ezt érdeméül lehetett volna betudni: mindenünnen elkergették, annyira visszataszító volt az arca és üres az erszénye.

Egy este, hatodik hónapjában e kegyetlen életnek, — nem Térésina számára, mert az örültek, úgy látszik, mindig mindent jónak találnak, hanem lakótársára nézve, aki állandóan emésztette magát s csak az alkalmat kereste, hogy szakítson vele: — egy este Laurent nagy csomag élelemmel tért haza és így szólt az örülthöz:

— Elválunk, anyó!

Térésina először nem értette meg.

Ránézett; ez nála a kérdést helyettesítette.

— Azt mondom, — ismételte Laurent, — hogy holnaptól kezdve nem látsz többé!

— Holnaptól kezdve? — kérdezte az asszony.

— Igen!

— Ah!

• És feje lassan mellére hanyatlott.

Laurent vállat vont.

— Nem ért meg, — gondolta; — szegény boldog . . . És én, aki az első este azt hittem, hogy pokolian ravasz . . . Hol is volt a fejem?

Leült szögletében.

Hirtelen összerázkódott és felfigyelt.

Neszt hallott, amely anélkül, hogy megindokolni tudta volna, felzaklatta. Felvetette fejét.

— Zokog! — dűnnyögte és felállt, hogy Térésinához lépjen.

Az örült sírdogált.

— Ugyan, anyó, — mondta megindultan, mert még a legaljasabb gonosztevőben sem hal ki minden jóérzés: — csak semmi gyerekesség! . . . Helyet találtam! . . . Érti?

Nem merte többé tegezni . . . Miért? . . . A

boldogtalan fájdalma tiszteletet ébresztett benne.

Folytatta:

— Jó helyet . . . amely lehetővé fogja tenni számomra, hogy tisztességesen éljek . . . De ez még nem jelenti, hogy végleg elválunk. Még látni fog . . . minden nap . . . ha csak lehetséges! . . . Már holnap foglalkozni fogok a dolgával és gazdám révén, akinek nyilván remek összeköttetései vannak, beutaltatom a Salpetrièrrebe!* . . . Ott fogja csak jól érezni magát! . . . Közben . . . majd gondoskodom az ellátásáról; mielőtt elmennék, hagyok itt néhány napra ennivalót s aztán valahányszor jövök, magammal hozom, amire szüksége lesz! . . . De nem szabad sírnia! . . . Ezt nem szeretem!

Laurentnak akkora hatása volt a nyomorult-ra, hogy az felvetette fejét és mosolyt erőltetett ajkaira.

— Vissza fog jönni? — kérdezte.

— Megigérem.

• Térésina a szemei közé nézett és ugyanazon a hangon, mellyel néhány hónappal azelőtt fiáról beszélt:

— Várni fogom! . . . Viszont fogom látni! — mormolta.

Laurent megtette, amit mondott.

Mielőtt eltávozott volna, kenyeret és valami ételt hagyott a tébolyultnak, amit az előlegből szerzett be, amelyet Souvré báró adott neki.

Nem akarjuk állítani, hogy összhangban volt

* Párisi menedékház elaggott és lelkibeteg nők számára.

a maga elé tűzött tervekkel, de mégis tény, hogy betartotta szavát és visszajárt a „bíbornoki házba“, nyilván, mert az események kényszerítették rá.

Bármint legyen is, az elköltözést követő hét folyamán négyszer vagy ötször is visszatért, minden egyes alkalommal éjszaka, hogy meglátogassa nyomortársát és pótolja sovány élelmét.

Azon nap délutánján, amelyre Thorigny Lambert estélye volt kitűzve, a báró így szólt Laurent-hoz:

— Ma este el fogsz kíséрни.

— Parancsára, báró úr! — felelte a lakáj, azon az édeskés hangon, melyet gazdájával szemben használt.

— Ismered a Lambert-palotát?

— Kívülről igen, báró úr.

— Oda fogunk menni!

— Rendelkezzék velem, báró úr.

E szavakkal távozni készült.

Souvré visszahívta.

— Mihelyt megérkezünk, — mondta neki hal-
kan, — észrevétlenül kipuhatolod a szobák fekvé-
sét.

— Meg fog történni, báró úr.

— Főként az ajtókat, — tette hozzá utóbbi.

— Szemügyre fogom venni valamennyit!

És egészen más hangon, ugyancsak suttogva, a lakáj megkérdezte:

— Vigyek fegyvereket magammal?

A báró felvetette fejét, ránézett, néhány per-
cig gondolkodott, majd kurtán:

— Aranyat érsz, fickó! — felelte. — Vigyél

fegyvereket.

— Pontosan végre fogom hajtani báró úr utasításait.

— Mehetsz!

Laurent távozott, maga elé dűnnyögve:

— Oh! oh! úgy látszik, hogy nemes és tisztelt gazdám valami kis aljasságra készül!

És mosolyogva:

— Nekem mindenesetre hozni fog a konyhámra!

Láttuk, hogy a fickó mint hajtotta végre a parancsokat, melyeket kapott. Annyira lelkiismeretesen ragaszkodot utasításaihoz, hogy nemcsak a szalónokban ténfergett, amelyekben a meghívottak szorongtak; a mellékszobákat is meg akarta ismerni, nem gazdája, hanem sajátmaga személyes kíváncsisága kielégítése végett. Mint a kopó, állandóan szimatolt. Ösztöne súgta, hogy aratása lehet e körben, amelybe bejutott.

Igy haladt folyosóról folyosóra, ajtóról ajtóra, míg végül elért egy fa-falburkolathoz, mely gyanúnak tetszett neki.

— Lám, lám! — gondolta magában alapos vizsgálódása után: — Faragványok, melyek nem illenek össze pontosan, ugyanúgy kancsalítanak, mint én.

Mosolygott ezen az elmésségén, mert ő maga rettenetesen kancsalított.

Ujjával kétszer vagy háromszor szárazon megkopogtatta a burkolatot.

— Ajtó! — állapította meg; — gyanítottam!

Megnyomta a kilincset: az ajtó kinyílt.

— Teringettét! Meg kell tudnom, hogy hová vezet! — mormolta, óvatosan félretolva a kárpitot, amely a túlsó oldalon lógott és elővigyázatosan kidugva fejét.

Egy folyosót látott maga előtt. Bosszankodva, hogy felesleges munkát végzett, már éppen vissza akart húzódni, amikor némi távolságra három ember körvonalait vette észre.

Ugyanazon pillanatban közeledő léptek zaját halotta.

Visszahúzta fejét és mozdulatlan maradt a függöny mögött.

Néhány másodperccel később hangokat hallott és elhatározta, hogy hallgatózni fog; kíváncsisága győzött okossága fölött, kibújt, mint egy csúszómászó előrelopakodott az árnyékok közt és megközelítette a beszélgetőket.

Amit látott és hallott, jóllehet nem sokat értett belőle, szöveget ütött a fejébe.

Annyit meg tudott állapítani, hogy rendkívül megható találkozás tanúja.

Az egymás karjai közé omló apa és gyermek nem hagyták közömbösen; a jelenet egyenesen szórakoztatta; elmosolyodott és maga elé dünnyögte:

— Istenem! . . . mintha csak Molière úr egy vígjátékánál volnék.

De a személyek neve? Ezt akarta megtudni.

Addig is, míg megtudja, ha ugyan úgy volt rendelve, hogy megtudja valamikor, a legnagyobb figyelemmel vette őket szemügyre, hogy emlékezetébe vesse vonásaikat.

Amint kissé túlhirtelen előrenyújtotta fejét,

hogy jobban lásson, lába odakoppant az oszlophoz, amely mögött rejtőzködött.

Ekkor fedezte fel jelenlétét Georges; és éppen csak annyi ideje maradt, hogy eltűnjön, becsukva maga mögött a titkos ajtót.

Mielőtt Souvré Raoul báró keresésére indult volna, mégegyszer visszafordult a folyosó felé.

— Meg fogom tudni, hogy kik vagytok! — mormolta.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

XXVI.

Ismét együtt

Térjünk vissza a hercegnőhöz és Thorigny úrhoz.

Utóbbi, aki tapintatosan félrevonult, Souvré báró távozása után néhány lépést tett a hercegnő felé.

— Ön csaknem semleges maradt az ostromban, kedves elnököm, melyet ellenem intéztek, — szólalt meg Sandoval Ines, miközben mosolyogni próbált; — éppen ezért önt hívom fel döntőbírónak.

— Ha szabad őszintének lennem, hercegnő, — felelte Thorigny úr: — vonakodása nem volt helyén való; mindaz, amit Souvré báró mondott önnek, színiigazság.

— Szóval ön azt hiszi, hogy hasznukra lehetek?

— Minden bizonnyal!

— Akkor hát mérlegelni sem kívánom a tervet, amely önt és a bárót testestől-lelkestől leköti! . . . Legyen! . . . Kész vagyok megtenni, amit kívánnak tőlem!

— Mi nem kívánunk, hercegnő . . . mi kérünk!

— És kérésük teljesülni fog. Mindazonáltal, — tette hozzá, — adjon némi magyarázatot, nem azért, hogy meggyőzzön, hanem saját lelkiismeretem megnyugtató végett.

— Mit óhajt tudni? . . . Kérdezzen!

A hercegnő jelt adott neki, hogy üljön le.

Az elnök egy karosszéket tólt mellé és helyet foglalt.

— Hallgatom!

— Mindenekelőtt mondja meg őszintén: mi adott okot erre az összeesküvésre? — kezdte el Ines.

— Ön azt kérdi, hogy mi?

— Ugyvan.

— Minden, hercegnő, ami történik! Minden, ami végbemegy! Minden ténykedés, melyet a király nevében követnek el! . . . Többé nem XIV. Lajos kormányoz, hanem Maintenon asszony, akit valamennyien gyűlölünk! . . . Az Állam az ő kezei között a nemzet megalázása.

— Azt hiszi?

— Minden ezt bizonyítja! — folytatta Thorigny úr. — Mindenekelőtt arra kérem, hogy ne tartson elfogultnak. Nem szeretem a királyt, nem! ma este már meg is mondtam az okát. Mindazonáltal utolsó és jóvátehetetlen ostobasága előtt senki sem volt, aki méltóbbnak tartotta volna a francia trónra, mint én, mert fogyatékoságai részben eltűntek fejedelmi erényei mellett. Ma nem egyéb, mint gyermekereplő egy fonákgondolkodású öregasszony kezeiben . . . Nézzünk néhány évvel hátrafelé az eseményekben és be fogom önnek bizonyí-

tani, amit állítok.

A hercegnő bólintott, mire az elnök folytatta:

— Megszédítve szellemétől s főként ügyességétől, a király — mint bebizonyult — titokban nőül vette Scarron özvegyét és hamarosan teljesen hatalma alá került e száraz és hidegszívű, hatalomvágyó és babonásan jámbor asszonynak. Támogatva La Chaise atyától, e kétszínű jezsuitától, mi mindent nem követett el, míg a királyt meggyőzte, hogy dicsősége és koronája érdeke egyaránt megköveteli a protestantizmus kiirtását, hogy ezt a feladatot egyenesen a Gondviselés tűzte ki számára.

— Igen! — mormolta Ines töprengően; — és mennyi könnyébe került ez számos családnak, melyektől megtérítés ürügye alatt elvették gyermekeiket.

— És Louvois . . . — mondta megint az elnök.

A hercegnő itt gyorsan a szavaiba vágott és felkiáltott:

— Ne beszéljen nekem erről az emberről! . . . ne beszéljen nekem róla soha!

Hangja akarata ellenére parancsoló, éles lett.

— Ellenkezőleg, hercegnő; beszéljünk róla!

— Thorigny úr! . . .

— Igen, beszéljünk róla! — szólt az elnök erőlyesen, — mert be akarom önnek bizonyítani, hogy nekünk ugyanannyi rosszat tett, mint önnek.

— Ezt ön nekem nem fogja bebizonyítani! Ez lehetetlenség!

— Legalább meg fogom kísérelni! Ez az em-

ber, — folytatta, — egészen a Cévenne-ekig üldöz-
te a hugenottákat! . . . Ki küldte ki megtörésük
végett a dragonyosokat? Ó! . . . Ki gyilkoltatott
le, pusztított el, semmisített meg ezer és ezer ár-
tatlant? . . . Ó! Mindig ő! És a király mindenre
felhatalmazta! És a király semmit sem mondott és
semmit sem tett, hogy megállítsa a vért, amely
patakokban ömlött.

„Igaz, hogy Louvois meghalt, de XIV. Lajos
itt maradt, hogy átvegye minisztere hibáit, mert
Louvois halála után sem javult a helyzet és
XIV. Lajos még jobban Maintenon asszonynak, e
balvégzetű nőnek a befolyása alá került, akivel
együtt dolgozott Franciaország hanyatlásán.

„Akarja bizonyítékát?

„Ez a nagy király, aki előtt valamennyi feje-
delem meghódolt, maga kénytelen volt fejet haj-
tani a Római Egyház előtt! Ez nekünk Avignonba
került, melyet vissza kellett adnia VIII. Sándor
trónralépésekor . . . Ki forgatta ki értelméből a
Nimègue-i szerződést, hogy védelmébe vegye
II. Jakabot, Anglia trónfosztott királyát? Ki tette
Franciaországot azzá, ami ma? Ki okozta, hogy
valamennyi hatalom kénye-kedve szerint bánhat
vele? XIV. Lajos, Louvois és Maintemon asz-
szony! . . .

„Minthogy mindezen tényekből kifolyólag, —
fejezte be az elnök, — a király nem méltó többé a
kormányzásra, elhatároztuk, hogy kimondjuk trón-
vesztettségét.

A hercegnő felállt.

Heves izgalomtól megfeszült arccal és félig le-

hunyt szempillákkal, melyek elrejtették a tekintetében égő tüzet, eltökélten mondta:

— Alapjában véve mit bánom, hogy mit eslekedett a király? Csak az embert akarom látni benne és nem akarok emlékezni másra, mint arra az aljas eljárására, mellyel felhatalmazást, sőt talán parancsot adott férjem, René gróf meggyilkolására! . . . Maintenon asszony? Nem ismerem és egyáltalán nem akarom ismerni! . . . Semmi köze sincs a szerencsétlenségemhez. De őt, a királyt, gyűlölöm mindazzal a gyűlölettel, melyet minisztere ellen tápláltam; őt teszem felelőssé azért a rettenetes szenvedésért, amit a másik okozott és ezért fogadom el a nekem tett ajánlatot . . . Menjen a báróhoz, mondja meg neki, hogy gyűjtse össze azt a néhány nemesurat, aki még ingadozik és legyenek itt valamennyien egy óra múlva: várni fogom önöket . . . Ha a befolyás, melyet feltételeznek rólam, valóban létezik, meg fogok szüntetni minden tétovázást . . .

— Ah! hercegnő! hercegnő! — kiáltott Thorigny úr: — ön megmenti Franciaországot!

— Nem! — felelte Ines maró hangon. — Franciaország sorsa kevésbé érdekel! Szerettem, mert ő adta nekem Renémet és Lillasomat . . . de visszavette őket tőlem . . . és velük együtt megölte szívemet! . . . Ah! Franciaország kegyetlen a spyolokhoz . . . Meg akarom magam bosszúlni és ugyanakkor bosszút akarok állni Mária Teréziáért, nemes és boldogtalan barátnőmért!

Elhallgatott, hogy nyugodtabban még hozzátegye:

— Menjen, kedves elnököm! menjen!

Thorigny úr tiszteletteljesen megcsókolta a felényujtott fehér kezét és büszkén a reá váró küldetésre, visszatért a szalónokba.

A hercegnő egy karosszékbe ereszkedett és gondolkodni kezdett.

Visszatért a mult, benépesítve emlékezetét mindazzal, ami rettenetesen csak átesett rövid boldogsága után. Láta a grófot véresen; látta leányát, akit embertelenül elraboltak, hogy megkínózzanak; és Marie-val való találkozására óta most először buggyantak ki ismét könnyek a szemeiből és peregtek le szép arcán.

Leánya! Főként ez az emlék volt, amely rémítette és kegyetlenül gyötörte! Annyira elfeledkezhetett-e a gyerekekről, hogy abbahagyja kutatásait? Igen! És bánta ezt a bűnét és gondolatban rossz anyának tartotta magát! . . . Haragudott magára, hogy csak ritkán gondol már rá s amikor talán ezredszer akarta felidézni a bölcsőben fekvő gyermek képét, egy másik kép jelent meg előtte: Marie-é! . . . Marie! De micsoda hatalmat gyakorolt egész lényére ez a fiatal leány? . . . Hasztalan igyekezett róla számot adni magának . . . Igyekezett visszaemlékezni kis Liliásának, véréből való gyermekének arcvonásaira és mindig, mindig Marie édes arca rajzolódott ki előtte. Felháborodott. A szeretetet, melyet egy idegen iránt érzett, gyűlöletesnek tartotta. Másnak tartozott vele, a saját leányának! Miért fecsérelte tehát így erre az ismeretlenre? Minthogy e kérdésre nem talált vá-

laszt, a sorsot, magát Istent okolta és közel volt, hogy káromolja.

És a gyűlölet, ez a kielégítetlen vágy, összevegyült a keblében összecsapó többi érzelmekkel és egy pillanatra megfosztotta józanságától.

Rettenetes, ijesztő gyötrelmet állt ki, valahányszor megkérdezte lelkiismeretét. És különös! nem tudta megmagyarázni magának, hogy miért oldozta fel a lelkiismerete.

A folyosóra vezető előszoba ajtaja halkán feltárult és d'Artagnan Georges lépett be rajta.

A hercegnő nem látta és nem hallotta; csak amikor közvetlenül melléje ért és meghajolt előtte, fordította meg lassan a fejét.

— Ön! — kiáltotta boldogan, hogy szabadulhat gyötrő tépelődéseitől.

— Én vagyok, hercegnő, — felelte a fiatal ember. — Bocsásson meg, hogy így jelenek meg ön előtt, de amit mondanom kell önnek, nagyon komoly!

— Oh! nagyon komoly! — ismételte a hercegnő, mosolyogni igyekezve. — Talán ön is összeküvést sző, lovag?

— Dehogy! asszonyom. És Isten oltalmazzon tőle!

— Miért, ha kérdeznem szabad?

— Mert egy nemes, aki hűséget esküdött királyának, nem szabad hogy megszegje esküjét!

— És ha a király méltatlanná lett a neki tett eskükre?

— Egyedül Istennek tartozik érte felelősséggel!

— Más szavakkal, — mormolta a hercegnő gúnyosan: — a király félisten, aki megtorlatlanul követhet el bármely bűnt! . . . Noshát, uram, — tette hozzá emelt hangon: — én semmit sem esküdtem ennek az aljas uralkodónak!

— Az Istenért, asszonyom . . .

Ines félbeszakította:

— De hogyan tudta meg, hogy összeesküvés készül?

— Ma este e palota szalónjaiban néhány szót ságtak róla a fülembé.

— És ön vonakodik csatlakozni?

— Amint ön is vonakodni fog, asszonyom . . .

— Uram!

— Azok után, amiket mondani fogok önnek!
— folytatta Georges hidegen.

— Tényleg, el is felejtettem: nagyon komoly, amit mondani akar?

— Nagyon komoly . . .

— Beszéljen hát, uram.

A fiatal ember néhány lépést tett előre s miután meghajolt, szilárd hangon elkezdte:

— Hagyjuk néhány percre a politikát, hercegnő.

— Legyen, lovag . . . És miről fogunk beszélni?

— Meghittebb dolgokról . . .

— Amelyek bizonyára jobban fogják érdekelni, mint az összeesküvések.

— Igazán?

— Meg vagyok róla győződve.

— Tudja-e, hogy máris égek a kíváncsiságtól?
Georges meghajolt.

— Magyarázza hát meg a szavait, — mondta megint a hercegnő.

Minthogy Georges hallgatott:

— Mi tartja vissza? Az ügy . . . komoly-sága?

— Talán! — válaszolta a lovag, aki sokkal jobban el volt foglalva gondolataiban azzal, amit mondani szándékozott, semhogy ráeeszmélt volna, hogy előre gúnyolódnak titka fontosságán.

— Ne féljen semmit! — mondta a hercegnő még mindig gúnyosan; — tartózkodás nélkül beszélhet! . . . Bátor vagyok és szinte közömbös.

— Annál jobb, asszonyom, — felelte Georges eltökélten, -- mert egy rettenetes dátumra kell visszaemlékeztetnem, amely erősen fel fogja izgatni!

Oly hangon, amely már nem volt annyira bizakodó, Ines megkérdezte:

— Milyen dátumra?

— Tegyük fel egy pillanatra, -- folytatta a fiatal ember komolyan, — hogy 1678 április 12-ének éjszakáján vagyunk . . .

-- 1678 április 12-ének éjszakáján vagyunk?!

S mintha rugó mozgatta volna testét, tétova szemekkel, összeszorított szájjal, félelmes, fenyegető arccal hirtelen felpattant.

— 1678 április 12-ének éjszakáján! — ismételte még egyszer.

— Igen! . . . És tételezze fel azt is, hogy nem

itt vagyunk, a Thorigny Lambert palota egyik szalónjában, hanem . . .

— Fejezze be! — kiáltotta a hercegnő hörgő hangon.

— Az Anjou-rakpart és a Motte-aux-Papelards sarkán, a Mária-híd előtt!

— Ah! — sikoltott fel Ines, torkához kapva kezével.

És szédülve rogyott le a karosszékbe.

Szemei mozdulatlanul meredtek az ürbe.

Szinte eszét vesztette egy pillanatra.

Beszélni akart és nem tudott.

Mozdulatlanul ült, lelógó karokkal, görcsösen rángatódzó ajkakkal, lihegő kebelrel.

-- Szedje össze magát! — kiáltott a fiatal ember, gyorsan hozzálépve és annyival is inkább megrettenve, mert a közönyt, melyet a hercegnő színlelt, valódinak tartotta. — Szedje össze magát, asszonyom, és hallgasson rám . . . Kérem! . . . könnyögöm! . . .

Ines kétségbeesett erőfeszítést tett, hogy visszanyerje önuralmát.

És halk hangon, melybe könnyek és felcsuklások vegyültek:

— Micsoda emléket idéz fel bennem, uram! — mondta.

— Rettenetes emléket! Tudom! . . . De meg kell tennem!

— Meg kell tennie? — ismételte a hercegnő szinte öntudatlanul.

— Azon az éjszakán egy nemest gyilkoltak meg, — kezdte meg Georges.

— Renét!

— D'Ablincourt gróf urat, az ön férjét.

— Hogyan! ön tudja? — kiáltotta Ines.

És mint Souvré báró Gérard kunyhójában, ő is hozzátette magában:

— Ez a visszatérő lelkek éjszakája! . . . Tizenhat év után, egy óra leforgásán belül, két ember ismert fel egymásután és beszél a grófról!

— Mindent tudok, — szólta a lovag, az első mondatra feelve, minthogy csak ezt hallotta.

— De hát kicsoda ön, aki mindezt az emlékezetembe idézi?

— Egy barát, asszonyom!

— A másik is ezt mondta, — gondolta Ines. És hangosan és szomorúan:

— Egy barát! Hát van még barátom?

— Van, hercegnő, ne kételkedjék benne; és e barátok, akiket ön talán nem ismer, ugyanannyira őszinték, mint odaadók.

— De ha így van, — vetette ellen Ines, kissé összeszedve magát: — akkor miért nem ösztökélnek a bosszúra, ahelyett hogy visszatartanának? . . . Ön ismeri titkomat és csodálkozik, hogy ellensége vagyok a királynak? . . . Ha ön valóban a barátom, úgy együtt fog érezni gyűlöletemmel és nem fogja megtagadni tőlem segítőkarját.

A fiatal d'Artagnan nem kis zavarba került e harcias elkeseredéssel szemben és a barátságára való egyenes hivatkozás meglehetősen feszélyezte . . . Mindazonáltal lélekjelenléte nem hagyta el és így felelt a hercegnőnek:

— Van valaki más, akit e bosszúállás különösebben érdekel . . .

— Valaki más! . . . Kicsoda?

— D'Ablincourt gróf úr!

Ines rémülten meredt rá és újra görcsösen rángatózni kezdett.

— René! . . . — hebegte. — Nem értem . . . Magyarázza meg magát!

Georges kereste a szavakat, hogy a lehetőséghez képest enyhítse a heves izgalmat, melyet előidézett; de a szegény nő hirtelen felkiáltott:

— René! ah! Istenem! . . . Ön Renéről beszélt?

Majd némi szünet után, mialatt minden erejéből homlokát dörzsölte:

— D'Ablincourt gróf megbosszúlhatja magát, bosszút állva egyszersmind értem is? Ezt akarta talán mondani?

A lovag igenlően bólintott.

Ines rémült sikolyban tört ki.

— Jóságos Isten! René hát nem halt meg?

— Él!

Ines megtántorodott.

Georges felfogta.

— Nem ártat? — folytatta a hercegnő néhány pillanat múlva. — Túlságos kegyetlenség volna oly reménynek adni bennem tápot, amely nem valósulhat meg! Ezzel kínpadra feszítene . . . Pedig már annyit szenvedtem! . . .

— Nem, asszonyom, nem! — felelte a fiatal ember. — Nem szedem rá! A gróf él! . . . Állítom! Esküszöm!

— Él! — ismételte Ines örömtől ragyogva és összekulcsolva kezeit, mintha néma imában mondana az Égnek köszönetet.

Bár biztos volt, hogy újabb lelki megrázkódást okoz szavaival, de abban a benső meggyőződésben, hogy a nemes asszony képes lesz elviselni a máik boldog leleplezést is, Georges folytatta, hogy minél előbb végére érjen maga elé tűzött küldetésének:

— A férje él, asszonyom . . . és . . . a leányát . . .

— A leányomat? — kérdezte gyorsan Ines.

— . . . Megmentették!

A túlságosan heves felindulás ezúttal leverte lábairól e törékeny és gyenge testet, amely már oly erős megrázkódtatáson ment keresztül.

A hercegnő a lovag karjai közt elájult; lassan hátrahanyatlott és félig lehunyt szemekkel mozduatlan maradt.

Ép e pillanatban az ajtó kinyílt és d'Ablincourt gróf, Mariet átölelve, belépett. Megindultan közeledtek, Folavriltól és Malvenutól követve, akik ök-leikkel törölgették szemeiket.

Georges helyet adott.

— Ines! drága, imádott feleségem, — kiáltotta a gróf, térdre hullva a hercegnő előtt.

— Anyám! — mormolta a fiatal leány, ugyancsak letérdelve.

— Nagy Isten! — sikoltott fel hirtelen d'Ablincourt úr, kissé felemelkedve. — De hiszen meghal!

— Nem, gróf úr! — csuklott fel Folavril. — Nem ezek az izgalmak ölnek meg egy embert! . . .

Ellenkezőleg, még a holtakba is új életet öntenek!

— Nézzék csak! — folytatta Malvenu, nem kevésbé megindultan társánál; — már kinyitja a szemeit! . . . Önre néz! . . . sír!

A Krözus-herceg leánya tényleg magához tért és könnyekől fátyolos tekintetét a szerencsétlen gróf sápadt arcára vetette:

— René! — sóhajtott gyengén.

— Ines! . . . Ines! . . . Végül megtaláltalak!

E szavakkal megragadta imádott hitvese kezeit és gyorsan ajkaihoz emelte.

A fiatal leány kezeibe temetett arccal sírt mellettük.

— Liliás! — kiáltott fel d'Ablincourt grófné, a boldogságtól megrészegeedve.

S hogy szemügyre vegye a drága gyermek vonásait, kezei közé fogta és lassan felemelte a fiatal leány fejét; de nem tudta befejezni e gyengédséggel tele mozdulatot és keserű szemrehányással nyögött fel:

— Marie? . . . a leányom?

És kérdő tekintetét vetett a jelenlevők mind-egyikére, mintha e rejtély megoldását várná.

Folavril és Malvenu legyűrték a torkukat fojtogató kétségbeesést, egy lépést tettek előre és kinyújtott kézzel, ünnepélyesen jelentették ki:

— Esküszünk!

D'Artagnan Georges összerezte e két hang hallatára.

— Az áldóját! — gondolta magában; — cserben hagy az emlékezetem? . . . Régen, nagyon régen volt, hogy első ízben találkoztam e két nemesúr-

ral . . . de hol? . . . Meg fogom tőlük kérdezni . . .

Mintha a multat borító fátyol hirtelen szétzakadt volna, d'Ablincourt grófné ajkait az öröm és boldogság kiáltása hagyta el! . . . Az anya kiáltása, aki megtalálta mindörökre elveszettnek hitt imádott gyermekét; és karjai közé ölelve a fiatal leányt, símogatta, esókolgatta, elhalmozva mindazon édes nevekkal, melyeket akkor fecsért rá, mikor szívéhez szorítva tartotta.

— Liliás! . . . drága kicsikém! . . . angyalom! . . . kincsem! . . . te vagy! . . . igen, te vagy! — mondta, a torkába szálló könnyektől fuldokló hangon. — És te mellettem éltél, anélkül hogy rájöttem volna a valóságra! . . . Leányom itt volt, az oldalamon és én nem tudtam! . . . Marienak hívtalak és csak idegent láttam benned! . . . De szerettelek! . . . Oh! igen! nagyon szerettelek! mert jelenléted szükségletemmé vált, mert nem tudtam többé élni nélküled! . . . Ah! — folytatta Folavril és Malvenu felé fordulva: — legyenek áldottak, akik visszaadják őt nekem!

És szabad kezét férje felé nyujtva:

— Együtt vagyunk! — kiáltott fel. — Együtt vagyunk mindhárman! Ezúttal nem téphetnek ki többé a karjaim közül.

— Ines! — mormolta a gróf; — Liliás! menyire szeretlek benneteket!

Átölelték egymást, szíveik összeolvadtak és így álltak sokáig, egy testbe-lélekbe fonódva.

Miután az elragadtatás első pillanatából magához tért, d'Ablincourt grófné megkérdezte, vagy inkább kérdezni akarta e szeretett lényeket, mert

kérdéseire, melyeket hol a grófhhoz, hol leányához intézett, még be sem várta a válaszokat.

— René, — mondta, — milyen csoda révén menekülhetett meg a halálból? . . . És te, szeretett gyermekekem, hogyan kerültél nagylelkű pártfogóidhoz? . . . Milyen borzalmasan kellett szenvednie, Reném . . . Olyan sápadt volt ezen a rettenetes éjszakán! . . . Gondoltál-e néha anyádra és szeretted volna megismerni, drága leányom?

Örömeben nem látott másokat, mint az övéit és megfélekedve az idegenek jelenlétéről, tartózkodás nélkül adta magát; mert mielőtt még a két kérdezett egyike válaszolhatott volna, egy-egy csókkal zárta le szájukat, sugárzón a váratlan boldogságtól, mellyel Isten végtelen irgalmában elhalmozta.

D'Artagnan Georges, aki láthatóan nyugtalanodni kezdett és türelmetlenül várta e jelenet végét, hirtelen közbeszólt:

— Nem gondolják-e, — kérdezte, — hogy megfontolatlanság lenne tovább is itt maradni?

— Nem! — válaszolta Ines kissé bosszúsan, mert ha az öröm kiárad, nem szívesen veszi, ha gátolni akarják; — teljesen biztonságban vagyunk e szalónban, amely Thorigny úr külön gondoskodásának tárgya; egyébként sem távozhatom, mint-hogy találkoztát adtam itt az ön egyik leghívebb barátjának, René.

— Egy barátomnak? — kérdezte a gróf kételkedve.

— Igen, Souvré Raoul bárónak . . .

— Souvrénak! . . . — harsogta a számkivetett nemesúr, a düh olyan kifejezésével hangjában,

hogy a szegény asszony és a fiatal leány rémülten néztek rá. — Souvrénak! — ismételte keserűen kacagva; — ah! ő a barátomnak mondja magát? . . . De hiszen az orgyilkosom, Ines! . . . Minden bajunk oka!

— Ó?! -- kiáltott fel a grófné ijedten.

Majd mintha minél-előbb meg akart volna ismerkedni a rémes titokkal, melyet fellebbentettek előtte, gyorsan hozzátette:

— Beszéljen, René, mert már semmit sem értek: Souvré báró ugyanezen a helyen, néhány perccel ezelőtt, azt állította magáról, hogy senki sem odaadóbb barátja nála.

— Az alávaló! — felelte a gróf; — ő az, hallja-e, Ines? ő az, aki törével ledöfött!

— Ah! — mormolta fogcsikorgatva a spanyol nő.

És kezei görcsösen kaptak a levegőbe, mintha torkánál akarta volna megragadni a nyomorultat, hogy megfojtsa.

Minden bizonnyal meg is tette volna, ha a báró ott áll előtte. Nem engedte volna el előbb, csak ha már a földön fetreng hörögve, halállal vívódva.

— Ó! ő! ő! — ismételte háromszor is, mialatt hangja, amely rendszerint oly dallamos volt, rikácsoló és felismerhetetlen lett.

— De ütött a bosszú órája, — szólt megint a gróf. — Meg fogom ölni! Még ma éjjel! Megesküdtem rá!

— Nem! — kiáltotta gyorsan Ines.

Valamennyien ránéztek.

— Nem! — szólta ismét nyomatékosan; —
nem akarom, hogy kockáztassa életét!

— Ines!

— Nem akarom!

És más hangon:

— Ön meg akar verekedni ezzel az emberrel?

— Igen! mert én nem vagyok orgyilkos!

— Noshát! én megtiltom.

A gróf válaszolni készült; az asszony nem hagyott rá időt.

— Megtiltom! — ismételte, még erélyesebben.
— egy ilyen nyomorulttal az ember nem verekszik meg!

— Ön tehát azt tanácsolja nekem, hogy mondjak le bosszúmról? — kérdezte d'Abincourt úr.

— Hogy ezt tanácsolom-e?! — kiáltotta Ines gyűlölettől csillogó szemekkel. — Ah! nézzen hát rám! . . . Sandoval lennék-e? . . . Nem látja-e hogy önnél is mohóbban szomjazom ennek az embernek a vérére? . . . Nem látja-e, hogy a halálát akarom és ugyanolyan forrón akarom, mint ön? . . . Megbosszúlni magam! — folytatta, — ó, igen! Már gondoltam rá és másokat okoltam a borzalmas büntényért, mellyel e szörnyeteg szennyezte be magát! . . . Louvois marquist vádoltam! az ön első ellenségét . . . A királyt vádoltam! És a csalóka látszat után indulva, már csaknem eszközévé szegődtem egy ostoba összeesküvésnek, melyet éppen az szított, aki az ön orgyilkosa volt! Ah! Isten legyen áldott! Saját fegyvereivel fogok lesújtani a bűnösre! mert meg fog halni! Meg fog halni!

Magasra vetett fejével, lángoló tekintetével,

göresösen megfeszült vonásaival, lihegő lélegzetével ijesztő és fenséges volt egyszerre!

— Ines! . . . Ines! . . . — kiátott fel d'Albin-court úr.

— Ön tébolyultnak tart? — felelte a grófné. — Ugyan! . . . talán az örület szül olyan gondolatot, amely az agyamba ötlött?

És a gróf egy kézmozdulatára:

— Ne kérdezzen! . . . És hagyjon cselekedni!

— Mit szándékozik hát tenni? — kérdezte Georges, szinte akarata ellenére megszólalva.

— Hogy mit szándékozom tenni? — kiáltotta Ines. — Figyeljenek ide! Nemtelen halált akarok a számára! . . . Ki akarom szolgáltatni az orgyilkost a hóhérnak!

Valamennyien megborzongtak.

— Nos? Nem helyeslik a tervemet?

— Ines, — mormolta a gróf: — attól tartok, hogy légvárat épít! . . . Souvré báró hatalmas.

A grófné büszkén, dölyfösen egyenesedett ki.

— Ha hatalmas cselszövényei révén, — jelentette ki, — úgy én az vagyok vagyonom, szépségem s a tisztelet folytán, mely körülvesz; s mint-hogy a kiállt balszerenese megháromszorozta erőmet, le fogom győzni!

— Jobb lenne, ha mi magunk végeznénk vele, — jegyezte meg Georges, kardja markolatához kapva.

— Nem, uraim! Souvré báró az enyém! Minden segítség nélkül fogok vele végezni! . . . S ezt ugyanitt, ma éjjel, egy óra leforgásán belül!

— Ha ránk bízna a dolgot, Bellevenue mar-

quisra és reám, — kockáztatta meg Folavril félénken: — hamarosan elkészülnénk!

— Ei bizony! — toldotta meg Malvenu ugyanazon a hangon. — Kitünő barátom és én rövid úton elintéznők a leszámolást.

— Nem, nem! — felelte Ines. — Az fog teljesedni, amit elhatároztam! . . . Akarom! . . . Beleegyeznek?

És átölelve a grófot és Mariet, hozzátette:

— Jöjjenek! . . . És bízzanak bennem! Meg leszünk bosszúlva!

Georges előreindult és kinyitotta az ajtót. Mind a négyen kiértek az előszobába és onnan a hatalmas folyosóra, amelyben csakhamar eltűntek.

Csak Folavril és Malvenu maradtak a szalónban, egy székre rogyva, fájdalmuk martalékkaként, melyet most már nem tudtak eltitkolni.

XXVII.

Két nagy fájdalom

Megtörve a nehéz csendet, mely most a szobában uralkodott, a hegedűk halk játéka néha-néha beszűrődött a távolból és úgy érkezett a két hajdani kalandor füleibe, mint megannyi panasz és sóhaj.

A szerencsétlenek szenvedtek és szívük gyászában készséggel lemondtak volna jelenlegi gazdagságukról, e szomorúsággal tele, belülről feketével kárpitozott gazdagságról, hogy visszaszerezhessék vele korábbi jókedvüket.

Beszélni? . . . Nem tudtak. Sírni? . . . Kínzó erőfeszítéseket tettek, hogy kölcsönösen eltitkolják egymás előtt e gyengességüket, de a lázongó könnyek, akaratukkal dacolva, utat találtak szemeikbe, némán peregtek le orcáikon és elvesztek torzonborz bajuszukban.

A csapás, amely lesujtott rájuk, annál rettenetesebben érte őket, minthogy nem volt előre látható. Egyáltalán nem készültek fel rá. Soha nem

gondolták komolyan, hogy egy nap meg fog kel-
leni válniok kis Mariejuktól.

És íme, ez a nagy boldogság, melyhez hozzá-
szoktak, ez a nyugodt békés élet, melyet nagyrészt
egy fiatal leány szeretete töltött ki, most hirtelen
széthullt, nem hagyva körülöttük egyebet, mint
mérhetetlen ürt, mely rémítette, késégbeejette
őket.

Marie nem lesz többé az övék! Nem fogják töb-
bé megcsókolhatni! . . . Nem fogják többé alávet-
hetni magukat ezer és ezer szeszélyének, melyet oly
örömeteljesítettek, nem fognak többé örködhetni
fölötte, nem fogják többé szerethetni! Szóval nem
lesz többé az ő leányunk, az ő gyermekük!

A valóság d'Ablincourt gróf és felesége, a
grófné személyében toppant eléjük, akit eddig
csak Sandoval hercegnő néven ismertek.

Életük mindörökre elsötétült.

Igen! És ezt sejtették és tudták.

A gyermek szeretetében nem kételkedtek. Min-
dig szeretni fogja őket, de ez a szeretet nem lesz
kizárólagos.

Emlékeztek, hogy mint kellett valaha harcol-
niok, küzdeniök a féltékenység ellen, amely rabu-
akarta ejteni őket. Csak erős és régi barátságuk-
nak köszönhatték, hogy győzedelmeskedni tudtak
rajta.

Kölcsönös engedményeket tettek egymásnak és
lassanként hozzászokva, e kettős apaság végül is
elviselhetőnek tűnt fel szemeikben és őszintén,
hátsó gondolatok nélkül fogadták el.

De most már nem lehetett többé így: Marie-
nak apja volt, valódi apja! és anyja!

Kik voltak ők? . . . Idegenek! . . . talán barátok... akikre a gyermek mindig mosolyogni fog és gépiesen odanyujtja homlokát, hogy lopva egy csókot lehelhessenek rá.

Nem erről álmodoztak, nem ezt remélték.

Boldogságuk összeomlása annyira orvosolhatatlannak tűnt, hogy még csak eszükbe sem jutott, hogy talán részben visszaszerezhetik.

Mit fognak csinálni?

Összetörte őket a fájdalom s még gondolkodóképességüket is elvesztették.

Tompultságuk néhány percig tartott. Folavril végre felemelte fejét.

— Malvenu, — szolt eltökélten; — hitemre! . . . egy javaslatot akarok neked tenni.

Utóbbi ránézett.

— Én is neked, Folavril! — felelte.

— Beszélj, kicsi!

— Nem! . . . Először te beszélj, nagy barátom.

— Legyen! . . . Amikor javaslatról beszélek, nem a megfelelő szót használom.

— Nem értelek.

— Várj! mindjárt meg fogom magyarázni.

Folavril felállt, lassan társához közeledett és füle felé hajolt, hogy lehalkított hangon, amely azonban még mindig rettenetesen érces volt, belesúgja:

— Egy szolgálatot akarok tőled kérni.

— Akárcsak én! — válaszolta Malvenu.

— Halljuk hát, kicsi, hogy mit kívánsz barátságomtól.

— Csak te utánad, kitünő barátom.

— Nem valami nagy dolgról van szó!

— Nálam sem!

— A szentségét! így sohasem érünk a végére!

Régi szabad foglalkozásukból megőrizték a dicséretes szokást, hogy mindig fel voltak fegyverkezve.

Határozott mozdulattal mindketten egyszerre nyúltak be jobbkezüikkel zekéjük szárnya alá, egy-egy pisztolyt húztak ki, kölcsönösen egymás felé nyujtották és szemeiket lesütve, hogy ne lássák egymást, egyszerre szólaltak meg:

— A szolgálat, melyet várok tőled, barátom, az, hogy röpíts golyót a fejembe.

Minthogy sem az egyik, sem a másik nem várta társa kérését, mindketten egy lépést ugrottak hátra.

— Micsoda? — kiáltotta Folavril álmélkodva.

— Micsoda? — kérdezte Malvenu ugyanúgy.

Most összenéztek és a pisztolyagy láttára, melyet a baráti kéz a csónél fogva nyujtott oda, most mindketten ellágyultak.

— Meg akarsz halni? — kezdte az első.

— Öngyilkos akarsz lenni? — kérdezte a második.

— Ez az én dolgom! — viszonzta Folavril bosszúsan. — A pokolba is! az életem az enyém.

— Ha nem csalódom, az enyém meg az én tulajdonom! — mondta a kis ember legszelídebb hangján, miközben büszkén felvetette a fejét.

— Igen! . . . de végre is . . . miért akarsz meghalni?

— Mert . . . mert . . . Hát te?

— Némem egészen . . . személyes okom van rá,
— válaszolta az óriás.

Malvenu gyengéden megfogta a kezét.

— Megértelek, öreg!

— És is téged, kicsi!

És mindketten szívbemarkoló hangon mormolták:

— Marie! . . . kis Marie!

— Amint látod, te ugyanúgy gondolkodol, nunt én! szegény nagy barátom! — szólt Malvenu némi szünet után.

— Hát igen! — kiáltotta az elválaszthatatlan társ remegő hangon. — Nem titkolom! . . . Így nem lehet élni! . . . vagy ne legyen hozzám Isten irgalmas! . . . Gyötrellem lenne csak minden pillanatot!

— Igen! éppen ezt mondtam én is magamban!

Folavril folytatta:

— S mindezt fontolóra véve . . . noshát . . . Örömökre szolgálna, ha a vakondokok világát az én öreg Malvenu társaságában meglátogatnám!

— Semmi sem lenne számomra kellemesebb, — helyeselt az utóbbi, — mint e kis kékjutazást derék Folavrillem társaságában megtenni.

— Igaz, kicsi?

— Igaz, kitűnő barátom!

— Akkor hát, valamennyi szentre! megegyeztünk! . . . Meg fogunk halni! . . . Együtt fogunk meghalni . . . kéz a kézben . . . ugyanúgy összekapcsolódva halálunk után, mint életünkben voltunk! . . . Egyetlen testet fogunk alkotni . . .

egyetlen lelket . . . egyetlen lényt! . . . Csakhogy nem szeretném bevérezní ezt a vendéglátó házat, — tette hozzá a hajdani nagy kardcsörtető némi megfontolás után; — és a hegedümuksika felesleges a tervbevett haláltáncához.

— Távozzunk hát?

— Igen! de . . . hol szállunk bárkába?

Malvenu egy pillanatig gondolkodott.

— A Mária-hídnál . . . — felelte. — Ott látuk meg először, ott fogjuk nevét utoljára sóhajítani.

— Helyes! . . . Gyerünk!

Malvenu nem moccant és zavartnak látszott.

— Nos? . . . — kérdezte barátja.

— Elmenni! — mondta a kis ember; — elmenni így . . . anélkül, hogy viszontlátnók? . . . anélkül, hogy viszontlátnók a grófot . . . a grófnét?

— Mire lenne jó? — kérdezte a másik. — Hogy tovább szenvedjünk? Hogy talán meg is gyűlöljük azokat, akiket szeretünk? . . . Nem, nem! tűnjünk el szó nélkül, mint emberek, akik gyötrődnek! . . . Mint vértanúk! Ne zavarjuk meg mások örömét! . . . Gyere!

— Gyerünk! — szölt Malvenu kétségbeesetten.

A folyosóval szemközti ajtó felé indultak.

A kis ember, aki elől ment, hirtelen egy felkiáltást fojtott vissza és földbe gyökerező lábakkal megállt.

— Mi van veled? — kérdezte Folavril ugyan csak megtorpanva.

— Nézd! óh! nézd!

Az óriás követte tekintetével a mutatott irányt és akaratlanul felkiáltott:

— A fekete Vénusz! vagy törjenek kerékbe!

Az ajtónyílásban Carita feje — egy terjedelmes térfogatú barna fej — jelent meg és a szalónba kémlelt.

Carita nem volt többé az a fiatal és csinos színes leány, akinek valaha láttuk. Az évek, amelyek elmúltak fölötte, nem múltak el, mint Inesnél, nyomtalanul, sőt alaposan megváltoztatták és tekintélyes zsírréteggel ajándékozták meg.

Nehéz lett volna egy fiatal teremtéssel össze tévesztetni; mindazonáltal semmisem vallott benne a koravénségre, amely az egyenlítő körüli szélességek gyermekeinek szokásos osztályrésze; mérsékelt éghajlatunk befolyása enyhítette nála az idő hatását.

— Látomány! — mormolta Malvenu remegve és kezeit összekucsolva.

Carita kacsázó lépésekkel közeledett, mint azok, akiknek köpcössége akadályozza mozdulataikat.

— Az ereimben folyó vérré! — dünnyögte Folavril; — látományhoz képest kissé erős!

— Bocsánat, nemesurak, — szólalt meg Carita, megvillogtatva elefántcsontfehér fogait: — nem látták itt a házban Sandoval hercegnőt?

— Beszél! — suttogta Malvenu szinte önkívületben; — s milyen imádandó hangja van!

— A hercegnő néhány perccel ezelőtt tényleg itt volt, — felelte Folavril, — de nyilván visszatért a szalónokba.

— Nem láttam ott sem, — gondolkodott Carita hangosan. — Tovább fogom keresni. Köszönöm, nemesurak.

S e szavakkal lassan visszafordult az ajtó felé és csakhamar eltűnt a boldogtalan Malvenu káprázó szemei elől, aki kábulatában egy karosszék hátához volt kénytelen támaszkodni, hogy el ne vágódjék.

— Csak bátorság! — szólt Folavril hozzálépve.

— Viszontláttam! . . . ott! . . . ott . . . — rebegte a kis ember.

És szemei nem tudtak elszakadni a helytől, melyet a fekete szépség betöltött.

— Ezt a vígaszt a paradicsom szentjei küldheték számodra, — tartotta kötelességének csaknem bűnbánóan megjegyezni a nagy káromkodó anélkül, hogy meggyőződöttnek látszott volna.

— Igen! . . . igen! . . . igazad van! . . . dicső, nemes barátom . . . Marie nevével ajkaimon és imádoztam képével szívemben fogok meghalni . . . Észevetted e buja formákat? . . . De mindegy! . . . — zokogott fel, társa karjaiba hullva; — ez túlsok szenvedés!

Folavril támogatta és a fülébe mormolta:

— Nemsokára vége lesz mindennek, barátom.

Malvenu hirtelen felegyenesedett és megkérdezte:

— Ugye, a halál az egyetlen orvosság a kinokra, melyeket kiállok?

— Mást nem látok! — felelte a hajdani orgyilkos teljes jóhiszeműséggel.

— Akkor gyerünk! — szólt a szegény szerel-

mes kétségbeesetten. — Gyerünk gyorsan! Ne várjunk tovább, mert érzem, hogy megőrülök!

— Gyere hát, kicsi!

És szemeit lassan a folyosó felé fordítva:

— Isten veled . . . Marie! . . . — mondta.

— Isten veled . . . leányunk! . . . — mondta Malvenu is.

Majd halkabban és szinte önmagához:

— Isten veled, gyönyörű álmom!

Lassan, lehajtott fejjel, tétova tekintettel, bizonytalan léptekkel távoztak a szalónból ugyanazon ajtón át, amelyben néhány perccel ezelőtt Carita feltűnt.

Alig léptek ki rajta, Thorigny elnökebe ütköztek, aki vidáman, ragyogó arccal jött feléjük.

— Önök már mennek, uraim? — kérdezte tőlük.

Mosolyt erőltettek magukra.

— Nem, nem! jelentette ki Folavril, — egy nagy körsétát szándékozunk tenni . . .

— Oh! igen! . . . Nagyon nagyot! — tette hozzá Malvenu.

— Menjenek, uraim! . . . Menjenek! . . . És a viszontlátásra! — felelte az elnök, akit sokkal jobban elfoglalt a reá váró fontos küldetés, semhogy vendégei különös felelete szöveget üthetett volna a fejébe.

Utóbbiak meghajoltak és tovább mentek.

Thorigny úr belépett a szobába, amelyet a két hajdani katona az imént hagyott el.

Szemeivel a hercegnőt kereste s mikor nem látta, értetlenül dűnnyögni kezdett:

— Hát ez micsoda? . . . Sandoval hercegnőnek itt kellett ránk várnia! . . . Meggondolta volna magát?

E szavakkal egy gyönyörű kis aranyszelencét vett elő a zsebéből, kinyitotta, kivett belőle egy cukorkát, szájába tette és egy széles kerevetbe süppedve töprengeni kezdett, hímzett zsebkendőjével legyezgetve magát.

Az estély tetőpontján volt.

Két nemesúr sétálgatott a szalónokban szorongó tömegben keresztül.

E nemesurak egyike a nők bámulatát vonta magára. Ismerték: d'Artagnan Georges volt.

A másik viszont általános kíváncsiság célpontjául szolgál. Thorigny úr vendégei közül senki sem tudta megnevezni ezt a büszke arcot, amelyen a gondok vagy a bánat könnyű redőket szántottak.

Minden arra látszott teremtvé lenni benne, hogy magára vonja a figyelmet: magas volt, délceg, büszke testtartással, magasan hordott fejjel. A fényzőn még jobban kiemelte arca alabástromfehérségét, fekete hajával, melybe néhány ősz szál vegyült; a mélyen üregeikben ülő szemek néha villámokat szórtak; a száj görcsösen vonaglott, ami az egész arenak ördögi kifejezést kölcsönzött.

Félrehúzódtak előle útjában.

A hölgyek halkán összesugtak:

— Kisértet!

Valóban ahhoz hasonlított.

Nézni látszott, anélkül, hogy látott volna.

Mozdulatai automataszerűek voltak, de nem vas-
kosak: az egész alak inkább természetfölötti, túl-
világi.

A tömegben keresztülvágva, Georges és titok-
zatos barátja csakhamar néhány fiatal főúr elé
ért, akik Souvré Raoul báró körül lebzseltek.

Megálltak.

Georges a sápadt nemesúr füléhez hajolt.

— Nézze! — mondta neki.

És szemeivel Louvois úr másod-unokafivérére
mutatott.

E pillanatban Souvré felvetette fejét és ész-
revette a komor arcot, amelynek tekintete reá
szegeződött.

Önkéntelenül megrezzent.

— Ki ez a nemesúr? — kérdezte.

Valamennyien hátrafordultak.

— Ott! . . . ott! . . . — mondta a báró, a ré-
műlettől ólomszürkén pillantva az ismeretlen után,
aki Georges karján tovább haladt.

Senki sem tudott felvilágosítást adni neki.

— Különös! — dűnnyögte; — hogyan né-
zett rám!

Majd más tárgyra térve:

— Azt azonban, aki kíséri, — folytatta, —
azt az átkozott lovagot ismerem és egy véradóssá-
got kell neki megfizetnem.

— Georges lovag az, akit kemény fickónak
tartanak! — súgta a fülébe Rogny vicomte.

— Legyen okos! — tanácsolta Pontalès.

Erőt véve magán, hogy elűzze lelkéből e kellemetlen látományt és e gyászos jóslatokat, a báró ismét csevegni kezdett a fiatal emberekkel, akik figyelmesen látszottak hallgatni.

— La Fère gróf úr! . . . d'Herblay lovag úr!

— D'Herblay lovag? — kérdezte Rigny vicomte azoktól, akik körülötte álltak; — nem az a régi szürke-testőr, aki tagja volt az Athos, Porthos és Aramis néven ismert pompás hármasnak?

— Igen, igen, Aramis! — felelte Pontalès úr; — ő az, barátjával, Athos-szal.

— Csak a harmadik hiányzik.

— Porthos? Oh! az már régen halott!

Georges és a sápadt arcú nemesúr a jövővények elé siettek.

— Ime, d'Artagnan fia, barátom! — szólt d'Herblay lovaghoz La Fère gróf, bemutatva neki Georgesot.

Az, aki Aramis néven tette magát híressé, elágyulva nézte a fiatal embert.

— Igen! — mondta; — felismerem vonásait!

És fehér és finom kezét elhalt fegyvertársa fia felé nyujtva:

— Légy derék ember, gyermekem, mint atyád volt — mondotta az izgalomtól kissé remegő hangon.

— Az is! — jelentette ki egyszerűen La Fère gróf.

— Így van rendjén! — felelte a lovag.

Majd Georges barátjára nézve, aki tapintatosan félrehúzódva állt:

— Ön! — mormolta halkán, ijedt mozdulatot téve. — Ön, gróf! . . . Meggondolatlan! . . . A vesztébe rohan!

— Mit bánom most már! — szólt a sápadt arcú nemesúr. — Meghalhatok! valamennyit viszontláttam.

— Kit? a grófnét?

— Igen! hón szeretett Inesemet, a feleséget és gyermekemet, Liliásomat!

— És ön beszél a halálról? — kérdezte a lovas némi gúnyjal. — Csacsi! . . . Ismerje be, hogy furesa logikája van.

A gróf válaszolni készült.

— Jöjjön! jöjjön! — szólt ellenmondást nem tűrően d'Herblay és belekarolt.

Valamennyien továbbmentek és elvesztek a tömegben.

Souvré Raoul nem látta, amint távoztak; éppen e szavakkal fordult hallgatóihoz:

— Igen, uraim; a szép, az isteni Sandoval hercegnő nagyon örülne, ha megismertethetné önökkel érzelmeit egy kérdéssel kapcsolatban, melyről önök már tudnak és amely valamennyiünket érdekel.

— A hercegnő tehát fogadni fog bennünket? — kérdezte valaki.

— Hát persze! Még ma éjjel. . . néhány perc múlva.

— Hogyan! itt? . . . az elnöknél?

— Thorigny úr jelen lesz a fogadtatásnál, — magyarázta Souvré.

— És az elnök helyesli a szép hercegnő meg-

győződéseit?

— Nemcsak helyesli, hanem vele együtt osztja is őket!

Tetszésmoraj követte a báró szavait.

— És hol fogjuk látni a hercegnőt? — kérdezte Rigny vicomte, aki Pontalèstől követve egy lépést tett az „elégedetlenek“ toborzója felé.

— Egy külön szalónban, — felelte a báró, — ahol tapintatlan fül nem fogja hallhatni az elhangzó szavakat.

— Készen vagyunk! — kiáltott fel egyszerre a jelenlevők többsége, csupa fiatal hebehurgya fej. akiknek a szerelem volt a főidőtöltésük s akik az összeküvéshez csatlakozva csak arra gondoltak, hogy e módon megnyerhetik a szép és gazdag Ines hercegnő kegyét.

— Kövessenek hát, uraim! — mondta most Souvré -- de egyenként és főként föltűnés nélkül, — tette hozzá, — hogy magukra ne vonják a figyelmet.

Kivált a csoportból és könnyedén, mosolyogva, a divat szerint csapongva, indult meg egy folyosóra nyíló ajtó felé.

Itt a fiatal főurak csatlakoztak hozzá. Bevezette őket a szalónnal szomszédos szobába s miután lelkükre kötötte, hogy várjanak és legyenek készen a hercegnő hívására, betaszította az ajtót és Thorigny úr előtt találta magát, aki még mindig töprengett és kezdte az időt hosszúnak találni.

A folyosón, ahová a gróf és Georges a hercegnőtől és Marietől követve újra kisiettek, — olvasóink emlékeznek, hogy Folavril és Malvenu

nem kísérték el őket, — a folyosón az ellágyulási jelenet még folytatódott a három lény között, akik oly csodával határos módon találtak egymásra.

Georgesnak nem volt bátorsága, hogy megzavarja ezt az édes enyelgést.

Mégis közbelépett, jóllehet nehéz szívvvel.

— Gróf úr, — szólott egy alkalmas pillanatban: — azt hiszem, jól tenné, ha a szalónokban mutatkoznék.

D'Ablincourt úr meghökkent e váratlan ajánlat hallatára.

— Hová gondol? — kiáltott fel; — hiszen számkivetett. elítélt vagyok! . . . A legelső jöttment kiszolgáltathat!

— Igen, — felelte Georges, — de a tizenhat év, mialatt távol volt Franciaországból s a szenvedések és gyötrelmek, melyeken átesett, más emberre tették és nem hiszem, hogy bárki is ráismerhetne arcáról.

— De szükséges-e . . .

— Hogy önt lássák? . . . Nem! ellenkezőleg, az szükséges, hogy ön lásson.

A gróf tekintetével intézett hozzá kérdést.

— Nem ígértem meg önnek, hogy megmutatom orgyilkosát? — folytatta Georges.

— Ah! — mormolta a számkivetett ökölbe szorítva kezeit. — Önnek igaza van, lovag!

— Renó! — suttogta a felesége: — legyen okos!

— Ne féljen semmitől, Ines!

És Mariehoz, aki mintegy ezt látszott neki összekulcsolt kezekkel mondani: „Maradj mellet-

tünk, atyám’:

— Ne félj semmitől, leányom, gyermekeim!... Egyébként d’Artagnan lovag oltalma alá helyezem magam!

— Menjer hát, René! — szólt a grófné reszkető hangon. — De gondoljon arra, amit megígért!... Egyetlen szót se! egyetlen mozdulatot se! . . .

— Esküszöm, imádottam.

— Köszönm!

És kezét felé nyujtva, a spanyol nő tompán hozzátette:

— Jöjjön vissza hamarosan, mert közel van a bosszú órája!

Georges és a gróf távoztak.

Láttuk a hatást, melyet utóbbi előidézett.

De ha mindenki észre is vette sápadtságát, senki sem látta meg a villámot, amely szemeiből cikkázott, amikor Georges tekintetével Souvré báróra mutatott és a fülébe súgta:

— Nézze!

Ah! nagy akaraterő volt szükséges ahhoz, hogy rá ne rohanjon a nyomorultra. Ha egyedül van, torkon ragadta, felpofozta, és mindenki előtt párviadalra hívta volna ki orgyilkosát, annak kockáztatásával, hogy életével fizet merészségéért.

Szerencsére Georges örködött s mikor úgy vélte, hogy a báró arcvonásai már elég mélyen bevésődtek a gróf emlékezetébe, magával húzta utóbbi.

Ekkor lépett be Athos és Aramis.

Aramis, vagy helyesebben d’Herblay lovag, — mert mint La Fère gróf, már ő is rég letette a di-

csőséges álnevet, — d'Herblay lovag tehát, aki mint Franciaország katonai attaséja, Spanyolországban lakott, ugyanezen a napon érkezett meg Madridból, fontos küldetésben a versaillesi kormányhoz.

Első látogatása egyetlen, igazi barátjának, La Fère grófnak szólt, aki természetesen Georgesról is beszélt neki.

— Hogyan! — kiáltott fel a lovag. — D'Aragnan fia? Bizonyos benne?

— Feltétlenül.

— És ön magához vette, fiává fogadta?

— Nem helyesli az eljárásomat?

— Oh! barátom!

— Ön ugyanúgy cselekedett volna, mint én, nemde?

— Még kérdezheti? — kiáltotta a diplomatává lett hajdani muskétás.

Minthogy a lovag azt a kívánságát fejezte ki, hogy megismerje e fiatalember történetét, akit máris szeretett, anélkül, hogy látta volna valaha, La Fère gróf, nem kéretve magát kétszer, elbeszélt neki mindent, amit Georgesról tudott.

Mikor az elbeszélésben Térésinához ért és kiejtette nevét, d'Herblay lovag, aki eddig gondolataiba merült, gyorsan felkapta a fejét.

— Térésina? — kérdezte.

— Igen, Térésina! — ismételte a gróf barátjára nézve. — Talán ismerte, Aramis?

Egymásközt, a meghitt órákban, a két hős néha még harci és ifjúkori nevén szólította egymást.

— Nem! . . . nem! . . . Athos . . . Mindazonáltal úgy rémlik . . .

— Nos?

— Ugy rémlik, — folytatta a lovag, homlokára téve kezét, mintegy hogy jobban összegyűjtse emlékeit, — hogy ezt a nevet már kiejtették előttem.

A gróf valóban aggódó hangon mondta e szavakat, annyira érdekelte minden, ami védencére tartozott.

— Igen! . . . igen! . . . Várjon . . . Emlékszem . . . Régen volt . . . abban az időben, amikor Orange hercege mindenütt szövetségeseket keresett ellenünk . . . azt hiszem 1672-ben vagy 73-ban . . . Igen! . . . A dolog így történt: Átkeltem a Pyreneusokon és megeresztett gyepölőszárral vágtattam Páris felé, amikor Embrun cspaszékénél, ahol néhány percre megálltam, egy alélt fiatal nő körül láttam az embereket sürgölődni. Amikor magához tért és megkérdeztem ápolóit, megtudtam, hogy Térésinának hívják és hogy mindenki tébolyultnak tartja.

„Bazin, aki mint mindig, most is elkisért s aki kíváncsibb természetű lévén, közelebb furakodott, azt állította, hogy abban a néhány összefüggéstelen mondatban, amely a szerencsétlen ajkairól elröppent, egy szó, helyesebben egy név ismétlődött szakadatlanul

— És ez a név? — kérdezte a gróf élénken.

— Georges!

— Ah! akkor ő volt! Semmi kétség! . . . Térésina volt, d'Artagnan Georges anyja.

— Tovább vágattam, — folytatta a lovag, — nem tulajdonítva jelentőséget ennek az eseménynek, és csak most, amikor a boldogtalan tébolyáról hallottam önt beszélni és a nevét említette, emlékeztem vissza e kalandra.

— Ne szóljon semmit Georgesnak! — mormolta a gróf szomorúan; — a fiú csupa szív és nagy fájdalmat okozna neki.

— Megérttem önt, barátom! Szegény, kedves gyermek . . . ah! mennyire szeretném látni.

— Kísérjen el ma este Thorigny Lambert palotájába és be fogom önnek mutatni.

— A legnagyobb örömmel! — felelte a lovag.

Mikor eljött az ideje, mindketten elhajtottak az elnök estélyére.

Miután felismerte d'Ablincourt grófot, akit valamikor Madridban látott s akinek hallott szomorú történetéről, La Fère gróf és d'Herblay lovag, inkább Georgetól, mint a gróftól vezetve, elhagyták a szalónokat és a folyosó felé vették lép-teiket, ahol Ines és Liliás, — akit Marie néven ismerünk, — egymás karjaiba borulva várakoztak.

XXVIII.

A nő bosszúja

— Ah! végre! Itt van! — kiáltotta Thorigny úr, amint Souvré bárót belépni látta. — Igazán már azt hittem, hogy viszont sem látom!

— Felesleges aggodalom volt, kedves elnököm, — felelte utóbbi erőltetett mosollyal. — De hol van a hercegnő? — tette hozzá nyugtalanul, körülnézve a szalónban.

— Öszintén szólva, nem tudom megmagyarázni eltűnését, báró . . . De egészen bizonyos, hogy vissza fog jönni; egy pillanatig sem kétlem! . . . A nagyvilági hölgy kacérsága tartja vissza, aki vártni akar magára . . . Látta, hogy ön távozott az estélyről?

— Nem tudom! . . . A szalónokban nem láttam.

— Ez különös! — jegyezte meg az elnök.

— Pedig az óra már letelt!

— Még nem! . . . csillapítsa türelmetlenségét!

— Persze, ön nem tudja . . .

— Mit?

— Semmit! . . . semmit! — felelte a báró, lázasan fel-alá járva a szalónban.

— Talán egy Sandoval hercegnőhöz fűződő személyes érdek is járul önnél az óhajhoz, hogy Orléansi Fülöpöt szolgálja? — kérdezte meg finoman Thorigny.

Souvré Raoul hirtelen megállt.

— Lehetséges! — felelte, merőn nézve az elnökre, mintha azt akarta volna látni, hogy mennyire sejtették meg titkát.

— Értem! . . . értem! . . . A hercegnő még nagyon szép!

— Igen! . . . nagyon szép! — ismételte Souvré, boldogan, hogy mást nem árult el. — Ön éleslátó, drága elnököm, és ön előtt semmit sem lehet eltitkolni.

— Vigyázzon, báró. A szerelem a politikában rossz tanácsadó.

A másik dölyfösen mosolygott.

— Köszönöm a figyelmeztetést, — mondta.

Majd a kandalló felé indulva és egészen más hangon:

— De hiszen ez az óra nem jár!

— Bocsánat! . . . Jár!

A báró közelebb lépett, hogy az állítás helyes voltáról meggyőződjék.

— Igen, — mormolta, fülét az óralaphoz illesztve.

S mintha parancsolni akart volna az időnek, dobbantott lábával és böszülten tette hozzá:

— Siessetek hát, átkozott mutatók!

— Türelem, báró! türelem! — tanácsolta az

elnök mosolyogva. — Az ördögbe! mennyire heves szerelmes! És ha a hercegnő megbánná szavát?

Váratlanul egy hang hallatszott, amelyben a megfigyelő megérezte volna a könnyű remegést.

— Sandoval hercegnő sohasem bánja meg az adott szót!

A báró és az elnök hátrafordultak.

— Bocsásson meg, hercegnő, — hebegte Souvéré meghajolva Ines előtt, aki büszkén és dölyfösen állt az ajtó küszöbén.

— Legyen! — felelte utóbbi. — De sohasé kétkedjék bennem, báró! Egyébként hamarosan kezében lesz a bizonyíték, hogy megrendíthetetlen vagyok elhatározásaimban.

— Egyáltalán nincs bizonyítékokra szükségem, hogy meg legyek győződve, asszonyom.

— Tökéletesen megbízunk önben! — hitte kötelességének hozzátenni az ostobán majmoló Thorigny úr. — Abban a pillanatban, amikor ön azt mondta nekünk: elfogadom . . .

— Várjon! — szakította félbe szavait a hercegnő maró hangon.

Thorigny úr értetlenül, leesett állal hallgatott el, ami minden más körülmények között hangos kacajra fakasztotta volna a jelenlevőket.

— Tényleg elfogadom . . . — folytatta Ines nyugodtabb hangon.

A derék elnök megkönnyebbülten sóhajtott fel.

— A feladat azonban, melyet magam elé tűzök, ha nemis lehetetlen, de nagyon nehéz.

— Ó, hercegnő!

— Engedje meg, hogy folytassam. Azt hiszem, meg fogom tudni találni a szavakat, hogy meggyőzzem a nemességet. Ön maga mondotta, hogy befolyásom van minden nemesúrra . . . Élni fogok e befolyással, fogadom! . . . de . . .

— Még egy de! — jegyezte meg a báró aggodva.

— Igen! mert, ha minden erőfeszitésem dacára, vállalkozásom mégsem sikerülne?

— Oh! ne számítson kudarcra.

— Ez teljes lehetetlenség! — toldotta meg Thorigny úr.

— Mindent előre kell látni, — jelentette ki Ines határozottan, — és én előrelátok egy akadályt.

— Nevezetesen? — kiáltott fel egyszerre a két összeesküvő.

A hercegnő kivette fűzőjéből a pergamentet, melyet az „elégedetlenek“ toborzója adott neki át.

— Ezen az okmányon nincsen semmilyen aláírás.

— Valóban nincsen! — állapította meg Souvré.

— A nemesurak azonban, — folytatta Ines, — tétozávhatnak! . . .

— Nem!

— Ne bízzunk semmit a véletlenre! . . . Siker kell aratnunk, nemde?

— Igen.

— Én legalább minden tehetségemmel rajta vagyok, — tette hozzá a hercegnő különös kifejezéssel, melyet a két férfi nem vett észre.

Majd folytatta:

— Legyünk logikusak. Valamelyik nemesur-

nak meg kell kezdenie az aláírást, s akkor én felelek a többiért . . . Ki lesz már most az első?

— Én! — kiáltott fel a báró.

— Szóval ön írja alá elsőnek? — kérdezte a hercegnő, felvillanó örömmel szemeiben.

Válasz helyett Souvré Raoul elvette a spanyol nőtől az okiratot és gyorsan egy asztalhoz lépett, amelyen tinta, papír és toll volt.

— Aláírom!

Szilárd kézzel a pergament alá kanyarította a nevét.

— Bravó! báró . . . bravó! — szólt Ines különös hangon, gyorsan felkapva az értékes okmányt. — Most már könnyű lesz a feladatom!

Ezzel, mintha a falakon is keresztüllátott volna, az ajtóhoz futott, feltárta és éles hangon, melyet sem a báró, sem az elnök nem tapasztaltak nála eddig, kikiáltott:

— Jöjjenek! . . . Lépjenek be valamennyien, uraim!

Az ajtó túloldalán összegyűlt nemesurak, ugyanazok, akiket az „elégedetlenek“ toborzója összeesküvésre akart bujtani, némi habozással lépték át a küszöbet.

— Mi van vele? — mormolta Souvré értetlenül és némi nyugtalansággal.

Sandoval hercegnő túlfűtött izgalma annyira zavarba hozta a fiatal embereket, hogy határozatlanul néztek össze s mondhatni még szólni sem mertek.

Egyébként Ines időt sem hagyott nekik a gondolkodásra.

— Lépjenek közelebb, uraim! lépjenek közelebb! — mondta, bájos mozdulattal gyűjtve őket maga köré.

— Mi történik itt, hercegnő? — kérdezte Rigny úr, aki először találta meg szavát.

— Meg fogja tudni, vicomte, — felelte Ines. — És önök is, uraim!

Valamennyien ösztönszerűen még közelebb léptek.

— Souvré báró úr meglepetést tartogat az önök számára.

— Meglepetést? — ismételte Pontalès.

A hangból, melyen e szavakat kiejtette, valamennyien tragikus eseményt éreztek ki és kérdő tekintetet vetettek a hercegnőre, aki folytatta:

— Igen, uraim, meglepetést! Árulásról van szó, amelyben, úgy látszik, valamennyiüknek részt kell venniök!

Souvré Raoul egy mozdulatot tett és beszélni akart. Ines fenséges és dölyfös taglejtéssel parancsolt neki csendet, majd ugyanazon a csengő hangon, mellyel a nemesurakat a szalónba hívta, folytatta:

— Az önök csatlakozása e tervhez, melyet, ha akarják, politikának fogunk nevezni, nem fog súlyos következményekkel járni: egészen egyszerűen utat mutat önöknek . . .

— Hová?

— A vérpadra! Rigny vicomte . . . A vérpadra, amelyre Cinq-Mars, Montmorency és Rohan hágtak fel.

Borzongás futott végig az összegyűlteken.

— Asszonyom! . . . oh! asszonyom, — könyörgött Souvré, aki hirtelen halottfehérre sápadt.

— Csend, báró! — vágott közbe Ines ridegen. — Én az ön tolmácsa vagyok! . . . Mindenesetre e fiatal főurakat is fel kell világosítanom, mielőtt még elébük terjeszteném az okiratot, melyet ön rám bízott! . . . Hallgassanak még, uraim! Hallgassanak!

És a legmélyebb csendben felolvasta:

„— Mi, nemesurak, hűséget fogadunk Ö királyi fenségének, Orléansi Fülöp hercegnek és megesküszünk örök üdvösségünkre, hogy XIV. Lajos megbuktatásán fogunk dolgozni és Franciaország trónjára azon ügy fejét ültetjük, melyet a magunkénak vallunk és amelyért mindig készek vagyunk latbatvetni kardunkat és vagyonunkat.“

A csend, ha szabad így kifejeznünk magunkat, nyomatékot kapott, gyászossá lett.

A hercegnő törte meg ismét.

A nemes nő szinte egy fejjel kiválni látszott hallgatói közül. Körüljáratta nyugodt és büszke tekintetét az összegyűlteken, majd tagoltan megkérdezte:

— Nos, uraim, ki akarja aláírni ezt az okmányt?

Senki sem szólt.

— Önök nem válaszolnak? — folytatta Ines. — Melyikük fogja merni Souvré báróé mellé kanyarítani aláírását? Melyikük lép elélem elsőnek, hogy elvegye tőlem e pergamentet?

— Én! — kiáltotta egy kicsattanó hang.

És egy imént belépett nemesúr, — ugyanaz,

akinek sápadt arca annyira felcsigázta a kíváncsiságot a tánctermekekben, — tettel követve szavát, kiragadta az okmányt a hercegnő kezéből.

Bőszült kiáltás tört elő a báró torkából.

Nem kételkedhetett, hogy ellenséggel állt szemben . . . Az ellenséggel.

Erőszaktól sem riadva vissza, a jövevény elé ugrott, de hirtelen rémülten hőkölt hátra.

— Ah! — sziszegte összeszorított fogai között. — D'Artagnan, ez az ördögfióka megjósolta . . . a holtak visszatérnek, mert hiszen itt van d'Ablincourt gróf.

Sandoval Ines, végzetszerűen mint a bűnhődés, lassan közelített a báróhoz és szemeivel a szemeiben, ajkain diadalmosollyal, amelybe engesztelhetetlen gyűlölet kifejezése vegyült, az arcába vágta:

— Souvré báró! aljas, gyáva és áruló nemesúr, végre megbosszulom magam!

A nyomorult vakmerően felütötte a fejét.

— Árulás! — kiátotta kardot rántva.

Néhány fiatal főúr, aki cselszövényre gondolt, jóhiszeműen utánozta és a gróf elé ugrott.

Thorigny elnök elvesztette a fejét és teljesen tanácstalanul állt.

— Le az árulóval! — kiáltotta Souvré. — Mentsük meg Orléans Őfenségét, urak!

— Le az orgyilkossal! — felelte a gróf, kivont karddal a gonosztevő elé toppanva.

E szóra az ajtó mégegyszer kinyílt és d'Artagnan Georges a gróf mellett termett.

— Tizen kettő ellen! — kiáltotta, mint mindig, jókedvre derülve a kardok láttára. — Sebaj! Vi-

gyázzállásba, urak! és Istennel a jogért!

— Ön téved, lovag! — kiáltott fel hirtelen Rigny vicomte, egyetértő pillantást váltva Pontalès barátjával. — Tizen négy ellen! . . . Nem játszhatjuk el kétszer ugyanazon éjszaka folyamán ugyanazt a játékot.

— Köszönöm, urak!

A harc megkezdődött.

Ines remegett és keserű szemrehányásokat tett magának e párviadalért.

Souvré érezte, hogy nem sokáig fog ellenállni tudni a gróf támadásainak.

Ellenfele kardja egyre jobbn fenyegette és visszaemlékezve az egyenlőtlen tusára, melyet d'Ablicourt úr a Mária-hídnál vívott, elveszetinek tartotta magát.

E kritikus pillanatban a folyosóval szemközi ajtó lassan kinyílt és egy hang hallatszott:

— Csak kitartás, báró úr; itt vagyok!

Souvré e szavak hallatára hátraugrott; a számkivetett utána vágott kardjával, de csak a levegőt találta. A báró hirtelen eltűnt: egy izmos kéz megragadta, magához rántotta és biztonságba helyezte az ajtó túloldalán, amely hirtelen bezárult.

D'Ablicourt gróf böszült kiáltásban tört ki:

— Gyáva! gyáva! gyáva! — ismételte háromszor.

Souvré Raoul elmenekülése véget vetett a küzdelemnek, amely különben sokkal rövidebb ideig tartott, semhogy áldozatai lehettek volna.

Valamennyien nyíltan elítélték annak magartását, akit vezérüknek tartottak és hüvelybe

dugták kardjukat.

A nemesurak egyike a gróf elé lépett és meghajolt előtte:

— Ugy ezen urak, mint a magam nevében kérem, uram, — mondta, — hogy bocsásson meg eljárásunkért. Ön jobban ismerte nálunk azt, akit az imént gyávának nevezett!

— Köszönöm, uraim, — felelte a gróf, akit ez az első kudarc elszomorított. — Tévítra vezetve a látszattól, önök védelmébe szegődtek egy kárhoztatást érdemlő ügynek. Boldog vagyok, hogy ez a hölgy kinyithatta a szemeiket.

Valamennyien meghajoltak és az előbb szóló nemesúr megkérdezte:

— Kit van szerencsénk üdvözölhetni?

— Engem önök ismernek, uraim, — vágott közbe Georges, — és azt hiszem, hogy nem vesztettem el a tiszteletüket . . .

„Szavamat adom tehát önöknek, hogy ez az úr itt, — és a grófra mutatott, — derék és becsületes nemes, akinek barátságát hamarosan valamennyien keresni fogják . . .

„A neve? . . . Barátom arra kéri önöket, hogy várjanak még néhány napig türelemmel. Meg fogja mondani s akkor látni fogják, hogy igazam volt, amikor kezeskedtem érte.

— Ez elég nekünk, lovag, — felelte a jelenlevők többsége; — nem kérdezősködünk tovább.

— De ez az úr a házamban van, — elegyedett be az elnök, — s nekem jogom van követelni . . .

Ines belekarolt és mosolyt erőltetve magára:

— Kedves elnököm, — szolt: — ön túlságosan

kíváncsi! Vigyázzon! ez ártalmára lehet!

E szavakkal félrehúzta.

— Asszonyom, — állapította meg Thorigny úr oly hangon, melyben némi keserűség érződött: — ön játékot űzött velünk!

— Én megmentettem önöket . . . Legalább is önt, szegény barátom!

— Megmentett? . . . engem? . . . Mennyiben, ha kérdezem szabad?

— Habár önnek nyomós oka van, hogy ne szeresse a királyt, szép trónfosztási terve összeomlott volna, s ha rendbe nem hozom a dolgokat, holnap, sőt talán még ma éjjel a Bastilleba kerül.

— Ez nagyon is lehetséges, — hogyta helyben Thorigny úr, hirtelen megnyugodva. — De kicsoda ez a nemesúr, asszonyom?

— Én kértem a közbelépésre.

— Ön, hercegnő?

— Igen.

— És mi címen?

Ines még jobban lehalkította a hangját és egyszerűen felelte:

— A férjem!

Az elnök megrökönyödött.

S minthogy a titokba nem volt beavatva, megkérdezte:

— Pedig én özvegynek gondoltam! . . . Szóval Sandoval herceg?

— Nem! D'Ablincourt René gróf!

Thorigny elnök akkorát ugrott, hogy csaknem elvesztette egyensúlyát.

— Ne mondja! ne mondja! — ismételte álmél-

kodva. — A gróf? . . . Az ön férje? . . . Ön tehát d'Ab . . .

— Csitt! . . . kérem!

— Néma leszek, grófné . . . nem, hercegnő! . . . nem . . . valóban, néma leszek, asszonyom; számíthat hallgatásomra.

— Köszönöm! — felelte Ines olyan mosolyt lövelve rá, amellyel szemben La Vallière hajdani szerelmese nem maradhatott közömbös.

Közben a fiatal emberek Georges-zsal csevegtek, akitől most búcsút vettek.

Mégegyszer üdvözölték a hercegnőt és a grófot, és Thorigny úr nyomában visszatértek a szalónokba.

Mikor magukra maradtak, a számkivetett és nemes hitvese forró köszönetet mondtak Georgesnak és mindhárman visszatértek Mariehoz, aki remegve várt rájuk a folyosón.

Rövid beszélgetés után elhagyni készültek az estélyt, de mégsem elég gyorsan. Egy utolsó tanácskozás félórát rabolt el tőlük, melyet kérlelhetetlen ellenségük javára tudott felhasználni.

E tanácskozásnak, melyet a fiatal d'Artagnan bevonásával tartottak, annak eldöntése volt a célja, hogy mit csináljanak a báró aláírását hordó pergamenttel.

Ines másnap el akart menni Versaillesba, hogy átadja Maintenon asszonynak.

D'Ablincourt René inkább a miniszterrel kívánt volna érintkezést keresni.

Georges ajánlatát fogadták el.

Ez az ajánlat az volt, hogy juttassák el az okiratot magához a királyhoz és bizonyítsák be ezzel,

hogy d'Ablincourt gróf sohasem szűnt meg egyik leghűbb alattvalója lenni.

És tervében bízva, a fiatal ember hozzátette:

— A személye iránt való odaadásnak ilyen bizonyítéka előtt a király nem fog egyebet tehetni, minthogy teljes kegyelmet ad.

Miután így megállapodtak, kimentek az előcsarnokba.

Carita, aki hasztalanul kereste úrnőjét, örömköltásban tört ki, mihelyt észrevette.

— Carita, — kérdezte Ines szigorúan: — miért hagytad el a palotát?

— Hogy egy rendkívül sürgős levelet hozzak el önnek, úrnóm.

— Egy levelet?

— Itt van!

— Ki adta neked? — folytatta d'Ablincourt grófné, elvéve a levelet, melyet a fekete komorna feléje nyújtott.

— Rios marquis úr! — felelte utóbbi, nem tudva levenni szemeit a grófról.

— Rios marquis? . . . Hát Párisban van?

— Igen, úrnóm! . . . Csak ma érkezett meg, d'Herblay lovag úrral, Franciaország követével.

— Olvassa el! . . . olvassa el gyorsan, Ines, — szólt közbe a számkivetett.

A hang hallatára Carita remegni kezdett.

Ines egy fáklya alá lépett, kibontotta a levelet és a következő néhány szót olvasta:

„Holnap bátor leszek önt a palotájában meglátogatni, hercegnő, hogy egy boldog hírt közöljek d'Ablincourt René gróffal kapcsolatban, aki él; bi-

zonyosságot szereztem róla.“

— Ah! Istenem, igen! Él! — mormolta Ines, összehajtogatva a levelet. — És mekkora lesz a marquis meglepetése, amikor ott fogja találni melletttem!

— Derék barát! — jegyezte meg a gróf; — ő nem felejtett el! Nem lehet rövid emlékezete, aki-nek ily nagy szíve van.

— Carita, — mondta most a spanyol nő, fel-rázva tépelődéséből a néger szolgálót: — térj vissza tüstént a palotába és készíts mindent elő gazdád, René gróf méltó fogadására.

— Ah! — kiáltotta a kövér, fekete komorna, akinek egész teste rezegni kezdett e felfedezésre. — Nem csalódtam tehát! Ön az, gazdám!

És amennyire csak zsírja megengedte, a gróf elé vetette magát, megragadta, ajkaihoz emelte és csókjaival borította el kezeit.

— Menjen! menjen! gyermekem, — szólt René, megindultan a ragaszkodástól, de egyszersmind véget akarva vetni e jelenetnek, amely felkelthette volna az előcsarnokban fel-alá járó lakájok figyelmét.

Carita engedelmeskedett és örömtől túláradó szívvel távozott.

— A gazda visszajött! — mormolta. — A szép napok visszatérnek!

XXIX.

Amilyen az ur, olyan a szolgálta

Öt perccel később két pár hagyta el lopva a Thorigny Lambert-palotát és vette lépteit Sandoval hercegnő gondolája felé.

Az első pár d'Artagnan Georges és Marie, a második d'Abincourt gróf és grófné volt.

Utóbbi a sűrű sötétségben semmi különöset sem vett észre csónakja körül s anélkül hogy evezőseire pillantott volna, parancsot adott nekik az indulásra.

E két ember azonban nem tartozott Ines cseléségéhez.

Két szajnaparti bandita volt, munkakerülő fickók, akik jó pénzért kaphatók voltak a legnagyobb gazságokra is.

Laurent állította őket e helyre, miután beresztelte az ajtót, amely megoltalmazta méltó gazdáját d'Abincourt René gróf kardcsapásaitól.

Mert valóban a komornyik volt, aki a gazdát megmentette.

Ettől fogva Souvré bárót egyetlen gondolat

foglalkoztatta: a lehető leggyorsabban menekülni.

— Köszönöm, Laurent! — mondta. — Rendkívül kapóra jöttél.

— Meghiszem azt, — felelte a szolga. — Ha közbe nem lépek, szánalmas állapotban van méltóságod e pillanatban! De ne sokat csevegjünk, hanem igyekezzünk mielőbb kilábolni e darázs-fészekből.

— Kilábolni? — hebegte a báró lesujtva. — Mire jó? . . . hogy pirkadatkor újra visszaessünk bele?

— Talán! — sziszegte fogai közt Laurent.

— Mit beszélsz?

— Azt mondom, hogy egy ötletem van. De hogy keresztülvihessem, szabad kezét kell kapnom.

— Tégy, amint jónak látod.

— Akkor arra kérem báró urat, hogy menjen vagy ötven lépésnyire a folyón lefelé és várjon ott meg.

— Legyen! Megyek. *Ényvi Könyvtár*

— Ah! — szólt utána a ravasz lakáj, mint aki nek hirtelen az eszébe jutott valami. — Nincs néhány tallér önnél? . . . Enélkül aligha boldogulok.

Souvré Raoul egy tucát aranyat csúsztatott a markába.

— Nesze, — mondta egyszerűen.

• — Bravó! — kiáltotta Laurent, gyorsan zsebre vágva az értékes fémet. — Ennek semmi sem áll ellen! . . . S most okosság! . . . valahogy meg ne lássák! Néhány perc múlva önnél leszek és egy óra leforgásán belül méltóságod visszakapja a pergamentet, amelyre oly vétkes meggondolatlanság-

gal írta alá nemes nevét.

— Hogyan! Te tudod? . . .

— Egyetlen mozdulata sem került el figyelmemet.

Majd hirtelen hangot változtatva, hozzátette:

— Ne vesztegessük az időt, nemes gazdám!

— Menj! — felelte Souvré, aki e bizalmasságon kissé megütközött, de célszerűnek vélte, ha egyelőre nem tiltakozik ellene. — Menj! . . . Várni foglak.

És a falakhoz lapulva, hogy a tapintatlan tekinteteket kikerülje, elhagyta a palotát.

Laurent ugyanígy cselekedett, de más irányt vett.

Amint megmondta, egy ötlete volt, egy szörnyűséges ötlete, s most kiviteléhez fogott.

A palotát megkerülve, felfelé ment az úton, egészen a rakpartig s aztán egyenesen lefutott a Szajnához.

A folyó nyugodt vizén ringatózó számos bárka között nem volt nehéz felismernie a hercegnő gondoláját.

A két evezős, akik egyike elől, másika hátul ült, nehéz fejjel szundikált.

— Hollá! — kiáltott rájuk Laurent, a csónakhoz lépve.

Az evezősök felvetették fejüket.

— Ki az? — kérdezte egyikük.

— Én! — felelte Laurent: — Thorigny elnök úr első komornyikja. Parancsot hoztam számotokra Sandoval hercegnőtől.

— Beszélj, — felelte megvetően a második

evezős, mert a gondolások felsőbbrendűeknek tartják magukat a lakájoknál.

— Kössétek ki a gondolát és menjetek vissza úrnőtök palotájába; a hercegnő az elnök úr egyik hintójában fog az estélyről távozni.

— Akkor miért ne térjünk haza a gondolában?
— jegyezte meg okosan a faron ülő evezős.

— Mert ez a hercegnő parancsa, — felelte Laurent zavarhatatlanul.

— Igaza van! Tudomásul kell vennünk a parancsot.

A gondolát egy szempillantás alatt kikötötték s az evezősök a partra ugorva távoztak, boldogan, hogy a parancs folytán hazamehetnek lepihenni.

A báró komornyikja sokáig nézett utánuk kancsal szemeivel s amikor megbizonyosodott arról, hogy már távol vannak és nincs szándékukban visszafordulni, megdörzsölte a kezeit és maga elé mormolta:

— Most nézzünk helyettesek után! . . . Ördögi véletlen lenne, ha nem akadnék két cimborára, akik hajlandók kedvemben járni.

Megindult a parton, szemeivel végigkutatva a hajlásokat, a jelzőköveket, a fatörzseket, egyszóval mindazokat a helyeket, amelyek mögött a párisi lakosság ama söpredéke szokott rejtőzni, amely e korban, akárcsak napjainkban, a rakpartokon és sétatereken veszélyeztette éjszaka a közbiztonságot.

Éppen egy farakás előtt haladt el, amikor hirtelen két alak egyenesedett fel előtte.

— Az erszényt! — szólta az első.

— Vagy az életet! — tette hozzá a második.

Ez volt a forma, amellyel az útonállók áldozataikra támadtak. Azóta e klasszikus szólásmód kiment a divatból, minthogy az írók elkoptatták.

— Lám! lám! — felelte Laurent gúnyosan. — Talán már arra vetemedtetek Argoulot mester és Plainbert mester, hogy barátokra vessétek ki háliótokat?

— Laurent, a kancsal! — kiáltotta egyszerre a két ember.

— Csitt! . . . Halkabban! . . . És figyeljetelem rám! — viszonzta az útbóbi, csaknem parancsoló hangon, anélkül, hogy a gúnyneven, mellyel fogadták, megütközött volna.

A két bandíta hozzálépett.

Laurent mondott nekik halkán valamit.

Az, amit mondott, nyilván legmagasabb megelégedésüket váltotta ki, mert habozás nélkül felelték:

— Áll a vásár, cimbora!

És kezeiket nyújtották, melyekbe Laurent néhány aranypénzt hullatott.

Aztán megindult előttük, és elvezette őket a gondolához, ahol kiosztotta utolsó utasításait.

Ennek megtörténtével néhány lépésnyire hátrahúzódott, elbújt egy fa mögött és várt.

Pár másodperc telt így el.

Léptek zaja hallatszott.

Laurent minden figyelmét az árnyékokra összpontosította, amelyek feltűntek és a folyóhoz közeledtek.

Örömkialtást fojtott vissza.

— Ők azok! — mormolta.

És csak akkor hagyta el leshelyét, amikor bizonyosságot szerzett, hogy Georges, a gróf, a hercergnő és Marie beültek a gondolába.

Most folytatta útját, hogy csatlakozzék nemes gazdájához, akivel gyorsan elindult a Mária-híd felé.

Az éjszaka, mint mondtuk, rendkívül sötét volt.

De mint azon a komor éjjelen, amelyen történetünk kezdődik, a hold időnként kibújt felhőtakarója mögül és sápadt sugaraival megvilágította a földet.

A báró és Laurent futni kezdtek a folyó mellett, hogy megelőzzék a gondolát, amely a két nyilván gyakorlatlan evezős csapásaitól hajtván, csak lassan siklott előre. De e körülmény nem tűnt fel sem Inesnek, sem Marienak, mert mindketten gondolataikba voltak elmerülve.

A két nyomorult futva érkezett egy híd első íve alá.

— Ne menjünk tovább! — szólt Laurent hirtelen megállva.

A bárót néhány lépéssel tovább vitte a lendülete.

Visszafordulva körülnézett, összerezett és tompa hangon megkérdezte:

— Hol vagyunk?

— Az ördögbe! a Mária-hídnál! — felelte a komornyik.

— A Mária-hídnál! — ismételte Souvré, akinek arca görcsösen megrándult. — Miért vezettél ide?

Laurent álmélkodva nézett rá.

E pillanatban egy holdsugár esett a báró arcára.

Ólomszürke volt.

— De nemes gazdám, — kezdte a kancsal.

— Átkozott! fogsz felelni? . . . Miért?

— Az áldóját! most aztán már egy szót sem értek! — dörmögte Laurent rosszul leplezett türelmetlenséggel. — Ön azt akarja, hogy megmentsek és az eszközök megválogatásában finnyáskodik . . . Csak nem egy holttestet hagyott itt? — folytatta kissé találomra.

A báró keze hirelen oly erővel tapadt az ajkaira, hogy a lakáj szinte megfult.

— Elhallgatsz, gazfickó? — kérdezte ugyanakkor Souvré Raoul rikácsolva. — Igy mersz beszélni az uraddal?

— Ugy látszik, hogy akaratlanul is az igazságra tapintottam! — gondolta a ravasz szolga.

És hangosan, olyan méltósággal, amely más körülmények között nevetségesnek tetszhetett volna:

— Bocsánatot kérek, báró úr. Ha méltóságod azt hiszi, hogy egyedül is ki tudja húzni magát a csávából, úgy nincs itt több keresni valóm . . . megyek.

— Megparancsolom, hogy maradj! — kiáltotta a báró, amikor látta, hogy Laurent távozni akar.

— Meghajolok a parancs előtt, — felelte a lakáj gúnyosan és megállt. — Várom méltóságod utasításait.

— Eh! te nagyon jól tudod, hogy legalább is e pillanatban nem lehetnek számodra utasításaim,

minthogy egyáltalán nem tudom, hogy mit szándékozol csinálni!

Laurent egy lépést tett előre és megállva gazdája előtt, lassú tagolással e szavakat ejtette ki:

— Meg akarom ölni az ellenségét!

— Micsoda! . . . — hebegte a csalárd nemes, aki saját bőrén tapasztalta, hogy milyen szívós élete van a grófnak.

— Ha súlyt helyez rá, hogy megmentse, beszéljen! Még van idő!

— Te meg akarsz ölni . . . ölni?

— Hacsak ön jobbnak nem tartja, hogy ő ölje meg vagy ölesse meg, kiszolgáltatva XIV. Lajos Öfelségének a pergamentet, melyet méltóságod aláírt . . .

— Nem! . . . Nem! . . . Cselekedj!

— Semmi sem könnyebb, — felelte a förtelmes gazfickó.

— Legalább foganatosítottál minden elővigyázatossági rendszabályt? — szólt most Souvré színtelen hangon.

— Igen!

— Mennyiben?

— A gondola itt fog elhaladni, — mondta Laurent, a folyó irányába nyujtva karját.

— A Szajna közepén?

— Dehogy! . . . két lépésre tőlünk!

— Miért gondolod? . . .

— Amikor Laurentnak ötlete van, nem áll meg a félúton, — válaszolta a szörnyeteg. — Hazaküldtem a hölgy gondolásait, azt mondván nekik, hogy ez úrnőjük határozott parancsára történik és két

legelvetemültebb banditát állítottam a helyükre. Ezek feltétlen engedelmességet ígértek meg . . . feltéve, hogy megkapják érte az árat.

— Ez magától értetődik.

— Ilymódon az én két emberem oly közel fogja hozzám kormányozni a gondolát, hogy szükség esetén csukott szemekkel is lőhetnék.

— Tartsd nyitva őket! Tanácsolom neked!

— Ne féljen semmitől!

— De biztos vagy-e abban, hogy az okmány, amely aláírásomat viseli, a grófnál van?

— Igen. Láttam, amikor a zekéjébe tette.

— Akkor rá kell célozni!

— Rá egyedül? . . . Hát d'Artagnan lovag? . . .

— D'Artagnan! — kiáltotta a báró. — Az átkozott lovag is a gondolán van?

— Hát igen, Istenem! . . . Rajta van!

— Akkor minden elveszett!

Laurent szánakozó tekintetet vetett gazdájára.

— Hallatlan, hogy báró úr milyen gyorsan elcsügged, — mormolta. — Egy emberrel több vagy kevesebb talán számít?

— De ki fog ugrani a partra és utánunk szalad!

— Noshát! hagyni fogjuk szaladni s miközben legényeim szépen tovább eveznek, ügyesen kikutatják a gróf zekéjét, — mert a gróf meg fog halni, ne féljen, — és elveszik tőle az értékes iratot.

— A hercegnő?

— Bah! . . . A nők elájulnak. Ez a természetükben van.

— A nők, mondod?

— Fékomadta! a hercegnőn kívül egy fiatal leány is van velük.

— Ah! igen, — gondolkodott hangosan Souvré a homlokára csapva; — annak a két karikatúrának a leánya, akik d'Avrifolnak és Bellevenuenak hivatják magukat, de akiket én, ha nem csalódom, más néven ismerek.

— A leányuk? . . . Nem az!

— Hát akkor kicsoda? —

— D'Ablincourt René gróf és Sandoval hercegnő leánya!

— Bizonyos vagy ebben?

— Tökéletesen! . . . Az embernek vannak fülei és hasznukat tudja venni! . . . Az ajtóknál hallgatóztam és jelen voltam, amikor a három ember felismerte egymást; megható volt, becsületszavamra! . . . Az atya sírt! . . . az anya zokogott! . . . a leány könnyeket hullatott! . . . Valóságos áradat volt, amely a vízőzönre emlékeztetett!

— A leányuk! — ismételte Souvré Raoul töprengőn.

— Ez talán változtat a programmon?

— Nem! nem! A terved jó és teljes mértékben helyeslem.

— Méltóságod nagyon kegyes! — szólt a lakáj gúnyosan s könnyedén meghajolt. — Most pedig, — folytatta, — foglaljuk el állásainkat!

— Azt tanácsoltam neked, hogy szereld fel magad fegyverekkel. — mondta még a báró. — Vettél magadhoz legalább?

— Fegyvereket nem! . . . Csak egy pisztolyom van, de elég lesz!

— Akkor én miben lehetnék hasznodra?

— Ön egyszerűen jelen lesz az ügynél, — felelte a komornyik mosolyogva. — Minthogy ön fizet, méltányos, hogy ön is kivegye kényelmesen részét a látványosságból.

— Hol fogunk elhelyezkedni?

— Ott! . . . az alatt az ív alatt, nemes gazdám. A hold, amely néhány perc előtt kegyesen kibújt, elegendőképpen meg fogja világítani célpontomat, amely nem lesz egyéb, mint a gróf melle.

— Gyere hát!

Mindketten némán leereszkedtek a töltésen és a híd alá rejtőzve szembe fordultak a víztükörrel, következésképp háttal álltak fel a parthoz, melyet az imént elhagytak.

XXX.

Bandita-visszavágás

A Thorigny-palotából távozva, Folavril és Malvenu gyalogszerrel igyekeztek lakásuk felé.

Lassan, de ütemesen lépkedtek, mintha oszlopsorban mentek volna és egyetlen szót sem váltottak.

Időnként egy kovácsfujtatóra emlékeztető hang törte meg a csendet.

Sóhaj volt ez, amely Folavril széles melléből szakadt ki; közvetlenül rá egy másik nesz hallatszott, de ez már annyira gyenge volt, hogy csak az első visszhangjának tetszett.

Malvenu fájdalma volt ez, amely panaszként röppert el.

Igy érkeztek meg palotájuk kapujához.

— Lépj be, kicsi, — szólott Folavril, miután kinyitott.

— Nem! . . . Először te! nagy barátom, — felelte Malvenu

— Félsz, hogy cserben hagylak?

— Nem félek semmitől! . . . De egy másod-

percre sem akarlak szem elől téveszteni.

— Én sem téged!

— Akkor lépjünk be együtt.

— Lépjünk be!

És egymás mellett, egymás könyökét érezve, beléptek az udvarba.

Mielőtt lakosztályukba jutottak volna, elhaladtak Marie szobája előtt.

Mindketten megálltak az ajtónál.

Kitalálták egymás gondolatát.

— Akarsz? — kérdezte Folavril egyszerűen, mert nem volt hosszú mondatokra szükségük, hogy megértsék egymást.

— Igen! — felelte Malvenu elhaló hangon.

Gyengéden betaszították az ajtót és egymásra néztek, vagy helyesebben, igyekeztek egymásra nézni, mert a könnyek, amelyek szemeikbe szöktek, elhomályosították tekintetüket.

Lehetett ez másként, mikor azt a levegőt szívták be, amely még át volt itatva gyermekük parfümjével?

Maradhattak-e nyugodtak, közömbösek, annak az ezer semmiségnek a láttára, amely a szeretett lényt iuttatta eszükbe?

És Marie nem volt ott!

Első alkalommal azon távoli éjszaka óta, amikor az ártatlan kis angyal megdobogtatta szívüket, ujjászületésük gyermeke nem aludt fedelük alatt.

A két megtért sokáig sírt az illatos párnán, amelyen annak feje nyugodott, akit mindörökre elhagyni készültek!

Hol volt hát a fiatal leány, akiért meg akartak halni?

Hol? . . . Egy atya és egy anya karjai közt, akiket véletlenül újra megtalált s akik megfosztották tőle szeretetüket.

Ah! ezek voltak a leggonoszabb ellenségek!

Lázadozást éreztek szívükben a sors ellen.

Egy pillanatra megismerték a gyűlöletet.

Szemeik kitágultak, görcsösen vonagló ajkaik eltorzultak és kezük bőszerűen szorult ökölbe.

De úrrá lettek magukon.

Ráeszméltek, hogy nem haragudhatnak azokra, akik éveken keresztül ugyanazon fájdalmas szenvedték, melyeket ők e pillanatban szenvedtek s amelyeket tovább tűrni nem érezték magukat elég erőseknek.

Egyszóval, d'Ablincourt gróf és grófné jogosan vették vissza tulajdonukat, leányukat.

Ki volt az nekik, nyomorult alkalmi nemeseknek?

Ujra eszükbe jutott a bűn, melyet elkövettek, mikor a még bölesőben fekvő ártatlan apróságot magukkal vitték.

Lopásban, rablásban voltak bűnösök! . . . Szentségrablást követtek el! . . . Ezt szenvedték meg ma! . . . Ezért kellett meghalniok!

Ez volt a vezeklés.

— Gyerünk ki! . . . Gyerünk ki! . . . nyöszörögte Malvenu. — Nem bírom tovább!

— Igen! . . . igen! . . . Igazad van! . . . Gyerünk!

Kimentek a szobából, de még egy bájos kis öltözön is át kellett haladniok.

Tekintetük itt Marie egy életnagyságú arc-képére esett.

Ájuldozva nézték, kölesönösen támogatva egymást.

— Nézd csak a drágát! — szólt Folavril, ökleit harapdálva, hogy visszafojtsa zokogását.

— Mosolyog ránk! — mormolta Malvenu, szá-jára szorítva zsebkendőjét, melyet fogaival tép-desett.

— Isten veled, Marie! . . . Isten veled! . . . Isten veled! . . . — mondták egyszerre, oly szívet-tépő hangon, mintha szeretett gyermekük bölcsője előtt álltak volna . . . Ó, jaj! szerencsétlenségük éppoly nagy volt, mert boldogságuk gyászát hordták.

Tovább mentek és mégegyszer hátrafordulva, bütykös ujjaikkal csókot szórtak drága bálvá-nyuk felé.

Lakosztályukba érve szükségképp elváltak egymástól, hogy kiki saját szobájába lépjen.

Egyedül maradva, Folavril megindult pillan-tást vetett mindarra, ami körülvette, mély sóhaj-ban tört ki és kinyitva egy lőszerdobozt, gondo-san megtöltötte a pisztolyt, amely mint a kardja, sohasem hagyta el.

Malvenu, aki ugyanígy, csak gyorsabb moz-dulatokkal cselekedett, letette gyertyáját egy asz-talra, elővett egy ív papírt, tollat fogott és sebté-
ben néhány szót írt.

Ennek megtörténtével a papírt zekéjébe dugta.

Alighogy befejezte, Folavril e szavakkal lépett be:

— Kész vagy, kicsi?

— Kész vagyok, kitünő barátom!

Mindketten lementek és csakhamar kinn voltak az utcán.

Mint az előbb, egytlen szó nélkül haladtak egymás mellett.

A kálváriát járták, amely a szabadulást lebentette meg előttük.

Igy értek el a Mária-hídhöz, arra a helyre, melyet Malvenu szemelt ki komor tervük végrehajtására.

A parton megálltak.

A báró és Laurent ugyanebben a pillanatban rejtőztek el az ív alatt, türelmetlenül kémelve az előttük elterülő víztükröt.

Malvenu Folavril karjára tette kezét és alig hallható hangon megszólalt:

— Nézz körül, barátom, és mondd meg, hogy találhattunk volna-e megfelelőbb helyet? . . . Amott lenn, — folytatta karját kinyújtva: — a mély álomba merült nagy város titokzatos árnyékokat látszik vetni a kéken tükröződő folyóra, amely némán folydogál és elvész a Mária-híd iveri alatt! . . . A Mária-híd iveri alatt, amely gáztetünkkel együtt legdrágább emlékünket juttatja eszünkbe s amely egyetlen tanuja lesz halálunknak! . . . Mindez a magány keretében . . . ah! ismétlem, hogy nem találhatnánk jobbat!

— Igen! — felelte Folavril ugyanazon a hangon: — tetszik a hely! . . . Nyugodt!

A szegény óriás a végórában elvesztette bőbeszédőségét és nem káromkodott többé. Egyetlen szóval fejezte ki az érzést, amit a kis ember, költővé válva, hosszú mondatokba öntött.

De mintha révedezéséből zökkent volna ki, Folavril hirtelen megkérdezte:

— Nem hagyunk hátra semmit se drága Marieink számára, marquis?

— Mit akarsz mondani? — kérdezte Malvenu értetlenkedve.

— Egy szót, — folytatta a nagy bajvívó, — a bűcsű egyetlen szavát! . . . Te megfogalmazhatnád, hiszen értesz az íráshoz . . .

— Gondoltam rá, — felelte társa, elővéve zekéjéből a papirost, amelyre néhány szót hevenyészett: — Figyelj!

És felolvasta: Székényi Könyvtár

„A tied, drága Marie, utolsó gondolatunk! . . . Többé nincs szükséged ránk . . . elmegyünk! Ha a kevés jó, melyet a földön tettünk, ellensúlyozhatja rossz cselekedeteinket, légy meggyőződve, hogy az öreg katonák kérni fogják a Mindenség korlátlan Urát, hogy árassza rád szakadatlanul magasztos és hathatos pártfogását. Atyáid . . . d'Avrifol gróf, Bellevenue marquis“.

Csend követte e felolvasást, amely csaknem suttogó hangon történt meg.

Amikor Folavril le tudta győzni a szorongást, amely szavát vette:

— Lám! — mormolta. — Te még jobb vagy nálam, öreg Malvenu.

Válasz helyett utóbbi megszorította a kezét.

— Meg fogják találni a levelet mellettünk! — folytatta az óriás, akinek e különös gondolat megkönnyebbülést okozott.

— És így, — felelte Malvenu, senkit sem fognak halálunkért vádolni! . . . Készen vagy, nagy barátom? — folytatta, hirtelen erőt véve magán.

— Amikor csak akarod, kicsi! . . . De először add ide a kezed.

— Ime! — szólt Malvenu. — Nem remeg!

— Az áldóját! nem.

Igy maradtak néhány másodpercig.

— Ölelj meg, — mondta megint Folavril.

És magához vonta Malvenut és felemelte a levegőbe, hogy erősebben átölelhesse.

Malvenu kibontakozott barátja karjai közül, talpra esett és pisztollyal kezében egyenesedett fel.

Folavril utánozta és a mellének szegezte fegyvere csőrét.

— Tégy úgy, amint én, — mondta; — a szívre!

Ez nem párbaj volt, oh! nem, hanem kettős öngyilkosság kölcsönös megegyezéssel: a két fegyver csöve alig egy hüvelyknyire a két mellől, melyet a golyóknak keresztül kellett furniok.

A karok megfeszültek, a pisztolyok a célvonalban feküdtek, még egy másodperc és holtan rognak össze.

Folvaril hirtelen összerezzen és megszólalt:

— Várj!

Malvenu leengedte karját és szemrehányással kérdezte:

— Mi van veled . . . már túllenénk rajta!

— Nézd!

És felemelt karjával egy vörös fényt mutatott a folyó közepén, amely lassan közeledett feléjük.

— Ó! — hebegte a kis ember. — Ó az!

Ámajd felcsukló hangon:

— Értelek. Még egyszer látni akarod, nemde?

— Igen! kicsi . . . de anélkül, hogy mutatkoznánk.

Kissé az ív alá huzódtak, hogy megbujjanak árnyékában.

Hirtelen egy hangot hallottak.

Valaki ezt mondta:

— Itt vannak!

A két elválaszthatatlan barát visszafojtotta lélegzetét.

— Hallottad? — kérdezte az óriás, Malvenu fülére tapasztva ajkait.

— Igen! beszéltek! . . . a közelünkben!

— Figyeljünk!

Mindketten ösztönszerűen kidugták a fejüket.

Ugyanaz a hang folytatta:

— Vigyázat, Laurent!

És Laurent felelt:

— Legyen nyugodt méltóságod; közvetlen közelből fogok löni.

— Orgyilkosok! — mormolta Malvenu.

— Igen! — felelte Folvaril ugyanúgy. — Mint

hajdan, most is egy alávaló nemes van a játékban!

Majd élénkebben, de még mindig suttogva:

— Látom őket! A híd első iva alatt leselkednek.

— Én is látom őket!

— Melyiket választod, kicsi?

— Az egyiket vagy a másikat . . . nekem mindegy, nagy barátom!

— Vedd azt, aki közelebb van a vízhez, míg én a másikat vállalom magamra.

— Helyes!

Mindketten hasravágódtak és nesztelenül csuszni kezdtek a két bandita felé.

Az első hang, amely a báróé volt, most megint megszólalt:

— Közelednek!

— Igen, igen! közeledünk, — gunyolódott Malvenu. — Az ünnepnek több tanuja lesz, mint várjátok, mákvirágok!

Laurent válaszolt a kapott figyelmeztetésre!

— Várom őket!

E pillanatban feltűnt a holdfénytől megvilágított gondola, amely a part felé siklott.

— Látod a grófot? — kérdezte a báró.

— Igen! a mellére célzok.

— Célozz jól!

— És mi is! — kiáltotta Folavril, kiegyenesítve magas termetét.

Majd vezénylő hangon:

— Tűz!

Két dörrenés hallatszott és egy sikoly hasította át a levegőt.

Laurent, akit lövés ért, a folyóba zuhant.

— Öt elintéztem, — szól Malvenu.

— Ördög és pokol! — kiáltotta böszülten Folavril, amint látta, hogy a töltés aljában egy árnyék tűnik el; — az enyémet elvételtem! . . . Ezer mennykő! . . . „Holdfény“ jobban dolgozott volna, mint ez az ostoba tüzköpködő!

A gondola kikötött.

Georges és a gróf egy ugrással a parton termettek. Ines csakhamar követte őket.

— Mi az? — kérdezte d’Ablincourt Renée — mi történt?

Majd meglátva Folavril és Malvenut:

— Önök! . . . önök, uraim?

— Teringettét! gróf; be kell ismernie, hogy a Mária-híd balvégzetű önre nézve! vagy üssön belém az istennyila! — harsogta az óriás, akinek a körülmények eszébe juttatták elfelejtett káromkodásait.

— Nélkülünk talán ott volna, — tette hozzá Malvenu, — ahová az imént küldtük az egyik önre leselkedő nyomorultat.

— Mi történik, anyám? — kérdezte Marie szelid hangján.

— Semmi, gyermekem! . . . semmi! — felelte Ines gyorsan; — ne szállj ki a gondolából! . . . Rögtön visszajövünk!

És magában:

— Ne ijesszük meg!

— Egy újabb kelepceje a nyomorult Souvré bárónak? — kérdezte a fiatal lovag.

— Félek, hogy igen! — válaszolt Folavril.

— Ah! — kiáltotta a gróf fogesikorgatva: — ez lesz az utolsó! Esküszöm Istenre!

Még beszélt, amikor Marie sikolyára valamennyien a gondola felé fordultak.

Laurent vérző vállal felmerült a vízből és bekuszott a csónakba.

Mindnyájan rohanni kezdtek.

De Souvré Raoul, aki a partról utánozta lakáját s már a gondola farán állt, hangosan vezényelte:

— Rajta, bajtársak!

Két erős evezőcsapás vagy tíz méterre röpítette a gondolát.

— Tévedsz, gróf! — vijjogta a báró esufondáros hangja: — Souvré sohasem tanácstalan, amikor bosszújáról, vagy életéről van szó.

— Tűz a nyomorultra! — üvöltötte René kétségbeesetten.

Folavril és Malvenu kinyujtották karjukat.

A báró gondolatsebesen megragadta a félig alélt fiatal leányt és átölelve maga elé tartotta.

— Vigyázz, gróf! — kiáltotta még, ördögi kacajjal; — leányod köztem és a golyók közt van! . . . A gyermek szeret engem! . . . megoltalmaz!

— Ne lőjjenek! ne lőjjenek! — kiáltották együtt a gróf és Georges.

A tehetetlenségük miatt kétségbeesett Folavril és Malvenu nem várták be ezt a figyelmeztetést, hogy leeresszék karjukat.

— Feküdjetek neki az evezőknek, barátaim, — mondta megint Souvré, akinek hangja már

csak egész halkán hallatszott a partra.

— Leányom! . . . leányom! . . . — zokogott Ines, kétségbeesetten tördelve kezeit. — René! . . . Elveszett! . . . Elrabolják! . . . Ó, uraim, uraim! mentsék meg leányomat!

— Mit tegyünk, Istenem? mit tegynük? — nyögött fel a szerencsétlen gróf, akit megbénított a gyorsaság, amellyel ez az új csapás rázudult.

— A vízbe, Folavril! — kiáltott fel hirtelen Malvenu.

— Igen, a rézangyalát! Vagy megmentjük az alávaló kezeiből, vagy ott hagyjuk a bőrünket!

— Követem önöket, — szólt Georges, gyorsan levetve zekéjét.

Mindhárman a folyóba karták vetni magukat.

— Csend! — rendelkezett egy hang az árnyékban.

Megtorpantak.

— Gérard! — jegyezte meg Folavril, felismerve a révész hangját.

Utóbbi bárkája kibukott az ív alól és váratlanul megjelent a part mellett.

— Miben reménykedsz, Gérard? — kérdezte a gróf, akibe a révész megjelenése új életet öntött, mert a hajós szinte babonás hitet ébresztett benne.

— Hogy megmentem a gyermekeket, amint megmentettem az atyát! — felelte a derék révész.

— Hogyan? kérdezte meg René.

— Azzal, hogy megmondom hová viszik . . . Követem őket!

És a bárka eltűnt a gondola irányában.

— A kénköves pokolra! — üvöltötte Folavril:
— csak mondja meg nekünk és meg fogjuk men-
teni!

— S aztán „Ámor“ és „Holdfény“ végezni
fognak a banditával — fejezte be halkán Malvenu.
Messze voltak öngyilkossági tervüktől!

Folytatása az „Athos öregsége“ c. sorozatban.

A Három Testőr regényciklus részei:

A HÁROM TESTŐR
HUSZ ÉV MULVA
BRAGELONNE VICOMTE
D'ARTAGNAN FIA
ATHOS ÖREGSÉGE

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

TARTALOMJEGYZÉK

I. köt.

	Oldal
I. A esetepaté — — — — —	5
II. Az álarcos férfi — — — — —	22
III. A révész háza — — — — —	45
IV. D'Ablincourt gróf — — — — —	58
V. A szerelem — — — — —	68
VI. Louvois úr teremtménye — — — — —	82
VII. A száműzött — — — — —	94
VIII. Ausztriai Mária Terézia politikája — — —	108

II. köt.

IX. Leshelyen — — — — —	121
X. A két kalandorkapitány — — — — —	137
XI. Az őrült Térésina — — — — —	151
XII. Planchet izgalmai — — — — —	167
XIII. Athos — — — — —	171
XIV. Egy testőr szerelmei — — — — —	187
XV. A vízben — — — — —	205
XVI. Lábbadozás és kétségbeesés — — — — —	212
XVII. Malvenu papa és és Folavril mama — —	225

III. köt.

XVIII. A Royal-tér — — — — —	5
XIX. Hogyan lett az emberből gróf és marquis az Ur 1678-ik esztendejében — — — — —	23
XX. Szegény atya — — — — —	41

XXI. A vallomás	— — — — —	59
XXII. A szív szava	— — — — —	75
XXIII. Georges és Marie	— — — — —	86
XXIV. Az „elégedetlenek“ toborzója	— — — — —	104

IV. köt.

XXV. A „bíbornoki ház“ vendégei	— — — — —	123
XXVI. Ismét együtt	— — — — —	145
XXVII. Két nagy fájdalom	— — — — —	165
XXVIII. A nő bosszúja	— — — — —	184
XXIX. Amilyen az úr, olyan a szolga	— — — — —	198
XXX. Bandita-visszavágás	— — — — —	209

Nemzeti Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

64.181/

4/3-4

DARWIN

